Ювилейне Число

Рôкъ XII. Скрентонъ, Па., Четверъ 26-го Мая, 1904. Число 21. Vol. XII. Scranton, Pa., Thursday, May 26, 1904. No. 21.

Краєві РУСИНИ Заморским БРАТАМ.

Не літа нам такі страшні,
Як те, що старіє сї літа:
Пригоди всякі навісні,
Жите без ясного просьвіту
І без надій, і без добра, —
Лихії тяжкії години!..
Ох, старість не булаб страшна,
Якби добра більш в Україні!

П. Мирний.

ІВАН ФРАНКО.

Імя сего славного пашого письменника звісне майже кождому Русинови-Українцеви. Навіть селяне та малі діти знають єго і залюбки читають єго твори. Іван Франко, хлопський син. Родив ся 1856 року в дрогобицкім повіті, в Галичині. Кінчив університет у Львові. Задля любови свого народу та любови „менчого брата", перетерпів богато на своїм віку від чужих і від своїх, але не подав ся духом. Своїми незвичайними здібностями, непохитною, самостійною вдачею та своєю муравлиною працею виборов собі не лиш перше місце поміж своїми, але також зискав повагу у чужих так для свого імени як і для руского слова та всеї руско-українськоï нациї. Єго дуже численні та ріжнородного змісту твори перекладають на ріжні европейскі мови. Іван Франко є справді гордостию руско української нациї.

Цїсар і игумен.

Баляда Августа Бірґера.

З німецького переклав Іван Франко.

Скажу вам, кохані, кумедну пригоду:
Як був собі цїсар, вибранець народу,
І був ксьондз игумен, мав голос як дзвін,
Лиш жаль, що вівчар був мудрійший як він.

Пан цїсар у стужі та спецї бідує,
Нераз у всїй зброї в наметї ночує,
Пе воду, з'їсть хліба й шматок ковбаси,
А часто, то й голод і спрагу зноси!

Панотчик дбав лїпше за грішнее тіло:
Йів смачно, спав мягко, коли закортіло;
Мов місяць у повнї, так щоки лиснять,
А пуза три хлопи не в силї обнять.

Тож цїсар з игумном частенько мав драчку.
Раз їхав він з військом кудись на воячку
У лїтнюю спеку, в задуху таку —
Игумен в ту пору гуляв по садку.

„Га!" — думае цїсар, — „ось думка розумна!"
І зараз на кпини витае игумна:
„Здоров, мужу божий! Що, дужий за двох!
У пості й молитві не дуже ти зсох!

„Вам нудно, здаєть ся, отак у безділю.
Ану я вам працю маленьку приділю.
Говорять, премудра у вас голова,
Що чуєте, як росте навіть трава.

„Так ось вам на ваші зубки без замішки
Для розривки три невеличкі горішки:
Від нинї чверть року даю вам на те,
На сї три питаня відпо́відь дасте!

„По перше: коли я у княжім сенатї
На тронї засяду в цїсарськім орнатї,
Ви маєте точно сказать, не на жарт,
Щó я до гроша і до шеляга варт?

„По друге: зрахуйте докладно й до річи,
Коли конем можна всю землю оббічи —
Нї більше, нї менше на хвильку, на дух!
Се дїло, міркую, вам легке як пух.

„По трете, високосьвященний прелате,
Повинні ви думку мою відгадати;
Я щиро признаюсь, — лиш ключка одна,
Щоб правди у ній не було нї зерна.

„Колиж сї питаня як слід не розсудиш,
То вже тут і хвилї игумном не будеш,
І ще по всїм краю велю обвозить
До рук хвіст ослячий, не віжки вложить".

Тут цар сьміючи ся погнав собі шляхом;
Игумен міркує, турбуєть ся з жахом:
Ніякий злочинець — побий його хрін! —
У судї не прів так тяженько, як він.

Він шле до раз, два, три, штирох уньверс'тетів,
Питає в раз, два, три, штирох факультетів,
А що платив вадій і такс і данин,
А питань сих доктор не вгриз і один.

В трівозї й турботї, лїниві й невстижні
З годин ростуть днини, а з днин ростуть тижнї,
Ба й місяцї з тижнїв, — іде реченець!
Вже й божого сьвіта не тямить чернець.

Він блудить і нудить раз тамки, раз тутки,
В лїсах і вертепах в найгірші закутки,
Аж раз, як забив ся в нелюдяний яр,
Його стрів Ганс Бендікс, кляшторний вівчар.

„Панотче, — рік Бендікс, — вам що за притика?
Ви схудли, їй Богу, як скипка, як тика!
Ой Боже, на вас бо нема вже й лиця!
Дане вам задав хто, чи кістку з мерця?"

„Гей Гансе мій любий, дане се страшенне!
Пан цїсар задумав закпить собі з мене,
І дав три горішки менї на зубки,
Яких би й сам дїдько не згриз залюбки.

„По перше: коли він у княжім сенатї
На тронї засяде в цїсарськім орнатї,
Я маю точнїсько сказати — не жарт! —
Що він до гроша і до шеляга варт.

„По друге: зчислить я повинен до річи,
Коли йому кінно всю землю оббічи,
Не більше й не менше на хвильку, на дух, —
Се дїло — він дума — легеньке як пух!

„По трете, я бідний понад всї прелати
Повинен ще й думку його відгадати;
Він щиро признаєсь, — та в тім лише зло,
Щоб правди й крихітки у ній не було.

„А як сим питаням не дам я розсуду,
То вже тут і хвилї игумном не буду:
Велить по всїм краю мене він возить,
До рук хвіст ослячий, не віжки вложить".

„Се все? — сказав Бендікс, тай ну реготать ся.—
Панотче, кпіть з того! Та що се за праця!
Вдягнїть мене в рясу, в свій хрест і клобук,
Я вам розітну сей нетесаний сук.

„Бо хоч я латини і в зуб не тямую,
За те знаю добре, де раки зимують;
Що вчений не купить за чвертку срібла,
Того́ менї мати ще й з чубом дала".

Игумен з утїхи аж скаче, аж плига;
Ганс Бендікс вже в рясї і хрест злотий двига,
В чернечім плащи визира з каптуря,
І їде що духу у двір до царя.

Ось цар засїдає в веселім сенатї
Високо на тронї, в коронї й орнатї:
„Скажиж нам, панотче, по правдї, не в жарт,
На гріш і на шеляг, що я тепер варт?"

„За трицять талярів продав Юда Бога,
То вже ви хоч злїть ся, хоч дуйтесь як мога, —
Більш як двайцять девять за вас неялось,—
Жеж ринським ви менше цїнні як Христос".

„Гум, — цїсар промовив, — причина не глупа,
Тай збито пихи тут вельможної купа.
І сам я ніколи, кляну ся на честь,
Не думав, що цїсар так дешевий єсть!

„Ну, отче, зчислїть тепер точно й до річи,
Як скоро конем менї сьвіт весь оббічи?
Не більше й не менше на хвилю, на дух!
Сей розлік, міркую, вам легкий як пух".

„Мій пане, враз з сонцем в дорогу пусти ся,
І все в однім кроцї з ним рівно держи ся,
То ручу хрестом сим, об'їдеш весь сьвіт
За двайцять чотири години як слїд".

„Га, га! — сьмієсь цїсар, — не згірший погонич!
А коням на попас нї хвилї не зволиш?
Коли би та як би сим кроком все йшло,
То в нас би з полови все злото було.

„Ану, тепер трете! Та майсь на обацї,
Бо будеш по краю чвалав на сслицї!
Ну, що я гадаю фальшиве наскрізь?
Лиш з „як би" й „коли би" менї тут не лїзь!"

„Гадаєте, що я игумен з Санґаля".
„Се-ж так! — крикнув цїсар — признає вся саля".
„Се помилка, царю, без чуда, без чар,
Бо знайте, я Бендікс, санґальський вівчар".

„До ката! То ти не игумен з Санґаля?"
Покрикнув пан цїсар, здрігнула вся саля, —
Тай зареготав ся. — „А то менї зух!
Від днесь ти игумен, а вже не пастух.

„Я дам тобі перстїнь і дам патерицю,
А твій попередник гайда на ослицю!
Най їде по краю, най знає й спімне,
Що де хто не сїяв, там най і не жне!

„Ой, вибачте, царю! Та все те химери!
Яж темний, і що ті літери, нумери,
Не тямлю! Латини нї бе анї ме!
Що Йвась не навчив ся, те Йван не спійме".

„То шкода й жаль дуже, мій Бендіксе Йваську.
Та випроси иньшу якусь собі ласку.
Нас втїшив твій дотеп веселий на мить,
Тож най наша вдяка й тебе звеселить".

„Мій царю, потреби мої не цїкаві.
Та як ви направду на мене ласкаві,
То я собі плату благаю одну:
Игумнови всю ви даруйте вину".

„Га, браво! Як бачу, то в тебе, Іване,
І розум і серце — усе бездоганне!
Игумену прогріх дарую отсей,
Тобі-ж у додатку ще дам привілей.

„Игумну з Санґалля знак царської власти:
Ганс Бендікс не ме вже овець його пасти,
І най його игумен в мисль наших велїнь
До смерти за дармо годує. Амінь!"

Львів, д. 15. листопада 1903.

ІВАН СТЕШЕНКО.

Іван Матвієвич Стешенко, род. 1873 р. в Полтаві на Україні. Вчив ся на Київскім університеті. Написав драму „Мазепа"; 1899 року видано збірку єго поезий п. з. „Хуторні Сонети". Також переклав „Метаморфози" Овідія.

Спостерегаючи рух всесьвітної історії ми бачимо, що має міцну підставу для неумираня той нарід, який вступає в XX. в. з ясними ознаками інтеліґенциї: з письменьством, штукою, наукою і т. і.

Але ще більший ґрунт для неумираня має той нарід, якого члени самі стають інтеліґенциєю, вступають в усесьвітне коло борців за людські ідеали.

Наша вітчина має в XX. віцї і свою інтеліґенцию, що особливо в Галичині виросла в певну духову силу, має і нарід, що поволи стає інтеліґенциєю і нїчим уже не може бути спинений в своєму розвитку.

Одже думаю, ми можемо з повним правом сказати, що як „ще не вмерла Україна", то при таких даних і не вмре нїколи!

Київ, 9. вересня, 1903.

Іван Стешенко.

На прю! Без ляку і зневіри —
За правду, волю й рідний край!
Бо завзяли ся бузувіри
Народ наш винищити вкрай.

Повсюди чад, а ворог лютий
Пекольні бенькети справля,
Гнитить наш мозок неокутий
І точить сили, наче тля...

Хоч мало нас, та наша сила
Росте у правді наших дум —
Понесемо-ж ми гордо, сьміло
На вражий регіт і на глум

Новий псалом живого слова.
В йому не пагуба стара,
А сьвітло лагоди, любови,
Братерства, волі та добра...

М. Старицький.

М. П. СТАРИЦЬКИЙ.

Михайло Петрович Старицький, дідич, род. 1840 р. в Клїшинцях, в Полтавщині, на Україні. Вчив ся в Київским університеті. Писав поезиї, драматичні твори, оповідання, повісти і романи. Він основав першу українську театральну трупу. Помер 27. цьвітня 1904. року у Київі. Похорон був величавий. Домовину єго несла молодїж, студенти, семинаристи. Над могилою промовляли А. Коваленко, Ів. Стешенко, Гр. Коваленко, Мик. Лисенко, студент Ільченко і другі. З смертию Старицького втратила Україна одного з найлїпших своїх синів, котрий загрівав своїх братів до праці словами:

„Най кат жене, а ви любіть
Свою окраджену родину, —
І за неї сили до загину
І навіть душу положіть!“

ІВАН ЛЕВИЦЬКИЙ (НЕЧУЙ),

ветеран українського письменьства. Єго гарні твори звісні кождому інтелїґентному Українцеви.

В шістдесятих роках в лїтку студент київського університета Павло Радюк скінчив курс і приїхав до свого батька, полтавського дідича, на вакації в його село Журбанї. Павло приїхав до дому, убраний в народне убранє, в чорну свиту, в вишивану сорочку ще й підперезаний червоним „одеським“ поясом. На веранді, густо обвитій виноградом, саме пили вечірний чай. Мати дуже стревожилась, побачивши на синї мужицьку свиту.

За чаєм батьки й гості розговорились. Молодий студент почав оповідати за нові тоді демократичні й гуманістичні ідеї, що саме тоді заворушулись в головах студентів, та за національне відродженє й за давну історию України. І нове убранє, і нечувані тоді ідеї дуже здивували й збентежили батьків. Палкий на вдачу Павло цілий вечір говорив про свої нові пересьвідченя, аж розпалив ся. Після вечері він ліг спати, але був такий знервований, що й сон його не брав.

Ніч була душна, жививна. Духота в покоїчку стояла, як у день. Подушка пекла в голову. Павло вийшов в садок на прохолоду, але і в садку під гилем було душно. Перебігши через садок, а далі через вигон, він пішов на степ.

Зорі пишно сяли на темному небі. Небо ніби зоряним шатром крило степ. Метеори раз-у-раз ніби сипались з неба, неначе небо кропило землю іскрами.

Павло йшов далі в степ якось несьвідомо, шукаючи прохолоди. Мрії заворушились несамохіть. Він задумавсь.

І от по степах, перед його очима, неначе заворушились і промайнули на конях якісь невідомі дикі орди, потім пересовувалась силенна важка Батиева татарська орда з чередами, з гарбами, з верблюдами, а потім він неначе на свої очі бачив, як заворушились і розлетілись по степу соколами та орлами українські козаки... От ніби перед його очима басували степові коні, а на конях сиділи гетьмани-лицарі, а за ними виграваля на баских конях козаки, ворушились як море филями. Маячіли їх червоноверхі шапки, блищали кунтуші. І оступались дикі орди геть, падали шляхоцько-польські голови. Козаки своїм і ворожим трупом устеляли степ, поливали його кровю, засипали кістками. Потім по степах ніби полізло й посипалось московське військо...

Перед сьвітом яснійше заблищали зорі, ряснійше заблищали метеори. Павлови уявлялось, що степ розстелявсь ввесь суспіль червоний від крови, ввесь устелений трупом, укритий гайворонами та орлами, засипаний українськими кістками, неначе трава й квітки по степу виросли, поливані українською кровю, а не дощами...

Мрії так ясно малювали перед Павлом страшні картини минувшини, що він якось несьвідомо подививсь, чи не хлюпаеть ся кров під його ногами.

Але то була не кров а роса, що падала з прохолоднїлого неба на розпечений степ. Крайок неба на обрії почав червоніти. На степу було тихо-тихо, аж мертво, неначе все що живе в піднебесі вимерло або замерло в дрімоті. Тільки червонястий крайок неба натякав на життя, давав надію, що от-от незабаром усе прокинеть ся й оживе.

І незабаром небо заяснїло пишними веселими кольорами. І в молодого Радюка одразу виникла думка весела, радісна, що й рідна Україна колись оживе й прокинеть ся, і знов над нею засяє сонце правди, вольної волі, вольного розвитку духа, вольної просьвіти, і кривди над нею вищезнуть, як зникала чорна ніч від ясного дня.

„Хмари“, 1874 р., ст. 166.

Іван Левицький.

ВАСИЛЬ НАГІРНИЙ,

орґанізатор многих руских товариств, пр. тов. „Народна Торговля“, „Днїстер“, „Руский Кредитовий Союз“, „Народна Гостинниця“, „Сокіл“, робітничого товариства „Зоря“, „Ремісница Бурса“ і других.

В. Н. дуже діяльний чоловік. Більшість економічних руских інституций повстала за єго почином або радою. Кромі сего В. Н. занимає ріжні уряди майже у всіх руских товариствах у Львові та бере в них живу участь. Свого часу видавав часопись для народа „Батьківщина“.

Не ждім на чужу поміч, хотяйби і найсильнїйших сего сьвіта; — віруймо в свою власну силу, працюймо самі, а Бог нам поможе.

Львів 22. IX., 1903.

В. Нагірний.

МЯСНИЦІ.

Враже паньство бенькетує,
Від гульні двори трясуть ся.
Ллють ся морем славні трунки,
Від потрав столи аж гнуть ся.

З нужди плачуть хлопські діти,
Сум тиняесь попід стріхи.
Тут розпуки сьпів лунає
І конає луч утіхи.

Чомже із розпуки тої
Не займеть ся грім пожару
І кріваво не розідре
Сьвітової кривди хмару?

Чомже ті безсильні сльози
Не знімуть ся раз потопом
І в останне вже не змиють
Межі між панами й хлопом?

Коломия, 30. січня, 1904.

Ярослав Весоловський.

НАТАЛІЯ КОБРИНЬСКА,

галицка писателька. Она перша відізвалась в Галичині до руского жіноцтва з покликом до просьвіти та орґанізувала жіночі товариства. Враз з О. Пчілкою видала жіночий альманах п. з. „Перший Вінок“.

ПОСЕСТРИ!

„Будіть ся Сестри, ставайте до праці за-для своєї і народної свободи!“ — Се мій поклик від 1884 р. до руського жіноцтва.

Той поклик не переходив безслідно. Ради него засновало ся в Станїславові перше жіноче товариство для просьвіти і дало почин до засновку таких же товариств у цілій Галичині.

Пішли петиції до державної ради о вступ жінкам до університету. Зачали засновувати ся захоронки для дітий, аби дати полекшу зарібним жінкам і недопускати до винародовленя Русинів в самім корени.

Крім того інтеліґентне руске жіноцтво зачало займати ся промислом нашого сільського жіноцтва. Але на жаль він як скрізь не міг видержати конкуренції з виробами фабричними. Тому то гарні і артистичні ручні вироби нашого жіноцтва нерозходили ся і не покривали накладу праці.

— — — — — — — —

Ось чому відзиваю ся до Вас Сестри, що покинулисьте свою батьківщину за-для кусника хлїба і поплили за широке море.

Незабувайте на свій рідний край, на свої полишені сестри! Не зривайте з ними зносин і помагайте їм о скілько Вас на те стане. — Завязуйте жіночі товариства „Промислової Помочи“, абистворити ринок збуту для ручних виробів нашого жіноцтва. Сим піднеслибисьте дійсно дрібний промисл наших жінок і оріґінальні, нові мотиви руської стосованої штуки вивели на широкий сьвіт попиту і збуту.

Помагайте і тим жінкам, що так само як Ви, були примушені лишати свій край і шукати зарібку за морем.

Ви певно і самі відчуваєте далекосяглість таких орґанізаций, як взагалі потребу підмоги Вашим Сестрам в Америці і рідним краю, бо Ви все таки діти Матери Руси-України.

Наталія Кобриньска.

ГР. КОВАЛЕНКО, український письменник.

~ Ніч. ~

В час минулий, романтичний
Нам сьпівали поетично
Про ніч тиху, місяць, зорі,
Про могили, Дніпро, море;
Карі очи, стан дівочий,
Дивні чари тиї ночи...
Як русалонька купалась, —
Комісара не боялась....
І в степу нічних див
Свист машини не будив.
Відьма ще корів доїла.
Знахорка даннем поїла.
Яга-Баба дітий їла.
І бактерия не сьміла
Катувати наше тїло.
Малярийної біди
Ми не ждали од води!

У поемах, у романах
Як зоря, краса — кохана
Козаченька дожидала,
Цілу ніченьку не спала.
Так багато романтизму —
Не боялась ревматизму:
По над ставом ішла,
Палке серце несла.
А він був герой всесьвітний,
І завзятий, і привітний.
Гуляв степом і морями
За своїми ворогами.
Немав страху, ані горя,
Чи то гори, чи то море:
Вискакував із біди,
Як та гуска із води.
Чорні уси і чуприна
І жупан із кармазини;
Карі очі, чорні брови,
Міцні зуби (чорт ма' й мови
Про дантиста!) — до дівчини
На всю ніч він полинув.
Добрі нерви він мав,
Неврастенії не знав.
Гей минули тиї ночи —
Хоч ти хочеш, хоч не хочеш.
А за те-ось на втіху
Маеш ніч, хоч не тиху,
Маеш ніч — повну лиха,
Все їдкого та нудного,
Все щоденного, дрібного.
(Од великои біди
Боже — Спасе одведи!)
Сіра мгла, як павутина
Без просьвітку, без одміни.
Без громів і без сили.
Цілий сьвіт — як могила.
І нам всім лиш те мило,
Щоб і в день і в ночі
Нам лежати на печі.
У нас відьми — тепер шпиґи,
Комісари — то шуліки.
Нас повили не тумани,
А тяжкі — важкі кайдани.
І просьвітку нема.
Наша ніч — се тюрма.
Змиї, гади і вамоіри
Та й усякі хижі зьвіри, —
Вся та погань наплодилась,
Що бабам давно ще снилась.
Ми спимо, а в ночі
Завивають сичі.
Нам відомо з ґіґієни
(Миж тепера вже учені!)
Що спане без упину
Нас веде до загину,
Відбирае наші сили.
(Не поможе й кадило,
Коли бабу сказило).
Годі, годі вже спать!
Гей пора вже вставать!

Чернигів, 1903.

Гр. Коваленко.

МИХАЙЛО ПАВЛИК,
ветеран руського письменства. М. П. оден з тих, що за проводом пок. М. Драгоманова пішли новим шляхом і, як звичайно в таких разах буває, мусїли немало перенести від своєї таки суспільности.

Сего року минає 30 літ від коли М. П. став працювати на літературнім і політичнім поли. Прихильники М. П. заходять ся тепер коло видання творів ювилята для пошанована ювилею його діяльности.

М. П. інтересував ся також житєм американьских Русинів. Написав для них „Народний рух австроугорских Русинів", свого часу писав дописи до „Свободи", переписував ся з деякими тутешними Русинами а в „Товаришу" помістив досить широку розвідку про тутешних Русинів в перших лїтах нашої іміграциї.

М. П. працює тепер над впорядкованєм творів пок. Мих. Драгоманова.

МИКОЛА ЛИСЕНКО
найбільший і найплодовитший наш композитор, надіслав свою фотографію з повисшим двостихом:

„З цілим сьвітом братаймо ся,
Катам в руки не даймо ся".

Се справді дуже гарні і глубокої мисли слова.

Як звісно, вся Русь-Україна сьвяткувала минувшого року величаво 35 лїтний ювилей єго діяльности.

Підчас концерту, котрий відбудеть в часї Конвенциї „Союза", будуть між иншими сьпівати також деякі єго пісні.

МИКОЛА ІВАНОВИЧ ВОРОНИЙ,
родив ся 1871 р. на Україні. Вчив ся у Львівскім університеті, в Галичині. Се артист українського театру.

ЛЯХІВКА.
(Застольна пісня).

Випемо, випемо
Та всїх Ляхів випремо
Геть за Сян;
Зборемо, зборемо
Та землицю з'оремо —
Власний лан!
Чарочки дзінь дзінь,
Випем — тай амінь,
Потім буки в руки —
Згинь, Ляше, згинь!

* * *

Годі нам, годі нам
Потурати злодіям —
Тим Ляхам;
Бідоньки, бідоньки
Чинять сї сусідоньки, —
Кривда нам!
Чарочки дзінь-дзінь,
Випем — тай амінь,
Потім буки в руки —
Згинь, Ляше, згинь!

* * *

Сонечко, сонечко,
Виглянь у віконечко,
Привітай
З волею, з волею,
З таланом та долею
Рідний край!
Чарочки дзінь-дзінь,
Випем — тай амінь,
Потім буки в руки —
Згинь, Ляше, згинь!

Чернигів, 9. падол. 1903.

Микола Вороний.

МОДЕСТ ЛЕВИЦЬКИЙ, молодий український писатель.

Не цураймо ся, люде, ніякого громадського діла: чи соцьким виберуть, чи дорогу гатить, чи на варті стояти — все для громадського добра потрібне.

І билинок жменька займеть ся — дасть тепло, може й багате розпалить...

Нате-ж і мою билинку.

Може здасть ся...

Модест Левицький.

БОРИС ДМИТРОВИЧ ГРІНЧЕНКО (Василь Гайченко, Іван Перекотиполе).

Вільна мова — то основа
Дужого житя;
Де німують, — недугують,
Гинуть без чутя.

Борис Грінченко.

Родив ся 1863 р. на хуторі Вільховий Яр, Харківського повіту на Україні. За 10 років був народним учителем. Пише поезиї, оповідання, романи і драматичні твори. Деякі єго писаня були друковані в „Свободі" давнійшими роками.

М. КОЦЮБИНЬСКИЙ
оден з молодших талановитих українських писателів.

ХМАРИ.

Коли я дивлюсь на хмари, ті діти землї і сонця, що знявшись високо, все вище і вище мандрують блакитним шляхом, менї здаєть ся, що бачу душу поета.

Я впізнаю її. Он пливе чиста і біла, спрагла неземних роскошів, прозора і легка, з золотим усьміхом на рожевих устах, тремтяча бажанем пісні.

Я бачу її. Велика і важка, повна туги й невиплаканих сліз, вагітна всїми скорботами сьвіта, темна од жалю до нещасної землї, вона клубочить ся чорними хвилями, важко дихає переповненими ґрудьми, ховає лице од сонця і гірко плаче теплими сльозами, аж поки не стане їй легше.

Я знаю її. Вона. Неспокійна, вся насичена огнем, вся палаюча великим і праведним гнївом. Мчить ся шалено по небу і підганяє лїниву землю золотою різкою... Вперед... вперед... швидче... разом з нею... в міліон раз швидче в повітрі... і гукає так, щоб всї почули, щоб ніхто не спав, щоб всї прокинулись...

Я розумію її. Вічно невдоволена, вічно шукаюча, з вічним питанем: „на що? до чого?" — вона спустила сірі крила над землею, щоб не було видко сонця,

щоб потопала в тінях земля — і сіє дрібну мряку суму...

Поете, я не дивуюсь, що любиш хмари.

Але я співчуваю тобі, коли з тужливою заздрістю стежиш за хмаркою, що тоне, розпливаеть ся і гине в блакитній пустелі....

М. Коцюбиньский.

18. X. 1903, Чернигів.

ОЛЕНА ПЧІЛКА, (псевдонім).

Звісна україньска писателька. Враз з Н. Кобриньскою видала „Перший Вінок“, жіночий альманах.

З нагоди видання ювилейного числа „Свободи“ надіслала нам Олена Пчілка збірку україньских взорів з слідуючою допиською:

„В редакцию „Свобода“ для заокеаньских Братів-Украінців, посилае Олена Пчілка украіньскі взори, що она зібрала на Волині, близько Галичини.

Кієв, 1903 р.

Олена Пчілка.

ЕВГЕНІЯ ЯРОШИНЬСЬКА, молода буковиньска писателька.

ДО РУСКИХ ЖІНОК В АМЕРИЦІ!

Дорогі сестри! Насамперед приймість мій щирий, сердечний привіт з рідного краю. Тяжка доля спонукала вас лишити все миле, дороге, покинути вітчину, та шукати добра за морем. З пекучим горем, з болем серця пращали ви рідний край, в надії, що на чужині заблисне вам зьвізда щастя, скінчить ся ваше тутешне безталане. Покидаючи рідний край, робили ви се не для себе, а для ваших дітий, бо виділисьте, що їм не буде вже як пробувати тут, де розсіли ся чужинці, а для своїх місця нема. І для тих дітий переносили ви тяжку розлуку з свояками, весь жаль розстаня з рідною краіною, бо хотілисьте зладити їм красшу долю, лішшу будучність, як ту, котра чекала іх на власній земли. А як ви понесли за ті діти такі великі жертви, що зреклисьте ся всего, до чого привикли з малку, з чим зросло ся ваше серце, ваша душа, то мусите памятати, що і в новім сьвіті тяжить на вас велика місия, сьвятий обовязок вплинути на розвій тих дітий, щоби они принесли славу свому народови. Матери мають на дітий великий вплив, від добрих материй залежить добро цілих народів, бо як матери навчать своїх дітий в маленькости, такими они остають на завше. Перше мусите старати ся, щоби ваші діти просьвіщали ся. Просьвіта е то велика сила, перед котрою никнуть темнота, недостаток, злі звичаї й обичаї. Просьвітою осягнуть они собі незалежність, заберуть належаче собі місце межи другими народами, бо через просьвіту стануть культурними людьми, а культурні люде мають значіне в сьвіті.

Але крім просьвіти маете ви чувати також над найдорожшим скарбом кождої людини, а то над народностию ваших дітий. Ви маете уважати на то, щоби ваші діти не винародовили ся, а остали вірними Матери-Руси. Ви мусите вчити іх рідного слова, ви мусите защепити їм горячу любов до тої бесіди, котра була іх першим виразом, ви мусите наставати на те, щоби они уживали еї, шанували еї, дорожились нею. Ви мусите говорити їм, що там за морем в старім краю е цілий народ, котрий розмовляе тою самою бесідою, що то е честию належати до того народу, бо він був колись великим, славним, а не власна провина, лиш вороги спорядили ему его теперішну залежність. Ви мусите розбудити в них сильну віру, що той народ двигне ся, що добуде собі власною силою волю, бо се народ сильний, витревалий, перебув вже не одно лихоліте, не одві злидні, а не упав таки. Ви мусите навчати тих своїх дітий рідної історії, звертати їх увагу на те, що Русини мали колись своїх власних князів та королів, мусите показувати їм на славних козаків, що боролись хоробро за вітчину, котра була їх найвисшим добром, за котру они проливали радо свою крев. До такої любви до рідного мусите заохочувати своїх дітий, бо й они-ж кров від крови, кість від кости тих завзятців, що радше давали ся на муки і смерть, як спроневірити ся своїй вірі, свому народови. Загрівайте серця своїх дітий такими сьвітлими прикладами, як був наш незабутний Тарас, що ціле жите служив свому народови, розказував про его недолю, вставляв ся за ним, терпів за него, а робив се все лиш з превеликої любови до своеї вітчини, до свого рідного слова, котрим висьпівував так чудово про славі дії наших батьків. І він каже:

Учіте ся брати мої,
Думайте, читайте

а також:

Бо хто свого ся цурає,
Того Бог карає....

отже й він цінить високо просьвіту, але накликуе, щоби не відчужувати ся від свого, але все держати ся его.

Мої дорогі сестри! Від вас залежать так богато, можна сказати, що будучність нашого народу за морем. Бо коли ваші мужі відуть на зарібки, щоби придбати до хати добра, лишите ся ви з тою дрібнотою дома і будете еї научати. Памятайте на те, що ви маєте берегти наш найдорожший скарб — нашу руску народність. Бережіть еї щиро, кріпко, не дайте ся нікому на підмову, не уважайте на нічиї лестні слова, не дивіть ся на те, якби хто сьміяв ся з вас, що ви бороните своеї народности, а тримайте ся еї, гордіть ся нею. Так вчіть і своїх дітий, а заслужите собі на вдячність так у них, як у цілого народу. Найкрасшим вашим памятником буде те, що ваші діти будуть щирими Русинами, вірними всім традициям свого народу, як здвигнуть стяг волі і скажуть: „Ми сильний, вільний, руский народ, що ми стали ся ним, завдячуемо нашим матерям!“

Евгенія Ярошинська.

О. КУЛІШЕВА (Г. БАРВІНОК).

ЕПІГРАФ:

Ой тим я не був,
Що чобіт не добув;
А в батьковних не прийшов
Що чорт ма підошов;
А в матчиних не хочеть ся,
Що устілка волочить ся.

Народня.

Я в серденьку моім Вселенную носила
Як між людьми тебе мов сьвіт у тьмі знайшла
Тебе свого ума Царем настановила
Із рож тобі на голову вінок сплела.

Куліш.

„Так як умерти“.

Оповідане з народних уст.

От як мені прийшлось... не під чаркою, а при здоровому розумі. Мабуть і на всій Україні ні одному так не припадало... Треба одружитись: так як умерти. Раз весна бувае красна і смерть раз приходить, то треба мені одружитись. Що-ж тут робити нашому бідному братови! Нічого нема... Сім пар постолів треба стоптати, поки всего напросиш ся, щоб одбути весіле, повінчатись і ніч мала. А треба неодмінно одружити ся. Хтож за мене піде!.. І хати нема... „ні хліба—ні до хліба!“ „Хрущі в борщі, а жаби в капусті“. Хто за мене руч потягне?... Ніч мала, як станутъ думки одолівати... Мати старенька, бідаха підтоптала ся вже і та в сусідях тнеть ся...

Назирив я собі дівку; вона в мене і сон одібрала і їсти не хочеть ся... красуня... радість моя. Що і казати... не мені-б з нею на рушнику стати... А у мене завидюще око, і гарних таки люблю. А вона-ж хороша, молодцьовата, бідова і прудка да ще-ж і парень до неі надить ся... От-от поеднають ся... не на жарти-ж він до неі учащае... а я і собі її накмітив і в мене „губа не дура“. Що-ж тут робити! „Чи жать, чи не жать, а сіяти треба“.

Він багатий, уродливий, порядний, стромкий, постать хороша, гордовита, удача приємна. Аж лихоманка мене трясе, зважививши се все... Як его побачу, одягний такий що... А мені і до віньця ні в чому поткнути ся... А куди-ж я її поведу... і хати нема... А пора приспіла і иньшої не хочу і той стоїть на сторожі цибатий мов синя волошка в жупані... І „в мене ж душа не злопутська, хоче того чого й людська“... То все нанитне що на йому, чого у мене бракуе... „Як Бог дасть, то і в вікно подасть“.

Чарами опутала мене так... мов павук павутиною муху... Да гарна-ж аж очи бере... Опановала мною... Оце бехну на землю аж земля заколишеть ся — застугонить, (так мов Святий Ілля по небу покопотів) своєю бідою... та й лежу... То лучча хвилина була в моєму житю, як я сам з собою да про неі думаю. Не мені б ледачому... І що оце думаю собі... що оце я задумав...

Каже мати на мене „пустоцьвіт“, дак і правда-ж. Що я в житю важу! Тілько що паламаркую... Замріло ся і мені так як людям... „А ти Грицю грай“ шепче мені наша поговірка. А там думаю і старости не д'важать ся посунутись туди — куди не слід, до такої пишної вроди і маетків. „Не сунь носа до чужого проса.“ А там знов щось шепче: „А ти Грицю грай“ Як води в жмені не вдержиш стуливши пальцями в лодоні так і її не затримаєш — от утече...

Побачив її на улиці. Серце тьохнуло... бо саме на думку ізійшла. Ринув ся до неі — „як Пилип з конопель“.

— Софіе княгине! чи ти підеш за мене заміж? І в очах потемніло. Як віск на вогні душа тане...

— Мусіе! що се ти мене звеличав так! Се тілько у весільних піснях так величають молоду. Я-ж ще не молода... Мій суджений ще на припечку кашу їсть.

— Чого ти Мусіе такий мов ошкварений у поту ввесь і червоний, хто за тобою гнав ся чи що?!

— О, Боже! думаю, кепкуе. Не дочувае моїх слів і як серце стугонить. Коли б усе так сталось як на думці „склалось“.

— Недоля гналась...

— Як недоля?! дак я тебе хиба забороню, що ти мене ще й княгинею звеличав! У перше чую од тебе таке, за три роки нашої знайомости... Коліном її при з нашої розмови й хати... Нехай не втручаеть ся...

— Да годі Софіе курзу верзу плести... Так жартовати — жоночі химороди провадити тогді як серце кровю окипае...

— Мусіе! я тебе й боюсь. Я тебе таким лихим невважливим до нашого брата і не знаю. Ми солі з тобою в купі не пуд з'їли...

—Ви думаете, що у вас щоки біленькі, руки мякенькі тілько прядиво мнуть та голкою корпесають — та руки ненамозолені, то у вас тілько і серце ніжне... А у нас вид засмалений, руки у дегті зашкарублені, помозолені, одежа зашмарована, то у нас і серця нема, у нас воно і не болить і не кипить горячими любощами...

— Кажи бо Мусійко! чим ми винні?... Ти кажеж недоля гнала ся. Чим же тут одповідне жоноцтво, що ти так напустив ся... крапивяним сімям так і засипав? Да ти-ж паламаркуеш у церкві, а не старшиною над серцями нашими настановлений. Ого! се постанова дуже висока хоч і тобі... Я думаю, що лик жоночий дуже стойкий і не допустить, що-б хто порядкував їх житем... Да і ми-ж буваем обтюпані — обшмаровані то коло тютюну — то коло конопель тягаючи їх, мало коло чого вози ся, тілько вам найбільше доводить ся бачити нас чистенькими, як ви вертаете ся з оранки або з ярманки, то ми уже повмиваемо ся, вечері вам наварим і ждемо вас з привітом. А ми не подамось... Ми самі свою совість достерегаем і ми робимо... Се ти скривдив.

— Ми що неділи з тобою в церкві бачимо ся і часто було розмовляемо з тобою як я вийду за ворота, а ти з церкви як одийде служба. — Було-ж мені і не раз помагав, спасибі тобі, і корову до череди відганяти, іноді і пошуткуемо як прийдеть ся до речи, а то ти такий строгий і вид у тебе не той, що я знаю — спокійний, благий мов увесь мір благословляе. А то наче чого злякав ся і злий на наш благий рід.

І правду каже: було і шуткуемо, да я отдалік себе держав — од дівки, щоб поговору не було. А вона без пихи і пракидлива і ласкава була до мене, мов закохалась. Да вона така жвава — то я і в думці сього собі не покладав... Охайно коло себе ходила. До церкви як уберет ся... куди тобі... аж шумить...

— Годі кажу—годі... кажи, кажу, чи підеш, моя ти найлюбіша, найкраща.

— Я так за тебе злякалась, що твоя гомінка, твої докорища усьому нашому роду жоночому, здались мені хуже гострого ножа. Обличе твое мов сердите і голос, засмутило і образило разом. Не одній би про се мені з тобою сперечати ся, що я і таке питане твое мов нечула — а може й справді нечула, бо ошо-

ломив мене зразу величіем, а потім наглими нападами на жоноцтво.

— Да кажи, куди тобі ростямилось... кажи-ж. Ой вилене серце. Тобі не дідо що гнало ся, а кажи свое, або од разу убий.

— Я Мусіє од тебе утічу... що це ти так жонок понижаєш! А найбільш мене... То серця у нас нема— то величаєш — то убий... Ти мене було і не величаєш, да ласкавий був. Мусієчку сизенький мій голубе, ніколи ми не були горді і жорстокі. Чи раз же розмовляли по товариськи з тобою. То мені і корівку лачав, щоб не встрийлива стояла і треножив, щоб з череди до дому не втікала.

— Да годі, думаю, мені се висьпівувати, бо я вже до роспутя дойшов. Вийду було на двір — вітер поривистий. Оце-ж мені щось віщує недобре... Голова так і вернеть ся. Вийду вдруге — ворона з ляку полинула, каркнула. Боже мій! пропали мої года молодії, щось не до речи оте каркане. Зажурив ся — зачепив за тріску так і бехнув, на перину звів ся. Серце гільки цок-цок-цок. Де моя сила ділась, де моя веселість, що проймала її до реготу. Де було хлопці та дівчата зберуть ся, а Мусія нема, то було Софія й каже: ні сьміху, ні гомону... а тепер сама те все знищила, притомила серце. Воно радощий не знае, бо цілий рік конае; я не зберу ся їй сказати, а вона не помічае... Як не пійде за мене, то жить не буду, хоч і гріх на себе руку накладати. Та думаю одважусь сказати... та й наказав... „корзу-верзу кошелі плету". Да я спершу якось і умів до речи говорити, що й очи повитріщають. А тепер... мов недорîка, чи пяний. Мабуть думаю те буде, що поїду у човні; да серед річки і шубовкну, то не буде тогді ні розмови, ні сьміху пустого.

Да знов таки до еї: Софіє серце мое, се-ж не жарти... се-ж між челядю... скажи мені словечко, щоб я радісно тобі засьміяв ся, щоб ти мене не боялась і частенько реготалась так любо, щиро... Не муч мене. Ти мене тішила як дитину, я з тебе очий не зводив братерских... Я-ж тобі хвалив ся, що і в мене хата е. Я заберу тебе до себе. Будемо приязно жити у повазі, в праві, по Божому. У мене і хозяйствечко е і тобі не буде сутяжно.

А серце у мене так і мліе, як оце я брешу перед тією, що хотів би одною правдою жити, бо вона-ж сама сьвята правда, чиста душа. Кривди, або пихи проти людей у неї ніколи не примітив. А сам тільки брехнею до неї під'їзджаю. Мати, кажу, розвела хазяйствечко. Коровка е і теличка — не лишнього... там ходить... А чую як серце стугонить, жельотка підкидаеть ся. Я тебе заберу до себе. Тільки слово дай.

— Мусійко! серденятко мое, тобі все здаеть ся, що я упиром стою проти тебе. Нам іеднатись довго не треба. Твое серце чуле повинно давно помітить як я тебе люблю, як я тішусь твоїми любими речами, твоїми чесними поступами до матері своеї і до ближніх. Серце — серце чуе. А ти мабуть і не почув... Я часто було, кажу, як ікнеть ся: нехай і йому легенько ікнеть ся, як серце до серця торкнеть ся. За сі три роки я так до тебе привикла, мов ти братом мені став. Я особисте про тебе згадую як ти в моему горі прихиляв ся до мене. Як я матусю свою ховала, царство їй небесне, в якій пригоді ти мені став. Скілько раз ти мені в лавки збігав і до попа і на базар, і людий кликав поминати... я тогді уже до тебе як до брата прихилилась.

— Родина моеї матері далеко, ти і туди збігав. Щоб я сама тут робила нетямуща і в тузі... Я пійду, пійду за тебе. Давно душі наші звязані Божою легкою повязю і ніхто нас не розлучить; тільки я з своеї хати і для тебе мій дорогий не рушу. Свою хату хоч продай, хоч де хоч дінь, хоч і подаруй бідному, а матір свою до мене перевези. Єї буде усяка повага, бо вона твоя мати. Тут сьвяті спомини мої, про покійну матусю мою. Дай Боже їй легко лежать, пером земельку держать. Вона мені і в день і в ночі увиджаеть ся. Я її голос чую, вона мені вказуе що і як робити.

Те, каже, що маеш усе продай. А я з своеї батьківщини ні кроку не поступлюсь.

„На судничок гляну, матінку спомяну
Назад обернусь сльозами залию ся..."

— На що мені твої маєтки?.. „Що та худоба як жить не подоба".

— Я маю і шматок прогнойної землі. За селом в три руки по десятині коло займанщини і два города: один під тютюн, другий під городину — коло хати і частина під коноплище — прогодуемось... А вітряк старий продамо і будемо потрохи жити, по товариськи.

А я сперечаю ся умисне, щоб упевнити ся в її щирих речах. Чи не одчахнеть ся од мене як. А я-ж ніколи не возив брехень, а тепер як оріхи з мішка сиплють ся... так і торохнять: торох, торох... Хочу худібну дівку собі залучити, одвернути од парубка — красуню за себе взяти. Хочу собі нитку-долю випрясти з домашного, хорошого кужелю. І спиняю себе од брехні, та знов за еї — не вневно ся; як кажуть, „нема впину вдовиному сину". За Софійку я-б ціни не зложив. І все про худобу свою кажу, щоб довідатись на що вона впова. Бо сьвіт усе за грошима гонить ся.

От у нас і злагода. Коли ж весіле? А я так поспішаю, щоб хто не перебив мені... Да коли хоч то і в неділю вінчатись. Збирай свою родину, да ще для звичаю і старостів посилай, щоб поговору не було.

Як мое серце заграло після сієї розмови! А тут і горе притисло разом. У кишені нема ні шеляга. Я перед нею стою і ноги тримтять. Обланщик, думаю, совість не чиста. Що я тепер робитиму... якого страму нароблю її і своїму роду, хоч і бідному да знатному своею честю. Ні оден сусід не поремствуе на його. Мучусь. От попавсь... Гай, гай! „під носом косовиця, а на розум ще й не орано". Од роспуки не знаю що й робити. Усе наче в моїх руках — „та на розумне орано"... Щасте само до рук лине, неймовірне. Се-ж не видано, а тілько в казці писане. А тут вона наче підслухала мої турботи і каже:

— Мусійку мий соколе, да так тепленько обвела шию мою руками. Тепер можна... Люде не упретять і не осудять, що я до тебе горнусь... Не раз мені до тебе дорога женишино хотілось пригорнути ся і почути як твое серце до мене озиваеть ся, да боялась слави...

Тепер ще й більше мою душу сором обхватив, що я гаку душу, що давно до мене хилить ся не за мої маетки, а я такий нечесний підступ роблю. Треба якось зібратись і к весілю. Набіг уже тропи. Да не сам, а доля моя, що вела та й вела нитку з кужелю.

Матуся як дознались аж сплеснула руками: Боже мій! що ти робиш! сунеш носа до чужого проса. „Попавсь як жаба в нереток"... Ні туди, ні сюди. Твій батько себе глядів, а не виглядав богатирки... „Не бери в золоті, а бери в розумі, золото наживеш, а ума не вложиш". Ти-ж їй наробив і собі тілько колоту. Батько твій прожив тихенько з убогою твоею матірю, і був щасливий і всі его знали і поважали. Візьме кусочок поля, обробить своїми ще дужими воликами, аби прожити. А в осени було усе позбирае, шанечку пужку, ополоник, ковганочок, казанок, що у поле було бере з собою, карлючечку, що налигачки плете і все на гвоздочках повішае до весни, щоб ніхто і не брав. Такий був дуже акуратний, а в тебе того глузду нема. Се я вже все збула... волики, по его смерти, на его похорон — та щоб тебе призодягнути і у школу посилати, і так сама себе знищила, бо треба було пильно...

— Нехай, кажу, мамо буде ваша річ на переді. А ось що вам скажу: бачте, вам треба було і волики спустити і те і се і всю его майстерню продать, бо вам треба було. Як хто то вас з боку посудить... хто того не знае зачим нажиту трудову, батьківську худобу і майстерню спускать, а розумний похвалить. То не судіть же мене молодого, матусю, бо мені й так прикро, за мої вчинки, за мої чутя... я ввесь тремчу. Я молодий, починаю ще тілько жити. Я і голову свою да би одітнути за її оден прихильний погляд, за її оден палкий, щирий цілунок... І ви-ж недавно згадували свої щасливі літа.

— Держись за розум обіруч, а ледарство кинь! Того не слухае, що я їй кажу як рідній матусі.

— Що ти, каже, в брехачі пошив ся?.. Вона тобі не пара моя дитино... остерегаю тебе...

Я думав, думав, що его робити... да пішов у займи взяв у одного 25 р., у другого 15 р. Мати аж за голову вхопилась — попавсь як чорт у тенета...

— Хоч так не роби... А бери по два рублі, по три, то і оплатиш ся, і всяке тобі малу суму вижде. Чи тобіж старцю з'орудовати...

— Мамо! хиба-ж старці не люде... На нас то і люде побачать як поберем ся, що золото не есть побел... А е ще щось на земли дорогше... дружба, трудолюбіе, прикидливість до ближнього, а не тілько холить свое тіло і душу і пятницю чтить.

От я нахватав гроший з чужих кишень і нікому не хвалюсь длячого, а потім і відбув свое весіле. Придогісь і підбрехачів добрих підобрав, що і слово порядно уміють сказати, і молоду хазяйку статечну звеличати й привітати...

Аж земля стугоніла, як грали мое весіле. Усяка квіточка у еї вишневому саду ухилялась і сповнилась радосним щебетанем соловіїв. А мое-ж то серце як голосно посила молитву до Бога за таке чудо. А ворожнеча закипіла на мене... що не побачили зорі, що перед їх очами ізийшла. Сидять лютуючи на мене по хатах і гудуть як роздратовані чмелі... що програкали таку кралю. Оце то наше, нехай та нехай. То після Петра — то після косовиці — то нехай на весні красшу заможнійшу знайдемо. Сего цьвіту багато по всьому сьвіту... Да що з одного цьвіту... А дівчина і собі поки і посивіе, поки і на насіне не годить ся то полотна не добілила, то з хрещеною матірю поражусь... Дивись уже уплило, зайшов місяць за хмару — те, за щоб свое жите віддав за одну хвилину прожитого в купі. Я цілий рік ходив як несамовитий. Думав що з ума зійду, поки до сего додумав ся. За що я й сам себе судив і матуся гримала.

От тепер вона моя. А ви-ж самі бачите який я. Чорненький, маленький. Оце моеї кривди перед людьми і Богом, що її не попустив нікому. А то ніколи у мене і на язиці не було брехні. Да і к чому та брехня була... вона про худобу і не мислила. Мене було, хороші люде і хвалять, що яка мизерия у нас, а я ніколи матусі своеї по куски не посилав. Подумаю: вона-ж мені дала жизнь і без батька зосталась, за черствим хлібом, да не пустила мене у найми, або старців водити. А дома воспитала і в школу посилала, а сама поденно у батюшки мазила, поли мила, то овечок стригла, а кому й за сповитуху правила, пробивалась як той бурлачок по всім направам, щоб пробити своїй дитині широкий гладенький шляшок; ночі недосипляла, да все про мене дбала і доброго покірливого сина виховала, а сама жила як сорока на тину, а тінь на воді.

Батюшка мене улюбив, усі треби були у батюшки були у порядці. І Софії я був в пригоді кілько раз. Хоч тогді і в думці у мене ще не було про неї, щоб то братись. А я було як шамону по її господарству, то за двох наймитів справлюсь, деякі і родички проживали, та ні... мое на переді... А я знаю із Святого письма, що ближньому треба помагати, а вона-ж одинока. На пості наш браташа темний падкий, бо се легко... то дуже і налягають, да по пятницям не прядуть, да русалчин великдень справляють. Другий пяниця як батьківщину переводить... а батько недужий лізе через поріг, то нікому і підтримати і часто він і перекотить ся, бо снаги не мае, щоб задержатись хоч і вщиритіть ся та й бехне. О, як гірко на те дивитись; а той готове, замозолене їм переводить. А ему ніколи встать да підвести батька. Упаде, собаки лижуть — свиня качае. А де-ж те „начальство трезвости"? Хибів богато і жонки повидумовали для своеї полегкости.

Пора мовляв батюшка за книжки брати ся, на що-ж нам і школи! От я й сам не без гріха, брехнею собі жінку придбав...

За те-ж мені і халепа приключилась може за брехню, як з старостами я їхав.

Коней тройку добрих здобув і два дзвінки, щоб голоснійше дзвеніли і вони кріпко привязані були і бубінчиків начіпляли.

Сі дзвінки не одного парубка за печінки взяли, найкращу дівку беру, немав я ні гаїв, ні волів..., старець старцем, а у нас за багаторів хапають ся, да ся-ж дівка не із тих. Нехай, нехай їм лінька перебити і одружити ся. Я про маетки не думав, а вона й поготов. Я каю ся, що брехав і такі підступи робив.

Ми тільки що в'їхали серед села, проїхали дві греблі, шлях йде широкий і так по над берегом водиця блещить, очерет колибаеть ся, качки поринають, весело плещуть ся, верби зеленіють, понахилялись над водою, шумлять — як там в пісні кажуть:

Шумлять верби в кінци греблі,
Що я насадила,
Нема того козаченька,
Що я полюбила...

Думаю ось, ось за пів годинки і прибуде. Аж душа занимаеть ся... Хатки по боках рядочком, та по над вишневим садочком саме зацвили, як наше жите. Соловейки свищуть і я під їх щебетане собі гніздечко звиваю, а хат через десять і ми з'упинимось...

Дзелень, дзелень, заливаеть ся дзвінок так, що тільки чуть брязкотить від швидкої їзди, так і мое серце займаеть ся від швидкого дихання. І бубінчики дзеленьчать, мигають, скрять ся, промінь по їх грае. Я їх почистив і кіньці і китиці почистив, помазав. Усе віщуе мені неймовірне щасте — гарне жите, аж душа затьхаеть ся. Дядько і хорошого воза дав з бушованими колесами, уже не встид. Біжать коні притко, на їх усе ляскотить, блищить. І підбрехачів добре залив я сам, як знав, а то ще й дядько радіючи мені. Бем навірняка, да аж душа грае, преть ся вперед. Здаеть ся сам би запріг ся та віз би. Йідемо подовш шляху, седить челядь, то на колоді, то під хатами, пил їх клубом так і вкрила. Ми усе уклоняемо ся, то в один бік, то в другий дуже поважно. Знайте нас... Ось ми які... Я мов виріс хоч і в чужому пірі. Жупан на мені синий, шапка з сивих шленьських смушків. Так мені здало ся гарно і заможньому бути, аби не краденому. А все таки не кажи гоп — поки не перескочиш.

Ми їхали заране, іще після полудня у вечірньому упрузі. Як инші їздять, то з сим ховають ся наумисне, тогді як усатаніє, бо як здобудуть гарбуза, то щоб не так стидно було вертатись. А ми щоб і похвастать ся. Мої старости пикаті, та красні такі що...

А там між челядю не один сидить та важким духом дише на мене. Дурнів не сіють, самі сіють ся... Старець, покидька мовляли, пнеть ся так як жаба на купу. Було кажуть: Софія себе не знизить, щоб за такого пошла, батьківщину приручила такому безземельнику. А тут на улиці народу стілько як у бжильнику пчіл. І ще й з хат повибігали, бо чують, що дзеленчить. Пізнали нас де-які, кричать, се той примак, Мусій Кваша... що приший кобилі хвіст... Так було знущають ся надо мною.

Ну чого йому тут було тинятись. Уся голеча подалась в Южний Усурийський край. Такому-б бездоль-

ному — безпритульному там би і сидїть. Там пишуть гарно: „Землї хоч удави ся, води хоч утопи ся, ліса хоч повісь ся, а хлїба хоч скажи ся." Туди-б йому і дорога слалась. А нам туди не рука чимчикувати... Ми йому се не подаруємо...

А тут із гуртка челяди вискочила молодичка. Хочете, каже, зараз пиху зобю? Челядь зареготалась... збий, збий. Найбільше, кажуть, матерки та батьки пасли свої очи на ту худобу а парубки на її красуню...

Євхимиха підобрала спідничку і помчалась вперед поїзда молодого, за старостами переймати їх, щоб дуже не величали ся. Вона така жваваненька перебігла їм дорогу.

Уже не буде добра подумав я... і правда... Зараз дзвонок захлибнув ся, розвязав ся тай брякнув — а кінь розсупонив ся...Тпрру, тпрру, поки то поладили— челядь усе реготалась... Ну, сїли жваво просмикнули, а колесо беркиць... тут уже ми всї з воза покотились і шапок збули ся, а ті регочуть — жалю завдають. Дарма—дарма, а моя буде, а не ваша...

Повставали, позберали шапки, пообтрушовали ся і рушили далї.

Оте маленьке — да лихеньке дорогу перебігло. А вона було хоч із відрами йде по воду, то й переже. Знає вже свою хіть. Наробила погоничу роботи...

Слава Богу таки добрали ся наче уже до двора. Через дві хати тілько і Сїрко чкурить пізнавши нас, а тут знов і лушня цигипнула, мов та гадина покотилась... Се її челядь так... аби помститись надо мною... А ми таки засватали і хліб обмінили, прибились до берега... набігли тропи. Повінчавшись я перейшов до еї і матїр свою перевіз. Така менї ласкава. І жите мое зардїлось як на небі зарниця. Довги вона мої поплатила і тепер ви не пймете віри, що у нас у хатї безладя не було з першого дня. Ми маємо шість синів і все пошти у півтора, та в два роки та й знайде ся дитина, і одну дочку Бог дав. Ще із нас нї разу, нї одно само на село нї на місто не пішло. Аж сьміють ся: кажуть молодожони. Усе в парі. Хоч до церкви, або в гаї, і все вкупі — наче нас ізвязано... Бо я велику жертву приніс, що у брехуни був пошив ся, то менї вже і сонечко так сьвітить.

Весело нам як посходять ся і матуся хоч і лїтня а підняла голову і рухлива зробилась, бо у нас своя рота дїтий і наймитів потім не держали. Один швець, другий столяр, третий кравець, в годах, четвертий новомодний ткач, а пятий новомодний крильщик у земстві вчив ся, він же і москаль, а шестий в школу ще ходить. А дївчина на підмогу і теж у школу ходить. Часто Софія уживає материну поговірку. Не бери в золоті, а в розумі. Золота здобудеш, а розуму не вставиш.

— Я, каже, не довелаб дїтий до путя, а за твоєю порадою і людям добре і нам утїха велика з їх. Я про твое золото і не знала, а дивилась на твій розум на твої вчинки. Яка-ж я тепер щаслива! Се-ж ти менї его дав. Да як ізїйдуть ся сьвятками дїти, да стануть читати, сьпівати: де котрі і в півчу ходили. Аж стеля підіймає ся од гомону — дума в гору росте.

Чи думав я піймати собі таку долю! Зовсїм одрізаний од усього міру.

Софія часто сміеть ся менї і споминає менї мої брехеньки... „Брехнею сьвіт пройдеш, да назад уже не вернеш ся". От і у тебе є каяте та ворота нема... Добре-ж, що доля пряла тобі — погодило тобі спосудилось а як би болїзнь, або нещасте яке вклюнулось...

Дак що, кажу: нема такого дерева на сьвітї, щоб птиця не сідала.

— Да і не зовсїм гаразд було. Хлопцї мстились над нами.

Ото одгуляли весїлле, треба і за господарство братись. Ото вийшли в двох ще з вечора: я налаштовав плуга волами заложивши — і думаємо, як у перше в двох любенько вийдемо орати, хай наймит і наймичка коло дому. Ранїй і спати лягли. Встали тілько на зору стало підіймали ся. Ну ходімо-ж до снїданя трохи повчимось у двох орати, а матуся снїдане з наймичкою зварить. Ходім, зарядь волики напоїм і в поле рушим.

Вийшли, глядь — полиця з плуга знята, а воли випущені на поле. Се вже нїхто — а парубки так догодили...Орати мем послї обіда здобувши плуга. А тепер попасем скотину і четверо овечат, поки наймит назустріч вийде. Виганяєм скот з підповітки; уже корови наші позануздовані лозою... а полицю аж за клунею знайшли у кропиві. І овечок хвости позвязовані, а мазницю аж на березї знайшли. Пів року так мордовали. Борону аж на трубу заперли. Треба було терпіти. То проти окна у ночи чучело поставлять раз жоноче, вдруге чоловіче. Шкода...

Побіжу... Софія за ворітьми мене жде.

Ганна Барвінок.

1903 р. 20 червця, Х. Кулїшівка.

МИХАЙЛО ЛОЗИНЬСЬКИЙ,
молодий руский письменник, автор „Листів зі старого краю" та деяких віршів і розвідок, які були друковані в „Свободї". Єго писаня були друковані у многих руських, польских, російских та німецких часописях.

„Старий край" — а американські Русини.

„Гей розіллялось ти, руськеє горе,
геть по Европі і геть поза море!"
Іван Франко.

„Коли почуєш, як в тиші нічній
зелїзним шляхом стугонять ваґони,
а в них гуде, шумить, пищить мов рій,
дитячий плач, жіночі скорбні стони,
важке зітхане і гіркий проклін,
тужливий сьпів, дівочії дисканти,
то не питай: Сей поїзд — відки він?
Кого везе? куди? кому в здогін?
Се еміґранти..."
Іван Франко.

В послїдних десятках лїт минувшого столїтя обхопила була руське селянство в Галичинї якась прямо горячка еміґрацийна. Тисячами і тисячами валив нарід з краю; тїкав з проклоном на устах для старокраєвих порядків; кидав рідну землю з розпучливою фразою: „Хоч не лїпше, аби иньше!" — той самий нарід, що був такий консервативний, що так тяжко було його рушити, садив на осліп на чужину, не питаючи, що там його жде, лиш коби втечи з галицького пекла.

Яка-ж була сему причина? — Знаємо її, знаємо ту причину всї дуже добре. В старім краю ставало що раз тїснїйше. Населене росло, господарства дробились, промислових центрів, де могло-б находити сїльське населене лучші зарібки, не прибувало... Малїли маєтки, росли податки і всякі иньші драчки, множилась біднота, кріпшав гнет економічний і політичний, бо польська шляхта, що захопила в Галичинї, а навіть по части в Австриї керму правлїня в свої руки, давила і давить народні маси що раз сильнїйше... Не без того, аби до еміґрацийної горячки не причинили ся всякі несовістні аґенти, котрі, користаючи з людської нужди і несьвідомости, малювали народови заморський рай в як найпринаднїйших красках, але все таки остане фактом, що найважнїйшою причиною еміґрациї була економічна нужда, а далї також політичний гнет народних мас в Галичинї.

Винити людей за те, що вони виеміґрували з Галичини, шукаючи лучшої долї, очивидно годї. Вправдї тих кількасот тисяч народа, що з нужди виеміґрувало з Галичини, при добрій орґанізациї могло би було счинити в краю таку бурю, що вона змела би з лиця землї теперішні галицькі порядки і тих людий, що ті порядки в своїм інтересї піддержують, але до боротьби, до революциї, треба ідейного підготованя, треба орґанізациї, треба знати, за що битись і як битись, — а в тих, що еміґрували, нї одного нї другого не було... Стало ся отже то, що серед таких обставин мусїло стати ся...

А тепер роздивім ся, яку користь, зглядно шкоду принесла еміґрация з одної сторони для старого краю, а з другої сторони для еміґрантів. Замітити треба, що до сего не маємо на жаль майже нїяких статистичних дат, не маємо тої найвиразнїйшої між мовами мови чисел, а мусимо лиш опирати ся на загальних поміченях.

Коли говорити про еміґрацию, то треба передовсїм розріжнити два її роди: еміґрацию для зарібків, коли еміґранти по якімсь часї вертають назад на сталий осідок до вітчини, і еміґрацию на все, коли еміґранти осїдають на чужинї і звичайно до вітчини не вертають.

Перший рід еміґрациї може бути так для вітчини як і для еміґрантів з малими виїмками лише користний. На зарібки еміґрують звичайно люде з тих сторін, де зарібків нема або де робітнича плата дуже мала, в ті сторони, де зарібки є і де за роботу добре платять, — а добрі зарібки бувають звичайно там, де культура висше стоїть, де сильнїйший економічний рух. Таким чином за зарібками іде нарід звичайно в культурнїйші краї, через що не лише сам стає культурнїйшим, але спричинює культурний переворот і в своїй вітчинї. Бо на чужинї, між культурними людьми, привикає робітник до иньшого житя, і вернувши до вітчини, не хоче більше терпіти, як терпів доси, домагаєть ся і в вітчинї за роботу доброї платнї, заносить до вітчини нові способи роботи і т. д. і т. д. — одним словом: спричиняє переворот в житю своїх земляків.

Заробкова еміґрация ще й тим добра, що коли в якійсь сторонї стане мало робучих рук, то тим, що лишають ся дома, лучше платять за роботу.

Але еміґрация до Америки єсть лише виїмково еміґрацию для зарібків, — звичайно вибирають ся наші люде до Америки, аби відти вже нїколи не вертати.

Що-до еміґрациї на все, то для старого краю вона добра, коли запобігає перелюдненю, а шкідлива, коли спричиняє вилюднене. Вже перед тим було згадано, що може лучше було би, як би тих кількасот тисяч народа, замість тїкати з краю, побороли ся таки в краю о лучшу долю, але видно, що ті люде не були здібні до боротьби, коли повтїкали... Треба ще розслїдити, в чиї руки перейшла земля еміґрантів, бо о скілько перейшла вона в руки не-руські (мазурські або жидівські), о стілько з національного боку еміґрация була для галицьких Русинів шкідлива.

Що-до самих еміґрантів, то всї вони еміґрували задля хлїба, коли отже через еміґрацию поліпшила своє материяльне положене, то еміґрация вийшла їм на користь. І нам здаєть ся, що так, що всї руські еміґранти, чи то в Злучених Державах, чи в Канадї, чи навіть в ріжних сторонах полудневої Америки з малими виїмками значно поліпшили своє материяльне положене. Та не лише материяльне положене наших людий стане лучшим, але також попали вони в культурнїйший сьвіт (очевидно з виїмком тих, що виеміґрували до полудневої Америки), зазнають широких горожаньских свобод, одним словом: відносини, в яких вони находять ся тепер, о много лучші від старокраєвих, коби лише вміли вони з тих відносин користати як слїд.

Ві всїх руських ґазетах, так старокраєвих, як і американських, підносить ся дуже часто питане, чи збережуть руські еміґранти на чужинї свою народність і свою віру.

Питане про віру помину, бо хоч в Русинів, коли судити поверховно, віра тїсно звязана з народністю, то однак в дїйсности збережене віри залежить від зовсїм иньших чинників, а сьвітовий поступ іде в тім напрямі, аби завести лишь одну віру, віру в творчу та невмирущу силу людського духа...

Иньша річ народність. Сьвітовий поступ іде в тім напрямі, аби знищити національну ворожнечу, пановане одної народности над другою та вивисшуване одної нациї понад другу, — але народність як форма, в котрій виявляєть ся вселюдська культура, не стає зовсїм на перешкодї дальшому розвиткови людськости. В руській мові таксамо можна виявити велич людської культури, як пр. в мові анґлїйській, ходить лише о се, щоб Русини були доступними для культури.

Коли тепер придивитись американьским Русинам, то дїйстно годї вгадати, чи вони збережуть свою народність. Америка — говорять — се край, де народність зовсїм зникає. Воно мабуть лиш по части правда. Адже ми бачимо, що в Америцї єсть маса Нїмцїв, Французів, Поляків та иньших Славян, а всї вони не зденационализували ся до тла. Мабуть сей процес відбуваєть ся в той спосіб, що потомки еміґрантів, в котрімсь там поколїню тратять свої национальні прикмети, але за те припливають нові еміґранти — так, що якесь їх число все таки носить национальний характер.

При тім усїм треба тямити, що найважнїйша річ, се культура, вселюдський поступ, а народність лише форма, в якій вони проявляють ся. Проте чим культурнїйша буде нация, тим лекше збережуть її поодинокі люди серед чужинцїв. З сего висновок, що треба нашим американьским землякам старати ся головно о культуру, о те, аби культурний чоловік не мав потреби переставати бути Русином, аби під понятем „руська народність" крив ся як найбільше культурний зміст, а тодї і лекше буде зберігати руську народність.

Руський нарід в Европі, так під австрийським цїсарем, як і під російським царем, стремить до того, аби відзискати свободу, незалежність, ідеалом якої являєть ся політично незалежна, самостійна Україна. Ідеал сей важний для американських Русинів лиш о стілько, о скілько вони бажають добра своїй старокраєвій вітчинї, бо-ж вони самі живуть уже в свобіднїй сторонї. Коли-б так Америка була блисше нас, то вона віддала-б нам в боротьбі з Москалями і з Поляками великі прислуги, в Америцї можна би орґанізувати революцийні видавництва, туди могли би втїкати переслїдувані російським або австрийським правительством наші люди і т. д. Але на все те Америка за далеко, і американські Русини можуть помочи своїм европейським землякам хиба грішми...

* *

Зведім усе сказане разом.

Еміґрация руського селяньства до Америки під національним зглядом о стілько шкідлива, о скілько земля еміґрантів переходить в не-руські руки, а о стілько пожиточна, о скілько американські Русини

подадуть яку-небудь поміч своїм европейським землякам в їх боротьбі против Поляків і Москалів.

Під економічним зглядом еміґрация для старого краю була поки-що індіферентна, значить, не викликала ніяких поважнійших наслідків, — за те для для еміґрантів була вона безперечно користна. — Під культурним зглядом еміґрация до Америки користна для еміґрантів як людий тим, що вони живуть в богато культурнійшій стороні, як Галичина; а коли вони, перейманочись американською культурою, пересадять її рівночасно на рідне поле, то значить, не стратять своєї народности, то еміґрация буде для них користна також як для Русинів.

* * *

В Европі Русини належать до поневолених народів, ядро руського народа — се робучі люде. В цілім сьвіті іде завзятий бій робучих, бідних, визискуваних людий з їх ворогами, з тими, що нічого не роблять, а все мають, бій, котрий мусить скінчити ся побідою робучих людий, а та побіда полягатиме в тім, що зникне приватна власність, зникне всяка власть, зникне поділ на бідних і богатих, на пануючих і поневолених. Всї богатства природи, всї твори людських рук і людського духа стануть спільним добром усїх синів землї; всї вони будуть всїх тих дібр уживати, кілько кому буде треба...

Та щоб до сего дійти, щоб знищити приватну власність і власть, — треба буде звести неодну ще важку боротьбу... Бажалось би, аби в тій боротьбі і руський нарід брав участь в рядах гнетених а не гнобителів, ішов до побіди а не до заглади...

Русини — се робучі маси, котрі повинні бороти ся не о те, аби над другими запанувати, лиш о те, аби знести всяку неволю, всяке пановане чоловіка над чоловіком!...

Се найважнійша річ, яку повинні тямити так старокраєві як і заморські Русини. І коли руські еміґранти в тім бою причинять ся до побіди правди, до повалення теперішних несправедливих порядків, то хоч-би вони втратили всі прикмети руськости, — то для людськости вони не загинуть. А коли-б вони в тій боротьбі були колодою у ніг гнетених, коли-б вони були підпорою теперішних несправедливих порядків, то хоч-би вони на віки остали Русинами, хоч-би були руськими мілїонерами, меценатами руської літератури, науки, штуки, все таки будуть вони запорою у вселюдськім розвитку, а тим самим запорою в розвитку тої части людськости, яку становить руський нарід.

...Шукайте найперше правди на землї, а все иньше дасть ся вам...

Львів, 14. грудня 1903.

Михайло Лозиньський.

НАРОДНИЙ РУСКИЙ ТЕАТР У ЛЬВОВІ.

І. П. Котляревський, автор „Наталки Полтавки“.

(Після пляну віденських архитектів Гельмера і Спілки).

Ось так має виглядати руский театр у Львові, котрого будова — після бажаня комітету будови театру — мала би скінчити ся в 1907 році.

Сей театр мусить руский народ здвигнути власним коштом, бо анї сойм, анї місто Львів не дадуть на руский театр анї сотика. На будову польского театру дало місто Львів площу і гроші, разом до три мілїони корон (2 800.000), а сойм дав шістьсот тисячів корон. Польский народ не дав на будову свого театру анї сотика. Хоч на будову польского театру дали гроші і рускі податники, то на руский нї сойм нї місто Львів певно не дадуть грошей.

Такі вже порядки в „рівноуправній“ Австрії, що Русини мусять заробити собі кервавою працею те, що Поляки дістають описане. Але як все инше що Русини мають, здобули собі своєю власною працею в борбі з противниками, так і в посїдане руского театру у Львові прийдемо нашою власною працею, поставимо его нашим власним коштом.

Станув польский театр рускою працею, то ся руска праця потрафить еще виставити руский театр.

Складки на руский театр розпочали ся въ 1886 році, але вони йшли поволи, бо тогди нїхто не вірив в се, що руский народ годен. спромогти ся на таку коштовну будову. До 1901 року. зібрано 64 тисячів корон. Минувшого року видїл товариства „Просьвіти“ під проводом заст. голови др-а К. Левицкого рішив справу пхнути на перед. Куплено площу під будову театру за 280 тысячів корон.

Аби театр міг бути відданий до ужитку в речинці, який поклав собі комітет будови, руский народ мусить зложити 600 тисячів корон.

Ми певні, що руский народ зложить сю квоту. На піддержане сецесиї руских студентів з львівского унїверситету навіть жебраки давали свої лепти, бо національна свідомість і почуте народного обовязку аж так глубоко запустили корені в народні маси. І між лептами на народний театр знайдесь неоден вдовиний, неоден жебрачий гріш. Нехай сойм краєвий, нехай рада міста Львова сидять на скрини наповненій не лиш польскими але і рускими податками; нехай пильнують, аби сей гріш не дістав ся на нїяку руску цїль. Русини просити не будуть! Ми зажадаємо, а як нам не виплатять того, що нам належить ся, що наше, то від уст відоймемо собі, а покажемо, що руский театр буде, що в 1907 році наша люба „Наталка Полтавка“ отворить у Львові ряд руских вистав в власній, приватним грошем руским здвигненій палаті.

Неоден американьский Русин, особливо з тих, що більше інтересують ся народними справами, радби записати собі краєву часопис, одну або більше, але не знаючи ні цїни ні адреси, відкладає свій намір на пізнїйше а вкінци забуває на него.

Щоби зарадити сему лихови подаємо понисше спис визначнїйших руських часописей, які в краю виходять, враз з їх цїною, докладною адресою та другими поясненями.

Часописи ті належать до ріжних напрямків. Кромі сего одні з них виходять частїйше, через що дорощі, другі рідше отже і цїна їх нисша.

Кождий може вибрати і записати собі таку часопись, яка ему найбільше припадає до серця, а в разї високої цїни, двох або трех разом може зложитись і записати собі часопись.

При замовленях треба всегда дуже докладно по давати свій адрес. Так само в разї зміни адреси треба сейчас дотичну редакцию про се повідомити.

Найлїпше замовляти краєві часописи пишучи впрост до дотичної редакциї на подану тут адресу.

Не треба мабуть і згадувати, що гроші на часопись треба всегда посилати враз з замовленем на цїлий рік наперед.

Читане краєвих часописий для кождого американьского Русина доконче потрібне. Наші руско-американьскі часописи за малі, щоби могли докладно писати про все, що діє ся в старім краю.

Хто отже не читає краєвих часописей, той поволи відчужує ся від руского житя у нашій Вітчинї, нитка лучности з руским краєвим житем перериваєсь і мало помалу руске жите стає для него зовсім чужим та незрозумілим. А так не повинно бути, бо если ми старі еміґранти відчужимо ся від нашого рідного кореня, то щож буде з нашими внуками?

Тому взиваємо всїх добромислячих Русинів, щоби записували собі старокраєві рускі часописи і ширили їх поміж своїми знакомими, бо через се скріплять своїх братів на дусї та підіпруть руські часописи у краю, котрим дуже тяжко приходить ся жити задля самоволї польско-австрійских прокураторів та загальної бідноти народа.

Адреси визначнїйших руских часописей в старім краю:

„БУКОВИНА“ (3 рази тижднево) $4.00 на рік, улиця Петровича ч 2., Чернівці, Bukowina, Austria.

„ВОЛЯ“ (соціаліст. тиждневник) $1.00 на рік, улиця Ліндого ч. 8. Львів.

„ГАЙДАМАКИ“ (тиждневник) $2.00 на рік, улиця Баториа ч. 24. Львів.

„ДЗВІНОК“ (для дїтий, 2 рази на місяць) $1.00 на рік, пл. Стрілецка ч. 6. Львів, Galicia, Austria.

„ДІЛО“ (дневник) $10.00 на рік, улиця Баториа ч. 24. Львів.

„ЕКОНОМІСТ“ (місячник економічно-господарский) $1.25 на рік, Ринок ч. 10, Львів.

„КОМАР“ (гумористич., два рази на місяць) $2.00 на рік, ул. Собіщини ч. 8. Львів.

„ЛІТ. НАУК. ВІСТНИК“ (раз на місяць) $4.50 на рік, ул. Чарнецького 26. Львів“.

„НОВИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“ (2 рази на місяць) $1.00 на рік, ул. Чарнецького 26. Львів.

„ПОСТУП“ (тиждневник) $1.50 на рік, Коломия, Народний Дім. I. пов., Galicia, Austria.

„ПРОМІНЬ“ (2 рази на місяць) $1.50 на рік, Вашківці н. Ч., Bukowina, Austria.

„РУСЛАН“ (дневник) $8.00 на рік, пл. Домбровского ч. 1. Львів.

„RUTHENISCHE REVUE“ (2 рази на місяць) $1.50 на рік, Gersthoferst. 32. Wien, Austria.

„СВОБОДА“ (тиждневник) $1.00 на рік, ул. Баториа 24. Львів.

Слава Ювилейной Осьмôй Головнôй Конвенціи „Руского Народного Союза“ въ Шамокинъ, Па.!

Радьте розумно надъ добромъ „Руского Нар. Союза“ та руско-американьскими справами взагалѣ!

Нехай Вашй Зборы стануть епохою въ розвитку американьскои Руси!

Нехай жиють Головнй Урядники и Поважанй Делеґаты!

Нехай жиють всѣ Члены „Руского Народного Союза“ и весь Рускій Народъ!

Най пропаде незгоды проклята мара...

Ще не вмерла Украина!

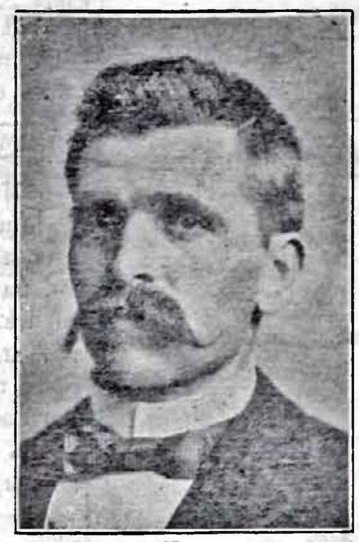
Т. ТАЛПАШЬ,
перші́й предсѣдатель „Союза“,
Шамокинъ, Па.

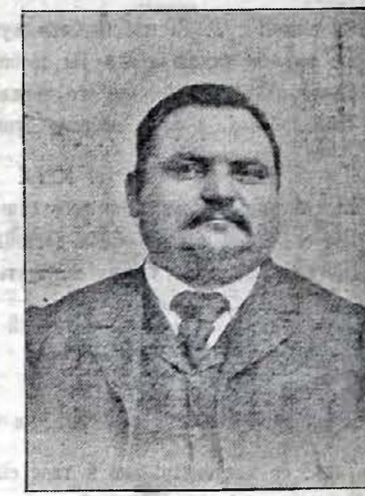
О. И. КОНСТАНКЕВИЧЬ,
перші́й секретарь и орґанізаторъ „Союза“, Шамокинъ, Па.

О. МИКОЛА СТЕФАНОВИЧЬ,
теперѣшный предсѣдатель Р. Н. Союза, Питсбурґъ, Па.

ОЛЕКСА ШАРШОНЬ,
касіерь „Союза“, Шамокинъ, Па.

ИВАНЪ ҐЛОВА,
перші́й касіеръ „Союза“, Екселзіоръ, Па.

ВÔДЪ ГОЛОВНОГО УРЯДУ „РУСКОГО НАР. СОЮЗА“.

1. Конвенція ювилейна Руск. Н. Союза вôдбуде ся въ дняхъ 30. и 31. Мая, 1. и 2. Юнія с. р.

2. Кождый делеґатъ мае явити ся о год. 8. рано дня 30. Мая въ Шамокинъ, Па, коло рускои церкви. Нехай кождый делеґатъ повѣдомить касіера коли приѣде и подасть свое имя.

3. Память заложеня Р. Нар. Союза будемо обходити торжественнымъ богослуженемъ въ церквѣ, посвяченемъ прапора и фаны Союза, великимъ концертомъ и парадою по мѣстѣ Шамокинъ.

4. Запрошенй брацтва и вôддѣлы зъ Мт. Кармелъ, Сентрелія, Шенандоа, Ст. Клеръ, Майнерсвилъ, Гейзелтонъ, Лансфордъ, Маганой Плейнъ, МкАду, такожь всѣ урядники и делеґаты, мають поставити ся на год. 8. рано 30. Мая 1904 коло рускои церкви на розѣ улиць Шамокинъ и Перлъ.

5. Парада розпôчне ся о. год. пôвъ до 9-ои рано.

6. О год. пôвъ до 11-ои торжественна Служба Божа зъ проповѣдею въ рускôй церквѣ въ Шамокинъ, до котрои мають удати ся всѣ делеґаты и всѣ брацтва по скôнченю парады. — По Службѣ Божôй торжественне посвячене прапора и фаны „Союза“.

7. О годинѣ 4-ôй пополудни всѣ делеґаты и урядники мають зôбрати ся въ рускôй Гали пôдъ церквою, де отворить ся Конвенцію, выбере ся урядъ на часъ Конвенціи, вôдбере ся уповажняючй письма вôдъ кождого делеґата и установить ся комісіи до справдженя рахункôвъ, до выбору кандидатôвъ на новый Голов. Урядъ и иншй.

8. Въ Второкъ о г. 8 рано Служба Божа въ рускôй церквѣ а по богослуженю нарады.

9. Въ Середу и Четверъ такожь о год. 8-ôй рано Служба Божа а опôсля нарады. Колибы нарады скôнчили ся въ Четверъ рано, тодѣ въ Четверъ пополудни вôдбуде ся вѣче.

10. Въ Четверъ вечеръ о год. 8-ôй Великій Концертъ въ Fraternity Theatre въ память заснованя нашого руского Союза.

Зазначуемо выразно, що на пôдставѣ §. 58 стат. Р. Н. С. лишь 3 головныхъ урядникôвъ, ихъ заступники и 6 радныхъ присутныхъ на Конвенціи, мають право до діетъ т. е. звернення коштôвъ.

Всѣ спѣваки запрошенй до удѣлу въ концертѣ мають явити ся найдальше вô Второкъ рано.

Порядокъ Нарадъ на VIII. Голов. Конвенціи Р. Н. Союза въ Шамокинъ, Па.

1. Отворене Конвенціи голов. предсѣдателемъ Р. Н. Союза.
2. Назначене предсѣдателя на часъ Конвенціи, выбôръ его заступникôвъ и секретарôвъ.
3. Провѣрене письмъ делеґатôвъ.
4. Выбôръ всѣхъ потрѣбныхъ комісій.
5. Справоздане гол. предсѣдателя.
6. Справоздане гол. секретара.
7. Справоздане гол. касіера.
8. Справоздане Контрольнои комісіи.
9. Передане всѣхъ книгъ и документôвъ „Союза“ делеґатамъ зôбранымъ на Конвенціи.
10. Справоздане шконтруючои комісіи.
11. Справоздане кандидаційнои комісіи и выбôръ новыхъ урядникôвъ
12. Змѣна статутôвъ.
13. Звôльнене дотеперѣшного Выдѣлу вôдъ з'обовязань взглядомъ „Союза“.
14. Полагоджене загальныхъ справъ.
15. Внесеня делеґатôвъ.
16. Выплата делеґатамъ и урядникамъ.
17. Замкнене Конвенціи.

Проґрама Концерту выконаного членами „Р. Н. Союза“ пôдчасъ VIII-ои Гол. Конвенціи въ память десять-лѣтного ювилею д. 2. червня 1904 р. въ Fraternity Theatre въ Шамокинъ, Па.

ЧАСТЬ I.

1. Вступне слово.
2. „Кто Тебе“, пѣснь церковна, гармонізовавъ А. Панасевичь, вôдспѣвае хоръ мѣшаный.
3. „Souvenir de Poltava“, pianoforte par A. Jedliczka, выконае п-а Г. Констанкевичь.
4. Шубертъ: „Серенада“, сольо баритонове, вôдспѣвае п. А. Панасевичь.
5. М. Копко: „Мій край — мій рай“, хоръ мужескій.
6. Ф. Колеса: „Вулиця“. хоръ мѣшаный.
7. С. Чернецкій: „Я хочу до дому“, выголосить Ив. Котаньчикъ.
8. А. Вахнянинъ: „Урра у бій“, хоръ мужескій.

II. ЧАСТЬ.

1. Кониский-Лисенко: „Молитва“, хоръ дѣточій зъ фортепяномъ.
2. Chopin: „Scherzo C minor“, вôдограе п-на Г. Констанкевичь.
3. М. Лисенко: „Ой Днѣпре, мôй Днѣпре“, сольо барит., п. А. Панасевичь.
4. О. Нижанковскій: „Нова Сѣчь“, сольо баритонъ, дуетъ на теноръ, баритонъ, мужескій хоръ.
5. А. Панасевичь: „Туга“, терцетъ на теноръ, баритонъ и басъ.
6. Ив. Франко: „Притча про нерозумъ“, выголосить Анна Мурдза.
7. М. Лисенко: „Ой пущу я кониченька“, тріо зъ хоромъ.
8. Т. Шевченко-М. Вербицкій: „Завѣщане“, сольо басове въ супроводѣ двохъ хорôвъ и фортепяну.

На закôнчене вôдспѣвае цѣлый хоръ: а) „Ще не вмерла Украина“ и б) „My country“.

Мѣжь I. а II. частею буде 15. мінутъ перервы.

Головный Урядъ Р. Н. Союза

М. Стефановичь, предсѣд., С. Ядловскій, секретарь, Ал. Шаршонь, касіеръ.

Присвята „Свободѣ“
и єи читателямъ
(по поводу 10-лѣтного ювилею „Свободы“).

Наша пѣсня, наша дума не вмре, не загине!
Т. Шевченко.

Що се „Свободо“? Въ якіижь се шаты
Ты прибрана, що ажь цѣла сіяєшь,
Та радость въ душу сумную зсылаєшь,
„Свободо“ наша, рôдна намъ, якъ мати.

Що се „Свободо“? Чомъ изъ лица твого
Смутокъ подѣвъ ся, чомъ туги не має,
Та чому радость тихає сіяє
Вôдъ Тебе, Мати, и вôдъ убору того?

Чи Ты вже, рôдна, людъ свôй понехала,
Чи може впавши въ паньскі штуки
Та чорні забувши хлопскі руки,
Панамъ до згоды руку дала?

Чи може?!..... Та нѣ! Сказати мушу,
Ты вже не тямишь, які Ты дрôбні лила
Слезы надъ сыномъ, що єго могила
Тобѣ забрала, а намъ забрала душу?

Що се „Свободо“? Що се? Мати!
Що се, що й мова твоя веселѣйша,
Що се, що й постать твоя достойнѣйша,
Що се, рôдненька? прошу повѣдати!

Такъ! Такъ! мôй сыну!.. не дивуй ся — се свято!
Се свято моє, але й твоє сыну.
И свято того, що у домовину
Пôйшовъ вôдъ насъ протерпѣвши богато.

Такъ! се моє свято! але й твоє сыну!
Се свято спôльно матери й дитины,
Се мои, сыну, й твои уродины —
Бо мы почались въ тую же годину.

Я десять лѣтъ, якъ оденъ день, вже маю,
А й ты, мôй сыну, въ той же часъ почавъ ся —
Бо якъ мôй нумеръ першій наскладавъ ся
И ты десь вырôсъ, якъ той цвѣтъ въ розмаю.

И зъ того часу мы усе зъ собою —
И тужимъ разомъ й плачемо дрôбными,
А въ тяжкі часы словами дружными
Мы губимъ грызу и скорботу свою.

И такъ вже десять лѣтъ! часу немало!
А й борбы немало а и жертвъ конечныхъ
И крови свои и трудôвъ безперечныхъ —
Чижь диво Вамъ, що декого не стало?

О! то вже довго, якъ жиємъ посполу
У любвѣ щирôй а й на завсе вѣрнôй
Орючи ниву народну въ примѣрнôй
Праци й бючи всякую крамолу.

Мы оремъ ниву, а и зерно сѣемъ
На тверду землю, свѣжі перелоги
А и мѣжь тернє, щобы въ обороги
Зôбрати счасомъ збôже, якъ поспѣє.

А днесь въ насъ свято — празникъ днесь въ насъ за те
Празникъ „Свободы“ й вѣрнои дружины,
Празникъ народный всенькои родины, —
Сѣвачѣвъ просвѣты усеи днесь свято!
Тому на бôкъ вся скорбъ! й журба журлива,
Що точить серце й думку пôдтинає —
Та горѣ серця! най разъ завитає
Мѣжь насъ утѣха, щира и правдива!
Най хочь на празникъ пѣсня залунає
Въ полетъ богата, свѣжа и свобôдна,
Най хочь на празникъ пѣсня наша рôдна
Пôдъ небо сине соколомъ злѣтає:

„Ще не вмерла, ще не вмерла — нѣ, вна оживає,
Ще не вмерла, ще не вмерла — она не вмирає!
Украина наша, дѣти, — то вороги знають!
И за теє, що жиє ще, єѣ проклинають.

Та вороги, вороженьки, дарма ваша сила!
Дармі штуки, лести й муки — Украина жила,
Жила й жиє й жити буде, поки Днѣпръ могучій
Тече въ море, поки хвилѣ точать ся ревучі,
Поки сонце Богъ зсылає, поки роса плаче
Раннымъ ранкомъ до схôдъ сонця на степы козачі,
Поки пѣсня вечерами по селахъ здôймаєсь,
Поки мѣсяць блѣдолицый въ нôчку роззираєсь,
Поки серце тужить, плаче, поки жиють люди,
По вѣкъ вѣчный и по весь часъ — Украина буде“.

Павло Тиикевичь.

НАЙМИТЪ.

Написавъ Стеф. Манаръ.

Я сидѣвъ при столику и читавъ книжку, коли у фронтовыхъ дверяхъ мого помешканя задзеленькотѣвъ дзвôнокъ. Сей бренькôтъ бувъ тихій, несмѣлый. Такъ дзвонять тôлько ті, що потребують якоись помочи а незнають певно, чи выслухають ихъ просьбы, чи нѣ.

Я пôдвѣвъ ся зъ крѣсла, вôдчинивъ дверѣ и побачивъ передъ собою чоловѣка въ вытертôмъ одягу американьского жовнѣра а, знаючи, що чимало волоцюгôвъ зъодягають ся подôбно. представляючи себе за выслуженыхъ, убогихъ жовнѣрѣвъ, я посягнувъ до кишенѣ и вытягнувъ пятака, передаючи его незнакомому. Але якежь було мое здиванє, коли жовнѣръ, передше похиленый, здрôгнувъ ся на цѣлôмъ тѣлѣ на видъ подаванои милостинѣ и выпрямивъ ся по воякци якъ передъ старшиною. Нужденне его лице набѣгло наразъ кровю, въ очахъ загравъ якійсь дивный огникъ а руки заворушили ся, подаючись махінально взадъ. Вôнъ промовивъ дрожачимъ, якимсь навпôвъ плаксивымъ голосомъ, видимо зворушеный:

— Вы що доброго робите! Не пôзнаете мене?

Я приглянувъ ся уважнѣйше тому высохлому лицю, на котрôмъ, здавало ся порастав вже мохъ, и очамъ своимъ не вѣривъ.

— Петро Боровичь?! — поспытавъ я.

— Такъ, той самый.

Мы увôйшли до комнаты. Заки я попросивъ мого колишнього знакомого розгостити ся, я засипавъ его пытанями: де бувавъ, що робивъ, звôдки тутъ взявъ ся, вдивляючись въ его лице. Але те лице, якъ взагалѣ цѣлый Боровичь, се не той колишній гарный, здоровый, меткій мущина. Видко, що сей чоловѣкъ мусѣвъ пережити богато, бо згорбивъ ся трохи, очи въ него запали, майже без житя, а на лици, запалôмъ по обохъ бокахъ у двѣ глубокі ямы, можь було вычитати слѣды якогось великого горя або перебутои недуги.

— Змѣнивъ ся недопôзнаня правда? — промовивъ вôнъ, силуючись усмѣхнути ся.

Я вспокоювавъ Боровича, що вôнъ досить добре выглядає лишь трохи втомленый, а що я его не пôзнавъ то лишь тому, що давно его бачивъ, а его вôдвѣдины суть для мене несподѣванкою.

Боровичь махнувъ рукою, закашлявъ ся острымъ сухымъ кашлемъ а вспокоившись усѣвъ на крѣсло, похнюпивъ голову и задумавъ ся на хвилю. Щобъ перебити сесю немилу мовчанку и розвеселити гостя, я ставъ его запевняти, що вôнъ менѣ милымъ гостемъ, може задержати ся у мене якъ довго ему злюбить ся, най розгостить ся у мене якъ у своѣй власнôй хатѣ та, що вôнъ справить менѣ тымъ лишь невысказану приятнôсть, коли буде поводити ся зô мною щиро и по приятельски.

Коли я се говоривъ, по лици Боровича перебѣгала легка дрожь вдоволеня, а уста розширяли ся до усмѣху. Вôнъ вставъ, пôдôйшовъ до мене, стиснувъ мою руку и прошептавъ: — Дякую вамъ. Опôсля усѣвъ назадъ на крѣсло и выглядавъ спокôйнѣйшій та веселѣйшій.

Обмившись и попоѣвши, почавъ вôнъ менѣ таке розказувати зô свого житя.

✓ — Вы памятаете, яке було патріотичне одушевлене середъ Американцѣвъ, коли выбухла вôйна зъ Испаніею? Великі и малі, жѣнки и дѣвчата, всѣ они переймали ся однымъ духомъ, одною думкою: здавити Испанцѣвъ и вызволити поневолені народы зъ пôдъ ихъ ярма и зробити ихъ вôльными... Часописи були переповнені статями патріотичного змѣсту, выхваляючи пôдъ небеса взнесле пôслаництво американьского народу та пôдносили въ гору тихъ, котрі покидали свои щоденні занятя и вербували ся за жовнѣрѣвъ, щобъ бити ся зъ Испанцями. Я бачивъ якъ зъ усмѣхомъ на устахъ пращали родичѣ своихъ сынôвъ, выряжаючи ихъ до бою, зъ якою гордôстю споглядали дѣвчата на тихъ молодцѣвъ, котрі йшли вызволяти поневоленыхъ. Навѣть дѣти, що бавили ся на улици, и ті показували пальцями та насмѣхали ся зъ тихъ молодыхъ, самôтныхъ людей, котрі лишили ся дома и не дали ся унести загальнôй струѣ одушевленя. Коли я бачивъ сей пôднеслый настрôй цѣлого народу, его любовь до свободы и до поневоленыхъ народôвъ, я такъ его полюбивъ, що бувъ бы вразъ зъ нимъ въ огонь скакавъ, еслибъ того было потреба. Сеся струя одушевленя удѣлила ся и менѣ и я такъ само вôдчувавъ тодѣ любовь до тихъ поневоленыхъ народôвъ Филипинцѣвъ, Кубанцѣвъ и Порто Річанъ а ненависть и погорду до гнобителѣвъ, Испанцѣвъ. Одного дня по вôдбутôмъ Американцями патріотичнôмъ зборѣ, на котрôмъ выголошено богато бесѣдъ на тему свободолюбивости американьского народу и его взнеслои цивілізаційнои місіи помѣжь поневолеными народами, я не надумуючись довго давъ ся звербувати до американьского вôйска. По вôдбутôй двотыждневôй вôйсковôй муштрѣ насъ выслали на Филипины. Тамъ высадили насъ на сушу и казали бути готовыми до бою. А по менѣ переходила дрожь на самъ спогадъ, якъ двѣ ворожі арміи американьска и испаньска станутъ супротивъ себе и розпôчнуть борбу на жите та смерть. Я и мои одушевлені товаришѣ були певні побѣды, бо наша справа чиста и свята — мы боремо ся зъ переконаня, въ имя свободы и независимости поневоленыхъ Филипинцѣвъ а испаньскі жовнѣрѣ пôдуть въ огонь зъ мусу, по приказу, безъ нѣякои высшои цѣли. Але приказъ до борбы не надходивъ. Минали днѣ за днями а мы сидѣли безчинно въ горячôмъ пôдсоню Филипиньского острова. Хочь бы побачити якого Испанця або Филипинця а и то нѣ. Ажь одного дня въ нашôмъ таборѣ появили ся испаньскі офіцеры и стали вразъ зъ нашими приглядати ся намъ и нашимъ окопамъ та шатрамъ. Менѣ се выдало ся дивнымъ и незрозумѣлымъ. Може полонники, погадавъ я? Те саме занепокоєне и цѣкаве здивоване запримѣтивъ я у своихъ товаришѣвъ жовнѣрѣвъ, але жаденъ зъ насъ простыхъ не мôгъ собѣ того явища пояснити. Ажь на другій день розôйшлась по таборѣ вѣстка, що вôйна зъ Испаніею скôнчена. Испанцѣ зрѣкають ся своихъ заморскихъ посѣлостей а за Филипиньскі островы мають одержати вôдъ Злученыхъ Державъ двайцять міліонôвъ долярôвъ. Въ таборѣ запановала невысказана радôсть и вдоволенє зъ такъ скоро скôнченои вôйны а мене ажь пôдносило зъ превеликои втѣхи, що американьске правительство попри свои военні выдатки не жалувало навѣть грошей, щобъ ними окупити волю Филипинцѣвъ. Але сеся моя радôсть не тревала довго. Затрубѣли до поготôвля. Всѣ станули вôддѣлами въ рядъ а начальникъ кождого вôддѣлу таку мавъ до насъ промову:

„Прийшла для васъ, жовнѣрѣ, важна хвиля. Вы маете теперь сповнити велике дѣло, бо маете пôмстити невдячнôсть филипиньскихъ дикунôвъ зглядомъ свободолюбивого американьского народу. Якъ знаете, мы прийшли тутъ выганяти Испанцѣвъ, а, щобъ сеся робота йшла скорше, пороздавали мы Филипинцямъ збрую, щобъ вразъ зъ нами поборювали свого ворога. И, що вы на те, жовнѣрѣ, скажете, що теперь, коли наставъ миръ а Испанцѣ здали ся, ті дикуны не хотять зложити оружя доти, доки не побачуть, що и мы заберемо ся вразъ зъ Испанцями а ихъ край лишимо управляти имъ самымъ. Бачите, жовнѣрѣ, яка се невдячнôсть? Мыжь прийшли тутъ нести просвѣту, культуру, мы не смѣемо дати себе поганьбити передъ свѣтомъ, що дали вывести себе въ поле тимъ дикунамъ, а мусимо ихъ зневолити оружно, щобы зложили нашу збрую и пôддали ся нашимъ установамъ. Завтра вырушаемо противъ нихъ, кождый зъ васъ памятаючи на славный нашъ стягъ, най кидає ся до борбы зъ одушевленемъ за святу справу, за славне имя свободолюбивого, американьского народа!“

Коли наставникъ скôнчивъ свою урядову промову и закомандувавъ розôйти ся, мене немовъ бы хто облявъ холодною водою. Въ очахъ менѣ потемнѣло, а коло серця тиснуло мовъ клѣщами. Я поплѣвъ ся махінально до свого шатра и кинувъ ся на свôй тапчанъ якійсь знесиленый. Що менѣ тодѣ дѣяло ся, сего годѣ розказати. Мене брали на перемѣну жаль, досада, злôсть на себе самого, на Американцѣвъ и на всѣхъ людей. Я перевертавъ ся зъ боку на бôкъ, шукаючи для себе выгôдного мѣсця, я клявъ всѣми рускими и анґлицкими проклонами, я навить въ нестямѣ бивъ себе по лици и кусавъ уста та руки и прогорювавъ собѣ зъ досады: Добре тобѣ такъ, було тутъ не пхати ся. Я бы бувъ ошалѣвъ до рана зъ розпуки, зъ того заводу, якого я дôзнавъ, вербуючись вызволяти другій нарôдъ зъ неволѣ якбы не те, що наразъ роздавъ ся по таборѣ голосъ трубы, покликуючи насъ усѣхъ до поспѣшного походу противъ неприятеля. Вôддѣлами помаширували мы пôдъ проводомъ нашихъ командантôвъ, а коли я поглянувъ на товаришѣвъ то и у нихъ запримѣтивъ якесь розчароване, хочь бôльшôсть ихъ додавала собѣ вôдваги проклинаючи Филипинцѣвъ за се, що посмѣли надути Американцѣвъ, взяти вôдъ нихъ оруже а опôсля не схотѣли его назадъ вôддати.

Гôрке то було наше войоване зъ Филипинцяли. Подѣлившись на малі ватаги, нападали они на насъ, коли мы того найменше сподѣвали ся. Намъ не було спаня, нѣ ѣды. Все треба бути на поготовлѣ, тожь, розпочали ся для насъ такі часы, въ котрыхъ не роздягали ся до спаня тыжднями. Нашимъ шатромъ въ ночи було небо а пôдстѣлкою мокра, багниста неразъ земля. Въ парный день було для насъ неописанымъ щастемъ, коли могли вôдпочивати въ тѣни деревъ.

Въ тыхъ безнастанныхъ походахъ, въ тôй вѣчнôй блуканинѣ по вертепахъ и мочарахъ ставъ я чистымъ автоматомъ. Все те таі мои власні невеселі думки такъ мене прибали, що я ставъ ходячимъ трупомъ. Якбы були приказали стрѣляти въ себе самого я бувъ бы се вчинивъ безъ найменшого ваганя.

Однои ночи, коли нашъ вôддѣлъ нишпоривъ по хащахъ, шукаючи за Филипинцями я такъ знемôгъ ся, що упавъ зъ утомы пôдъ пальму и нѣякъ не мôгъ пôдвести ся. Не знаю якъ довго я тамъ спавъ, досить, що прокинувъ ся другого дня, коли сонце стало пражити такъ сильно, що досягло мене ажь въ тѣни. Першій разъ вôдъ часу нашои нагôнки за Филипинцями вôдпочивъ я порядно, и, хочь чувъ ся самôтнымъ та

опущенымъ вôдъ своихъ а може засудженый на голодову смерть або нападъ Филипинцѣвъ, менѣ не хотѣло ся вставати зô свого мѣсця. — По що? — погадавъ я собѣ. — Вганяти ся мовъ та гонча собака за людьми? И що они менѣ винні тї люди, що я цѣлюю до нихъ мовь до звѣрины и проливаю людску кровь? — У вôдповѣдь на те я прошептавъ самъ до себе на вповѣ глумливо: — Алежь бо ты просвѣтитель тихъ дикуновъ! — Хочь я знавъ, що се чиста иронія, але для втихомареня бурѣ моихъ думокъ я собѣ признававъ: — А може они справдѣ дикуны, то себѣ не було для нихъ лихомъ, хочь бы ихъ Американцѣ силою зневолили приняти ихъ власть надъ собою, ихъ культуру...

Въ тôмъ щось коло мене зашелестѣло и я побачивъ въ коротцѣ вôддѣлъ малыхъ, жовтавыхъ на лици, зъ чорными, легко скôсными очима, Филипинцѣвъ. На команду одного зъ нихъ мене окружили. Оденъ зъ нихъ выступивъ наперdroid и заговоривъ по англицки:

— Ты нашъ невôльникъ, вôддай оруже!

Я сповнивъ приказъ и такъ само по приказу пôйшовъ зъ ними.

Я йшовъ хащами и манôвцями въ супроводѣ двохъ жовнѣрѣвъ, котрі мене привели по дню томлючои дороги до свого табору, де я заставъ богато другихъ американськихъ жовнѣрѣвъ, взятыхъ въ полонъ.

Коли я опинивъ ся межъ Филипинцями, тыми будьто дикунами, я вôдсапнувъ свобôднѣйше, бо не потребувавъ волочити ся по лѣсахъ та багнискахъ, бо не потребувавъ стрѣляти въ неповинныхъ менѣ нѣчого людей. Зразу я вôдносивъ ся до Филипинцѣвъ досить недовѣрчиво, слѣдивъ за кождымъ ихъ рухомъ, я навить по троxи страхавъ ся, надѣючи ся кождои хвилѣ, коли мене въ поганый, дикій спосôбъ замордують. Але сеся недовѣрчивôсть уступала чимъ разъ бôльше, коли я побачивъ, що Филипинцѣ обходять ся зъ нами чемно и въ усѣмъ намъ догождують. Мене неразъ брала на нихъ досада за ихъ згля дôмъ насъ услужнôсть. Чому не обходять ся зъ нами якъ зъ собаками? Аджежь мы прийшли до ихъ краю и хочемо стати ихъ панами? Се все дратувало немало мои нервы и выкликувало въ моимъ серцѣ жаль и докоры. Замѣсть ненавидѣти Филипинцѣвъ я вôдчувавъ чимъ разъ бôльшій жаль до американськихъ полонниковъ, котрі, користаючи зъ гостинности Филипинцѣвъ, веселили ся и бавили ся въ пилку, свою улюблену гру. Щобъ вôддати ся своимъ власнымъ думкамъ я вôдходивъ осторонь, лягавъ въ тѣни пальмы а, спершись на долони, вôддававъ ся думамъ-мріямъ. Одного разу, коли я такъ лежавъ задуманый, приступивъ до мене оденъ Филипинець, Тагаль, а сѣдаючи на травѣ промовивъ на англицки лагôднымъ голосомъ:

— Вы певно недужі?

— Нѣ, вôдповѣвъ я.

— То чому не повеселите ся та не забавляете ся вразъ зô своими товаришами? — питавъ дальше Тагаль, а живі его очи бѣгали по моимъ лици, слѣдячи мене цѣлого.

— Якось не маю охоты до забавы — вôдповѣвъ я, пôдводячись зъ землѣ.

Я поглянувъ на Тагаля, а его лице выдало ся менѣ розумнымъ и поважнымъ, нашѣ очи стрѣтили ся на хвилю, хотячи себе вôдгадати. Тагаль питавъ ся дальше:

— Такъ то такъ! Здалека вôдъ своеи вôтчины то и о тугу не тяжко. Я чувъ, що ваша Америка мае бути богата, просвѣчена, вы певно тамъ лишили своихъ родичѣвъ, дѣвчину любу...

— Я не Американець, вôдповѣвъ я зъ поспѣхомъ, перебиваючи мову Тагаля, а въ горлѣ мене здавило мовь не проликнена ѣда.

На лици Тагаля змалювало ся здивоване, очи перестали бѣгати и вôнъ вдививъ ся въ мене проникаючимъ вôдъ здивованя зоромъ.

— Вы не Американець?

— Нѣ.

— А хтожь вы?

— Я Русинъ.

— Се що за нарôдъ? маете свою державу? богаті вы, просвѣчені?

Я ему розказавъ коротко нашу сумну и незавидну долю нашого народа. Коли я ему розказувавъ про муки, які доводило ся и доводить зносити нашому народови, Тагаль, видамо зворушеный, лишь слину ликавъ стрясавъ ся цѣлый, а, щобъ не уронити зъ мого оповѣданя анѣ одного слова, заодно пôдносивъ си и присувавъ ся близше мене, хочь мôгъ чути мене добре, бо сидѣвъ биля мене. Коли я скôнчивъ Тагаль задумавъ ся и довго не вôдзивавъ ся. Вôнъ похнюпивъ голову а на лици его вôдбивавъ ся якійсь соромъ, якесь придавлене. Опôсля пôдвѣвъ очи на мене, подививъ ся такимъ якимсь милосерднымъ поглядомъ якъ дивлять ся люде на калѣкъ, котрымъ крôмъ слôвъ потѣхи нѣчимъ спомочи не можуть, опôсля промовивъ до мене лагôдно, спокôйно, але въ его голосѣ звучавъ докоръ и жаль.

— То вы наймитъ!

Мене мовъ довбнею по головѣ ударивъ. Я неразъ хотѣвъ собѣ докорити тимъ словомъ, але заодно вôдганявъ его вôдъ себе, вышукуючи рôжного рода оправданя себе самого.

— Вы наймитъ — продовжавъ звôльна Тагаль, а кожде его слово палило мене огнемъ. — Вы за марныхъ пятнайцять долярôвъ на мѣсяць жертвували свое жите, щобъ другому народови вôдбирати его край а его мешканцѣвъ, щобъ перемѣнити въ дôйну корову. Але, правда, вы просвѣтитель, вы прійшли насъ просвѣчати... А такъ, роздали намъ зброю а опôсля купивши насъ якъ товарину, бажали, щобъ мы змѣркували що кровь Испанця, гôрша вôдъ американьскои и не проливали еи. О, нѣ, мы любимо свôй край и самі найлучше знаемо чого намъ треба до просвѣты и щастя и якою дорогою дôйти до тыхъ скарбôвъ.

Тагаль змовчавъ на хвилю, призадумавъ ся и покрутивши головою говоривъ дальше:

— Гмъ..., що онтѣ тамъ, звербували ся за жовнѣрôвъ и приѣхали насъ стрѣляти, се ще можна сякъ такъ розумѣти, але що васъ могло до сего пôпхнути, сего нѣякъ зрозумѣти не можу. Выжь дитя поневоленого народу, повинні бôльше вôдчути нашѣ кривды и бажаня.

Я готовъ бувъ розплакати ся такъ мене здавила за серце отся мова Тагаля. Але я вôдчувавъ, що кожде его слово свята правда и не перебивавъ ему. Менѣ хотѣло ся въ тôй хвили, щобъ вôнъ взявъ мене на колѣно и выпаривъ порядно якъ дѣтвака. Менѣбъ певно було лекше зъ того. Я чувъ глубоке поважане и честь до сего Тагаля, та, щобъ хочь трохи себе передъ нимъ оправдати, хочь сяке таке слôвце кинути на свою оборону я пролепетѣвъ крôзь сльозы:

— Я давъ ся унести загальному одушевленю...

Тагаль всмѣхнувъ ся, пôдвѣвъ ся зъ мѣсця, и сказавъ глумливо:

— Давъ ся унести одушевленю... чужому одушевленю... а на болѣ и втѣхи свого власного народу наплювавъ... мерзеный наймитъ — и при тихъ словахъ сплюнувъ въ мою сторону и вôдôйшовъ.

Те, що дѣяло ся зô мною по вôдходѣ Филипинця описати годѣ. Я лежавъ мовь колода на земли не въ силѣ пôдвести ся. Въ головѣ счинила ся цѣла заверюха а коло серця пекло, мовь вогнемъ паливъ. „Наймитъ, мерзеный наймитъ"! гудѣло менѣ въ ухахъ и вѣѣдало ся, здавалось, въ кожду кроплю моеи крови. Я качавъ ся зъ болю, хотѣвъ ревѣти зъ розпуки, але не мôгъ. Я лишь деръ на собѣ одѣжь, драпавъ себе по лици и стогнавъ тяжко. Що дѣяло ся дальше зô мною не памятаю. Знаю лишь, що жовнѣрѣ, побачивши мене, якъ я вивъ ся по земли, забрали мене до шатра, де мене окрили и ратували, натираючи водою. Нѣколи того не забуду, якъ той самъ Тагаль, що говоривъ зô мною, пѣклувавъ ся мною та старавъ ся якъ мôгъ усмирити менѣ мои терпѣня. Але менѣ не ставало лучше. Я слабъ чимъ разъ бôльше, почавъ кашляти. Жовнѣрѣ не знали якъ менѣ помочи, бо лѣкаря не було. Тодѣ Филипинцѣ рѣшили вôдослати мене зъ двома жовнѣрами до американьского табору, де буду мôгъ мати лучшу выгоду и лѣкарску помôчь. И мене вôдослали. Американьскій лѣкарь проголосивъ, що у мене малярія и вôдославъ мене до шпиталя. Тамъ я пролежавъ два мѣсяцѣ и хочь выйшовъ зъ него та хиба на те, щобъ наново покласти ся до лôжка и умирати. Въ мене вже розвинули ся сухоты на добре и мои днѣ житя почислені.

Боровичь скôнчивъ свое оповѣдане, закашлявъ ся и плюнувъ кровю.

— Отъ вамъ нагорода для наймитôвъ — проговоривъ вôнъ вказуючи на выплюовану кровь.

Я ставъ его потѣшати, що при добôмъ выпочинку его здоровле поправить ся та, що у мене знайде гостинный дôмъ, най лишь не журить ся тимъ, що зробить менѣ своею присутнôстю якій небудь клопôтъ.

Боровичь не вôдзывавъ ся, лишь звѣсивъ голову и задумавъ ся а его лице вкрило ся цеглистою, зрадливою краскою. Я намовивъ его удати ся скоро на супочинокъ. Въ ночи кашель у него змагавъ ся чимъ разъ такъ, що и я не мôгъ заснути. Слѣдуючого дня я выйшовъ за своими орудями, а коли вернувъ въ полудне заставъ лишь картку, писану тремтячою рукою Боровича, въ котрôй вôнъ звиняе ся, що опущае мôй дôмъ, бо не хоче стати тягаромъ для мене. Єго жите и такъ вже не довге то и по що мае заваджати ходячимъ трупомъ. Най его тѣ додержують и похоронять, котрі его ганяли по багнахъ за Филипинцями.

За мѣсяць вычитавъ я въ газетахъ, що Боровичь померъ въ шпитали на сухоты.

ДЕЩО ПРО АМЕРИКАНЬСКИХЪ РУСИНÔВЪ.

(Уривокъ.)

Мы припускаемо, що наша еміґрація почалась въ роцѣ 1878, однакъ я думаю, що далеко скорше она почалась, може навѣть о цѣлу десятку лѣтъ скорше. На ту думку наводить мене та обставина, що кôлька лѣтъ тому подыбавъ я на фармахъ недалеко Troy, N. Y. чоловѣка, Русина зъ Угорщины, котрый бувъ вже 27 лѣтъ въ Америцѣ. Я думаю, що угорскі Русины далеко скорше вандровали до Америки, як Галичане, а се можь зъ певностію твердити, бо далеко бôльша бѣда тиснула нашихъ братôвъ на Угорщинѣ, якъ въ Галичинѣ, тай щобъ кинути объ землю ту бѣду — они скорше старались провѣдати за край, дебы ихъ та бѣда такъ дуже не тиснула, де-бы лекше заробити, бодай на насущный хлѣбъ. Рѣчь певна, що нашѣ найстаршѣ іміґранты поселились малыми купками, головно по фармахъ Новои Англіи въ Штатахъ Massachusets, Vermont, а також въ Connecticut и въ New York. Про нихъ не знаемо, бо они малыми купками поосѣдали, звычайно якъ робôтники у фармерôвъ, а що они тамъ остали и не вандровали, якъ се ще по нинѣ роблять нашѣ фабричні робôтники, то тому, бо они рôльники въ старôмъ краю, полюбили ту роботу, бо она имъ була по серцю и по душѣ. Єслибъ хто схотѣвъ переѣхатись по всхôдныхъ надморскихъ Штатахъ, еслибъ схотѣвъ заглянути въ околицю Бостону, знайшовъ бы богато нашого народу, особливо зъ угорскои стороны — и той то народъ уважавъ бы я, нашими найпершими еміґрантами, котрі прійшли до Америки ще передъ 1870 рокомъ.

Вôдъ року 1875 почалась масова еміґрація нашихъ людей зъ Галичины и зъ Угорщины до Пенсильвенії. Частина ихъ лишалась въ портовыхъ мѣстахъ, якъ Ню-Йоркъ и Филядельфія — вôдтакъ розходились по поблискихъ мѣстахъ; частину нашого народа везли аґенты на далекій Заходъ, а таки найбôльша часть лишалась въ Пенсильвеніи. Тогды треба було такихъ робôтникôвъ, якъ нашѣ люде. Тай працювали нашѣ люде, якъ чорні волы — не одна голова впала вôдъ злобныхъ рукъ дикого Айриша. Але не про тѣ подѣѣ менѣ говорити.

Нашъ мужикъ вôдорваный вôдъ всього, вôдъ своеи церкви головно, вôдъ свого питомого житя, проживъ майже дико ажь до року 1884, въ котрôмъ то роцѣ, въ мѣсяци децембрѣ, за порадою и помочію Чеха Карла Райса, спровадили священика свого зъ Галичины о. Ивана Волянського.

Можь сказати на певно, що въ тôмъ часѣ, коли Галичане думали про свого священика — угорскихъ Русинôвъ далеко вже бôльше було въ Америцѣ. А що Галичане першѣ постарались о священика, се свѣдчить о высшôй культурѣ Галичанъ, о ихъ интеліґенціи, о ихъ привязаню до своеи церкви, тай въ кôнци о ихъ народнôмъ почутю.

Певна рѣчь, що люде не умѣючи нѣякои мовы, крôмъ своеи, тай не знаючи, яка дорога веде на святоюрску гору у Львовѣ, послуговались помочію Чеха, котрый бувъ пôдъ той часъ „вôйтомъ" нашого народу въ Шенандоа.

Иванъ Волянській.

Та вкôнци приѣхавъ першій священикъ въ грудни 1884 р. Богато людей памятае той приснопамятный вѣѣздъ о. Волянського до Шенандоа, Па. Майже цѣле населене того невеликого пôдъ той часъ мѣсточка вырушило на дворець, щобы подивитись, що се за звѣрь той priest, тыхъ найгôршого калибру людей, тыхъ „Hungarians". — Приѣхавъ о. Волянській, якъ богато другихъ людей приѣзджае, а понеже бувъ се чоловѣкъ, котрый въ дуже коротко̂мъ часѣ говоривъ досыть добре по англійски, тожь у всѣхъ Американцѣвъ скоро варôсъ въ поважане. Роботу свою почавъ о. Волянській заложенемъ першого Братства Св. о. Николая въ Шенандоа, Па., 18. сѣчня 1885 р.

Въ тôмъ часѣ вôдъ грудня 1884 року до 20 новембра 1886, значить до дня, коли вôдбуло ся посвячене першои рускои церкви въ Shenandoah, Pa. зробивъ о. Волянскій неимовѣрно кольосальну роботу. Величезна просторонь вôдъ Ню-Йорку до Colorado — се була одна парохія о. Волянского. Люде нашѣ порозмѣтованѣ купками найбôльше по кôлькадесять родинъ, якъ довѣдались, що ихъ рôдный священикъ приѣхавъ, взывали его листами, а найчастѣйше телеґрафічно не тôлько на сповѣдь, але и на крестъ и на вѣнчане и на похороны. Тысячки миль ѣздивъ першій священикъ сповняти требы. А прецѣ не близенька то дорога зъ Shenandoah до Chicago, Minneapolis, або ажь до Colorado. Та не тôлько о. Волянскій сповнявъ требы духовні, вôнъ и орґанізовавъ повсюды громады церковні. А такихъ громадъ церковныхъ не мало вôнъ зорґанізовавъ. Може ще не всѣ вычислю, якъ згадаю: Pennsylvania: Shenandoah, Kingston, Freeland, Olyphant, Hazleton,

Продовжене на сторонѣ 14.

„SVOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian (Little Russian) Weekly
published every Thursday
at 209-211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

UNION LABEL 23

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16. 1903 at the post office at Scranton, Pa. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рокъ............$2.00
До старого краю на рокъ..........$2.00
Въ Америцѣ на пôвъ року.......$1.00
До старого краю на пôвъ року...$1.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру достанете вôдъ почтара або агента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годни грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Новый телефонъ Нумеръ 787

Безъименитыхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы те, що напише, було друковане въ „Свободѣ“ въ Четверъ, мусить прислати рукопись до Скрентону найдальше въ Пятницю вечеръ.

Хто хоче, щобы єго адресъ змѣнити мусить подати намъ, кромѣ нового, також свôй старый адресъ.

Свято „Союза“ и „Свободы“.

Нынѣшне число »Свободы« выдали на памятку 10 лѣтного ювилею нашои часописи и одинокои народнои рускои орґанізаціи взаимнои помочи въ Америцѣ, Руского Народного Союза.

Одинокои, кажемо, бо хотяй въ Америцѣ истнують другû орґанізаціи, але они не суть чисто народно-рускû. Они зовуть себе не рускими, але „русскими“ се е московскими та роблять рôжницю мѣжь Русинами задля ихъ вѣры... Такû орґанізаціи жаденъ свѣдомый Русинъ-Українець народно рускими назвати не може.

До участи въ нашôмъ святѣ запросили мы черезъ Вп. В. Гнатюка у Львовѣ також нашû сестры и братôвъ, що живуть въ старôмъ краю: у вôльной колись а теперь неволенôй вѣроломными царями Українѣ, у „конституцûйнôй“, але обкраданôй польскими шляхтичами Галичинѣ та у зеленôй Буковинѣ.

И они обôзвали ся на нашъ голосъ — дяка имъ за се та д. Гнатюкови.

Обôзвали ся и надôслали на наше свято хто свôй портретъ, хто коротке писане, а хто бодай кôлька щирыхъ слôвъ захоты.

А симъ, що вôдозвались на нашъ голосъ, дали доказъ, що имъ не байдужна доля Русинôвъ въ Америцѣ, що они интересують ся нашимъ житємъ и тимъ що мы робимо.

Нехай же се буде наукою для насъ американьскихъ Русинôвъ, щобы и мы цѣкавились житємъ нашого рôдного краю.

Нехай буде заохотою до працѣ для рôдного народу.

Того народу, котрый нынѣ розшматкованый, та неволеный; котрого дѣтей дѣлять вôдъ себе високû горы, широкû рѣки а то и глубокû море, але котрый помимо зусилья всѣхъ своихъ ворогôвъ не завмеръ, а живе, почуває свою єдность, свою силу.

Теперь Вôнъ рухаєсь, пробує чи мôцнû ще оковы.

И недалекій вже тôй часъ коли Вôнъ почуе въ собѣ таку силу, що зломить важкû кайданы а ворогôвъ своихъ у пухъ розôбе.

И выйде на волю свободный, веселый.

И збудуе свою власну Хату.

А въ тôй хатѣ не царѣ, не паны будуть панувати, а — Рôвность, Братерство и Воля.

Тодѣ мемъ святкувати ще бôльше свято: величне, всенародне свято.

А щобы се свято чимъ скорше наспѣло, мусимо и мы американьскû Русины приложити до загальнои працѣ нашу руку.

Тожь позоръ Родимцѣ!

Въ дни нашого американьского руско-народного свята зложѣмъ обѣтъ: працювати безъ упину для добра нашои славнои націи, щобъ чимъ скорѣйше святкувати Свято незалежнои, вôльнои, рôвноуправнои Руси-України.

О. МИКОЛА ПОДГОРЕЦКІЙ,
предс. Контрольнои комісіи Р. Н. Союза, Джерзи Сити, Н. Дж.

На VIII. Головну Конвенцію „Р. Нар. Союза“ въ Shamokin, Pa. выбрано слѣдуючихъ делеґатôвъ:

Шамокинъ, Па. Осипъ Стеткевичъ.
Мт. Кармелъ, Па. Иванъ Ворганъ.
Олифантъ, Па. Мих. Паздрей.
Джерзі Сіти, Н. Дж. Теод. Цѣслякъ.
Мт. Кармелъ, Па. Ю. Гукъ.
Фридериктавнъ, Па. Иванъ Петриско.
МкАду, Па. Иванъ Посипанко.
Ст. Клеръ, Па. Теод. Хилякъ.
Ансонія, Кон. Алексій Горбаль.

МИКОЛА КРАВЧИШИНЪ,
мѣстопредсѣдатель „Союза“, Нортгемтонъ, Па.

Йонкерсъ, Н. Й. Алексій Трембічъ.
Трой, Н. Й. Павло Гончковскій.
Ст. Луисъ, Мо. Григорій Копча.
Бофало, Н. Й. Василь Мельникъ.
Лансфордъ, Па. Леонъ Монѣта.
Вестъ Павлетъ, Ва. Мих. Куленичъ.
Прайсбурґъ, Па. Гнатъ Сисакъ.
Джесепъ, Па. Иванъ Сенько.
Траутеръ, Па. Алекс. Семаницкій.
Маганой Плейнъ, Па. Ник. Дембицкій.
Бреславъ, Па. Мих. Корѣнь.
Елеаноръ, Па. Никол. Добровскій.
Траутеръ, Па. Андр. Овсакъ.
Нортгемптонъ, Па. Стефанъ Цапъ.
Витней, Па. Иванъ Сопчишакъ.
Скатдейлъ, Па. Тео. Ярошъ.
Оборнъ, Па. Мих. Полянскій.
Сиракюзъ, Н. Й. Андрей Варянъ.
Скрентонъ, Па. Андр. Ґела.
Вестморлендъ Сити, Па. Ст. Нѣщотъ.
Пасаікъ, Н. Дж. Антôнъ Кузмичъ.
Симпсонъ, Па. Фил. Ґоґоцъ.
Плимавтъ, Па. Алексій Сорока.
Микіспортъ, Па. Н. Дзяма.
Десладжъ, Мо. Теодоръ Куликъ.
Питсбурґъ, Па. Пастырчакъ.
Карнеґі, Па. Ст. Сембратъ.
Алеґені, Па. Мих. Турковскій.
Реймі, Па. О. Понятишинъ.
Дунло, Па. Юрій Пучанъ.
Монесенъ, Па. Захаръ Хорощакъ.
Фордъ Сити, Па. Сем. Бальчакъ.
Ню Йоркъ, Н. Й. Иванъ Парилякъ.
Ботлеръ, Па. мае заступати о. Стефановичъ.
Майнерсвилъ, Па. Григорій Бенько.
Болтиморъ, Мд. Йос. Кульчицкій.
Ню Александрія, Николай Ярчакъ.
Гейзелтонъ, Па. Антôнъ Капусѣньскій.
Біверъ Медовсъ, Па. Алекс. Хованецъ.
Пертъ Амбой, Н. Дж. Ник. Заверчакъ.

Прочû вôддѣлы, що були уповажненû выбрати делеґата, вôдказались выбору, а вôддѣлы въ Фридеріктавнъ, Па., и Балтиморъ, М. Д. дополнили число своихъ членôвъ зъ початкомъ Апрѣля, черезъ що позволено имъ выслати делеґатôмъ.

С. Ядловскій, секр.

МИХАЙЛО ТУРОКЪ,
выдѣловый „Р. Н. Союза“, Прайсбурґъ, Па.

272 новыхъ членôвъ!

Въ мѣсяцю Апрѣлю и до 15 Мая 1904 приступили до „Р. Н. Союза“:

Товариство „Поступъ“ въ Allegheny, Pa.:
Семеновичъ Иванъ
Мервякъ Валерій
Трачь Петро
„ Иванъ
Гуменный Михайло
Нижанковскій Александеръ
Штайнъ Яковъ
„ Катерина
„ Иванъ
„ Осифъ
Галай Иванъ
Бабухъ Михайло
Дига Павло
Яблоньскій Иванъ
Землянъ Каролина
Рябка Василь
Галенда Теодоръ
„ Дмитро
Голубовскій Михайло
Штайнъ Юлія } дѣти
„ Емілія }

Братство св. Володимира въ New York, N. Y.:
Бѣдакъ Филипъ
Черкасъ Стефанъ
Кѣнасевичъ Петро
Гричкевичъ Михайло
Кулпакъ А. Стефанъ
Гетманъ Иванъ
Фернеґа Кондратъ
Цеплякъ Иванъ
Желемъ Николай
Влохъ Стефанъ
Буньовскій Андрей
Ґоралевичъ Александеръ
Притула Иванъ
Клошнякъ Осифъ
Пляцко Гнатъ
Волошиновичъ Иванъ
Шеремета Якимъ
Гетман Кароль } дѣти
„ Романъ }

М. Р. Н. Союзъ въ Ellworth, Pa.
Булашъ Войтѣхъ
Пѣрошъ Иванъ
Хованецъ Григорій
Копыльчакъ Теодозій
Хорощакъ Семанъ
Дудра Семанъ
Лось Осифъ

АНДРЕЙ ДОВБУШЪ,
выдѣловый „Союза“, Лансфордъ, Па.

Кордантъ Андрей
Куземко Петро
Пелякъ Антôнъ
Бучко Иванъ
Пѣнчакъ Михайло
Пругиничь Раде
„ Станко
Тушакъ Иванъ
Нагода Николай
Даньчакъ Гаврило
Шувѣца Николай
Ребицъ Митро

Братство св. Петра и Павла въ Leetsdale, Pa.:
Смольницкій Петро
Марканичь Михайло
Мачута Федоръ
Михайлишинъ Иванъ
Фричь Федоръ
Карпа Михайло
Илько Николай
Нижникевичъ Михайло
Явилякъ Федоръ
Насѣнникъ Михайло
Медяновскій Михайло
Гарбадинъ Андрей
Бандура Михайло
Мошора Федоръ
Крутый Стефанъ
Кляйнъ Иванъ
Савкулич Михайло
Плянъ Иванъ
Лавровскій Григорій
„ Михайло
Федецкій Василь
Гладьо Николай
Динисъ Федоръ
Яромей Фердинандъ
Ридрехъ Францъ
„ Вацлавъ

М. Р. Н. Союзъ въ Taylor, Pa.:
Кузнецъ Стефанъ
Стисловскій Михайло
Сенюкъ Йосифъ
Крайковскій Юрій
„ Петро
„ Яковъ

Братство Благовѣщеня Преч. Дѣвы Марія въ Denning, Ark.:
Сисакъ Яковъ
Зацный Михайло
Гренько Иванъ
Митерко Андрей
„ Юлія

Братство св. Петра и Павла въ Dunmore, Pa.:
Рошко Василь
Станко Юрій
Фецко Иванъ
Федорцо Юрій
Соханъ Федоръ
Рунянинъ Илько
Шелепецъ Василь
Повханичь Михайло
Андрейкуличь Михайло
Морозъ Юрій
Кушнѣръ Петро
Куликъ Юрій
Швайко Станко
Гамаричь Юрій
Костъ Василь
Русинъ Василь
Деничь Юрій
Малошъ Петро
Гайсякъ Алексій
Сивакъ Михайло
Коркобецъ Юрій
Чомакъ Михайло
Клучинецъ Михайло
Демянъ Юрій

В. 1. Шаргей Антôнъ
Плетеникъ Михайло
В. 2. Писарчикъ Семанъ
В. 3. Химій Зиновій
Глухъ Максимъ
Запоточный Осифъ
Назаръ Тимко
Мрикало Григорій
В. 4. Лозинякъ Петро
Маргенъ Григорій
Крайникъ Осифъ
Телепонъ Тересія
Волчко Петро }
„ Иванъ } дѣти
Хованецъ Осифъ }
Турко Марія
В. 6. Гарбузъ Василь
Федина Михайло
Майоръ Василь

МИХАЙЛО ҐРАЦОНЬ,
выдѣловый „Союза“, Микіспортъ, Па.

Сѣйка Михайло
Крешаничь Иванъ
Данчь Юрій
Продан Василь
В. 7. Капетула Юлія
Шкверъ Юлія }
„ Антôнъ } дѣти
„ Анна }
В. 8. Кавуличь Андрей
Коханъ Антôнъ
В. 10. Меркувачъ Андрей }
Марія } дѣти
Петровска Марія
В. 13. Панцъ Осифъ
В. 14. Сорока Филипъ
Жидинъ Максимъ
Дзюбинъ Емиліянъ
В. 19. Сисакъ Марія
В. 22. Стахъ Иванъ
В. 23. Бѣлли Юрій
Шавко Иванъ
Человскій Иванъ
Гаджа Иванъ
Чечѣлъ Юрій
Шуръ Юрій
Караслай Петро
Копча Иванъ
В. 26. Корба Василь
В. 27. Долиньска Марія, дитина
В. 28. Гречишинъ Осифъ
В. 30. Ямельскій Михайло, дитина
В. 31. Прочко Иванъ
Гошко Михайло
В. 32. Фуринъ Матѣй
Шабо Василь
В. 33. Балащакъ Митро
Маркуличь Петро
В. 35. Хуръ Василь
Максимчакъ Онуферъ
Потоцкій Иванъ
В. 37. Сепьо Иванъ
Горощакъ Илько
В. 38. Нусъ Дмитро
Потала Василь
Андришко Стефанъ } дѣти
Кащакъ Иванъ }
В. 39. Варянъ Кузма
В. 42. Репела Филипъ
Секула Марія }
Хованецъ Андрей } дѣти
Кузмичъ Иванъ }
В. 44. Бестерцѣ Ельжбета
В. 45. Мусяла Стефанъ
Коханъ Зофія
В. 46. Ґайдошъ Петро
Павликъ Семанъ }
Марія }
В. 48. Ломницкій Микита
Пастернакъ Петро
Бузько Юрій
Михалякъ Петро
Дякунъ Теодоръ
Спѣрнякъ Алексій

ИВАНЪ САБАТЪ,
выдѣловый „Союза“, Йонкерсъ, Н.Й.

	Вислоцкій Алексій
	Кмитко Иванъ
	Стасюкъ Семанъ
	Жилка Лукачъ
	Войтовичъ Иванъ
	Гучко Николай
	Кочкоданъ Юстина, дитина
В. 50.	Галечко Дмитро
	Дынь Григорій
	„ Василь } дѣти
	Ревакъ Осифъ
В. 56.	Драганъ Панько
	Колодѣйчикъ Юрій
В. 57.	Бобакъ Теодоръ
В. 58.	Цапъ Стефанѣ
В. 60.	Федоронько Антôнъ, дитина
В. 61.	Драбнякъ Петро
В. 62.	Адамякъ Василь
	Муринъ Тимко
	Горощакъ Григорій } дѣти
	„ Иванъ
В. 64.	Павлишинъ Григорій
В. 65.	Сонира Николай
	Плѣшко Теодоръ
	Петрочко Иванъ
	Сисачокъ Марія
В. 68.	Павликовскій Остафій
	Горощакъ Василь, дитина
В. 71.	Райнякъ Филипъ
	Цвайкъ Августъ
	Дуткевичъ Иванъ
В. 72.	Хрущъ Параска
	Машлякъ Павло
	„ Петро, дитина
В. 73.	Стельмахъ Николай
	Копча Михайло
В. 74.	Зубалый Михайло
	Гривнакъ Илько
	Павчо Федоръ
	Брежаньскій Френкъ
В. 77.	Когутъ Михайло
В. 78.	Палиньскій Григорій
В. 79.	Олѣяръ Лешко
В. 82.	Сушиньскій Федоръ
	Бучекъ Сташко
	Лазорикъ Михайло
	Кѣбашь Василь
	Чехъ Сташко } дѣти
	„ Андрѣй
	„ Володиславъ
В. 85.	Мѣлковичъ Павло
	Галецкій Панько
	Морисъ Михайло
	Яворскій Игнатій
	Ровлуцкій Стефанъ
	Вистовскій Онуферъ
	Рудякъ Иванъ
В. 88.	Фецичъ Иванъ
В. 89.	Беца Илько
В. 90.	Кросняньскій Иванъ
	Бращей Илько
	Ивониковичъ Михайло
В. 95.	Солтысъ Семанъ
	Мейжа Гаврило
В. 97.	Щефъ Войтѣхъ, дитина
В. 102.	Гудакъ Андрѣй
	Галищакъ Семанъ
	Хрущъ Иванъ
В. 157.	Цомъ Игнатій

С. Ядловскій,
гол. секретарь.

Справоздане касове

„Р. Н. Союза" вôдъ 1. Апрѣля до 15. Мая, 1904.

Ч. бѣжуче		
1583	Granville, N. Y. Бр. св. Геор.	16.10
1584	Chisholm, Minn. Бр. св О. Николая	13.00
1585	Glen Lyon, Pa. Бр. св. П. и П.	19.76
1586	Ramey, Pa. М. Р. Н. С.	43.92
1587	Centralia, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	22.77
1588	Beaver Meadows, Pa. Бр. св. Мих	27.13
1589	Manown, Pa. Бр. св. О. Никол.	40.89
1590	Cannonsburg, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	15.94
1591	Gradatim, Pa. М. Р. Н. С.	10.50
1592	McKeesport, Pa. Бр. св. I. Хрест.	99.60
1593	Passaic, N. J. Бр. св. О. Николая	36.69
1594	Butler, Pa. Бр. св. Арх. Михаила	32.90
1595	Cohoes, N. Y. М. Р. Н. С.	14.55
1596	Terryville Conn., Бр. св. Арх. Михаила	12.57
1597	Mahanoy Plane, Pa. Бр. св. пр. Илiи	32.63
1598	Trauger, Pa. Бр. св. П. и П.	62.60
1599	Cleveland, O. Бр. св. П. и П.	18.15
1600	McAdoo, Pa. Бр. Пр. Богород.	81.16
1601	Hastings, N. Y. М. Р. Н. С.	14.10
1602	Perth Amboy, N. J. Бр. св. О. Николая	27.45
1603	Franklin Furnace, N. J. М. Р. Н. С.	14.00
1604	Auburn, N. Y. Бр. св. О. Николая	40.67
1605	Buffalo, N. Y. Бр. св. I. Хрест.	25.79
1606	Monessen, Pa. Бр. св. I. Хрест.	14.66
1607	Waterbury, Conn. М. Р. Н. С.	18.20
1608	Connorville, O. Иванъ Корба за кал. 1900	3.00
1609	Carnegie, Pa. Бр. св. Петра и Павла	41.80
1610	Brooklyn, N. Y. М. Р. Н. С.	10.85
1611	Ellworth, Pa. М. Р. Н. С.	19.50
1612	Rhone, Pa. Бр. св. Спаса	30.65
1613	Trauger, Pa. Бр. св. I. Хрест.	35.10
1614	Superior, Pa. Бр св. Георгія	12.00
1615	Dunlo, Pa. Бр. св. П. и П.	21.65
1616	Allegheny, Pa. Бр. Пр. Богород.	37.85
1617	Mutual, Pa. Бр. св. I. Хрест.	7.73
1618	New York, N. Y. М. Р. Н. С.	22.62
1619	Providence, R. I. М. Р. Н. С.	18.55
1620	New Alexandria, Pa. Бр. св. П. и П.	41.15
1621	Sayre, Pa. Бр. Пресв. Богор.	19.00
1622	Jessup, Pa. Бр. св. П. и П.	27.23
1623	Ansonia, Conn. М. Р. Н. С.	35.85
1624	Fredericktown, Pa. Бр. св. П. и П.	55.54
1625	Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Волод.	17.00
1626	New Britain, Conn. М. Р. Н. С.	5.00
1627	Hazleton, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	77.78
1628	Alden Sta., Pa. Бр. св. Волод.	26.19
1629	Belle Vernon, Pa. Бр. Пр. Богор.	46.83
1630	Plymouth, Pa. Бр. св. П. и П.	113.75
1631	St. Clair, Pa. Бр. Пр. Богород.	49.58
1632	Priceburg, Pa. Бр. св. Василія	64.97
1633	Cleveland, O. Бр. св. О. Николая	9.05
1634	Minersville, Pa. Бр. св. О. Николая	55.44
1635	Shamokin, Pa. Бр. св. Йосифа	13.72
1636	Jersey City, N. J. М. Р. Н. С.	234.80
1637	Westmoreland City, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	27.58
1638	Lansford, Pa. Бр. Пр. Богор.	107.59
1639	Desloge, Mo. Бр. св. I. Хрест.	59.31
1640	Scottdale, Pa. Бр. св. I. Хрест.	25.00
1641	Jersey City, N. J. Клюбъ 4-охъ Мих.	9.65
1642	Jersey City, N. J. Тов. Родина	11.20
1643	Taylor, Pa. М. Р. Н. С.	9.25
1644	Shamokin, Pa. М. Р. Н. С.	204.38
1645	Mt. Carmel, Pa. Сестр. бр. Пр. Богород.	10.10
1646	Northampton, Pa. Бр. Усп. Пр. Богор.	94.33
1647	Elmira N. Y. Бр. св. Арх. Мих.	25.47
1648	Baltimore, Md. Бр. св. П. и П.	24.45
1649	Pittsburg, Pa. М. Р. Н. С.	73.24
1650	West Pawlet, Vt. Бр. Покр. Пр. Богор.	20.50
1651	Breslau, Pa. Бр. св. Андр.	75.47
1652	Ford City, Pa. Бр. св. О. Николая	74.55
1653	Powhatan, W. Va. Бр. Пр. Богор.	28.71
1654	Mayfield, Pa. М. Р. Н. С.	16.50
1655	Marion Heights, Pa. Бр. св. О. Ник.	7.20
1656	Cross Fork, Pa. Бр. Пр. Богород.	20.60
1657	Scranton, Pa. Бр. св. прор. Илiи	96.05
1658	Baltimoer, Md. Бр. св. Анны	13.16
1659	Lopez, Pa. Бр. св. О. Николая	12.78
1660	Yonkers, N. Y. М. Р. Н. С.	94.00
1661	Mt. Carmel, Pa. Бр. П. и П.	57.67
1662	Ansonia, Conn. Бр. св. П. и П.	55.75
1663	Chicago, Ill. М. Р. Н. С.	10.05
1664	Denning, Ark. Бр. Пр. Богор.	6.65
1665	New York, N. Y. Бр. св. Волод.	22.77
1666	Olyphant, Pa. Бр. св. I. Хрест	167.01
1667	Ridge, Pa. М. Р. Н. С.	2.82
1668	St. Louis, Mo. Бр. св. Арх. Михаила	49.83
1669	Glen Lyon, Pa. Сестр. бр. Пр. Богор.	21.40
1670	Philadelphia, Pa. Тов. Любовъ	10.74
1671	McKeesport, Pa. Сестр. бр. св. Ольги	4.15
1672	Yorkville, O. М. Р. Н. С.	14.22
1673	Allegheny, Pa. Тов. Поступъ	15.10
1674	Cleveland, O. Бр. св. П. и П.	21.65
1675	Shenandoah, Pa. М. Р. Н. С.	11.30
1676	Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Димитрія	37.57
1677	Troy, N. Y. Бр. св. О. Николая	34.55
1678	Simpson, Pa. Бр. св. Василія	41.09
1679	New Florence, Pa. Бр. св. Василія	11.40
1680	Syracuse, N. Y. Бр. св. П. и П.	28.81
1681	Perth Amboy, N. J. М. Р. Н. С.	2.80
1682	Trauger, Pa. Бр. св. П. и П.	42.05
1683	Seymour, Conn. Бр. св. I. Хрест.	12.43
1684	Newakr, N. J. Бр. св. I. Хрест.	13.80
1685	Granville, N. Y. Бр. св. Геор.	26.61
1686	Chisholm, Minn. Бр. св. О. Николая	11.00
1687	Manown, Pa. Бр. св. О. Николая	33.96
1688	Beaver Meadows, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	24.31
1689	Eleanor, Pa. Бр. св. Арх. Михаила	103.16
1690	Leetsdale, Pa. Бр. св. П. и П.	47.30
1691	McKeesport, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	141.55
1692	Centralia, Pa. „ „ „ „	13.37
1693	Buffalo, N. Y. „ „ „ „	70.25
1694	Trauger, Pa. „ „ „ „	48.17
1695	Cohoes, N. Y. М. Р. Н. С.	25.49
1696	Gradatim, Pa. М. Р. Н. С.	9.00
1697	Ramey, Pa. М. Р. Н. С.	74.19
1698	Ellworth, Pa. М. Р. Н. С.	31.15
1699	Jersey City, N. J. М. Р. Н. С.	94.90
1700	Mahanoy Plane, Pa. Бр. св. Илiи	45.10
1701	Butler, Pa. Бр. св. Арх. Мих,	27.92
1702	Auburn, N. Y. Ар. св. О. Никол.	32.33
1703	Perth Amboy, N. J. Бр. св. О. Никол.	29.13
1704	Passaic, N. J. Бр. св. О. Никол.	55.30
1705	Allegheny, Pa. Бр. Пр. Бог.	47.65
1706	Dunmore, Pa. Бр. св. П. и П.	22.80
1707	Glen Lyon, Pa. Бр. св. П. и П.	17.00
1708	Waterdury, Conn. М. Р. Н. С.	17.10
1709	Terriville, Conn. Бр. св. Арх. Мих.	11.30
1710	Desloge, Mo. Бр. св. Й. Хрест.	55.84
1711	Rhone, Pa. Вр. св. Спаса	21.60
1712	Hastings, N. Y. М. Р. Н. С.	15.00
1713	Yatesboro, Pa. М. Р. Н. С.	15.79
1714	Elizabeth, N. J. М. Р. Н. С.	76.75
1715	McAdoo, Pa. Вр. Пр. Богор.	96.67
1716	Ansonia, Conn. М. Р. Н. С.	24.56
1717	Providence, R. I. М. Р. Н. С.	11.28
1718	Cannosburg, Pa. Сестр. Бр. Пр. Богор.	6.60
1719	Cannosburg, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	21.69
1720	Franklin Furnace, N. J. М. Р. Н. С.	7.23
1721	Old Forge, Pa. М. Р. Н. С.	2.10
1722	Taylor, Pa. М. Р. Н. С.	4.10
1723	Свобода за календаръ 1903	43.47
1724	Свобода за календаръ 1904	125.00
1725	Dunlo, Pa. Бр. св. П. и П.	20.79
1726	Monessen, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	53.68
1727	Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Волод.	18.40
	Разомъ приходъ вôдъ 1 апрѣля до 15 мая б. р.	5,427.18
	Готôвка зъ кôнцемъ марця б. р. було	14,896.68
	Разомъ доходъ	20,323.86
	Розходъ вôдъ 1 апрѣля до 15 мая	3,820.77
	Зъ днемъ 15 мая б. р. готôвки	16,503.09
	Контрольна комісія по спроваджeню рахункôвъ за часъ 2 лѣтъ знайшла рôжницю о	17.65
	Дѣйсна готôвка въ банкахъ зъ днемъ 15 мая б. р.	16,485.44
	Пожички	1,507.90
	Загальный станъ касы зъ днемъ 15 мая б. р.	$17,993.34

А. Шаршонь, касіеръ, С. Ядловскій, секретарь,
Н. Пôдгорецкій, контрольоръ.

ДЕНИСЪ ГОЛОДЪ,
выдѣловый „Р. Н. Союза", Джерзі Сіти, Н. Дж.

Дволѣтне касове справоздане

„Р. Н. Союза въ Америцѣ".

(вôдъ ч. 1-го юнія 1902 р. до 15-го мая 1904 р.)

ПРИХÔДЪ
(вôдъ 1 юнія 1902 до 15 мая 1904 р.)

Рôкъ 1902	Юнь, Юль, Августъ	5852.01
	Септемберъ	1688.40
	Октоберъ	2286.36
	Новемберъ	2178.87
	Децемберъ	2609.85
Рôкъ 1903	Януаръ	2153.09
	Февруаръ	2270.16
	Мартъ	2316.31
	Апрѣль	2106.85
	Май	2786.58
	Юнь	3008.84
	Юль	2655.42
	Августъ	2961.60
	Септемберъ	2648.42
	Октоберъ	3821.17
	Новемберъ	3388.04
	Децемберъ	3615.47
Рôкъ 1904	Януаръ	3483.02
	Февруаръ	3268.99
	Мартъ	3652.40
	вôдъ 1 апрѣля до 15 мая	5427.18
	Разомъ приходъ за 2 роки	64.179.03

РОЗХÔДЪ
(вôдъ 1 юнія 1902 до 15 мая 1904 р.)

Рôкъ 1902	Юнь, Юль, Августъ	6047.35
	Септемберъ	1655.74
	Октоберъ	1507.12
	Новемберъ	820.59
	Децемберъ	2213.64
Рôкъ 1903	Януаръ	2539.75
	Февруаръ	3448.53
	Мартъ	1887.08
	Апрѣль	1618.84
	Май	3632.18
	Юнь	2386,17
	Юль	1993.05
	Августъ	3083.77
	Септемберъ	3924.12
	Октоберъ	3540.55
	Новемберъ	2969.79
	Децемберъ	3362.66
Рôкъ 1904	Януаръ	2277.42
	Февруаръ	2097.18
	Мартъ	5308.02
	вôдъ 1 апрѣля до 15 мая	3820.77
	Разомъ розходъ за 2 роки	60.134.32

ЗÔСТАВЛЕНЄ

Приходъ	64.179.03
Розходъ	60.134.32
Надвишка приходу	4044.71
Контрольна комісія по справдженю рахункôвъ за часъ 2 лѣтъ, знайшла рôжницю	17.65
Дѣйсна надвишка приходу	4027.06
Дня 10 го юлія 1902 року на засѣданю въ Scranton, Pa. новый касиеръ перебравъ готôвки	12.458.38
Зъ днемъ 15 мая 1904 року разомъ готôвка въ банкахъ	16.485,44
Пожички	1507.90
Загальный станъ касы зъ кôнцемъ 15-го мая 1904 р. есть	17.993.34

М. Стефановичъ, предсѣдатель. А. Шаршонь, касіеръ
С. Ядловскій, секретарь. К. Кирчôвъ, Н. Пôдгорецкій, } контрольоры.

Докѣнченє зъ стороны 11.

Shamokin,; — New Jersey: Jersey City, Passaic, — Minnesota: Minneapolis.

Закиды противъ о. Воляньского, немовь бы вôнъ при орґанізованю парохій поступавъ нелеґально, записуючи закупленѣ грунта пôдъ церкви на свое имя, пôсля мои думки суть несправедливѣ. Якъ хто добре зрозумѣе те, що въ першихъ початкахъ нашои церковнои орґанізацiи навѣть свѣцкѣ власти вымагали, щобъ на дѣдахъ было имя священика, божь прецѣ церковь якась громада, а не оденъ чоловѣкъ, а въ каждôй громадѣ мусить бути голова — въ церковнôй громадѣ священикъ голова — одже стане ясно, що при записованю власностей церковныхъ особа о. Воляньского мусѣла фіґуровати. Певно, що се була аномалія, якъ се стало ся въ Jersey City и въ другихъ мѣсцевостяхъ, що на дѣдѣ было имя о. Воляньского и его жены. Такѣ аномалiи коштовали опôсля много гроша и клопотôвъ. Тотѣ аномалiи можна оправдати и незнанемъ правъ и поспѣхомъ въ роботѣ, а найбôльше тимъ, що о. Воляньскій закроѣвъ собѣ на ширшу скалю и роботу на поли церковнôмъ и просвѣтно-економічнôмъ — тай пôсля того можь судити, що о. Воляньскій не думавъ такъ скоро вертати зъ Америки. Хоть робота о. Воляньского на поли просвѣтно-економічнôмъ не належить до мои розвѣдки, однакъ я мушу про ню згадати, бо она також стоить въ звязи зъ церковными справами. Въ Shenandoah, Pa. выдававъ якійсь часъ о. Воляньскій першу руску газетку »Америку«, котрои редакторомъ бувъ Вол. Сѣменовичъ, — крôмъ тои газетки повакладавъ о. Воляньскій торговлѣ (компанійнѣ сторы) на ладъ »Народнои Торговлѣ« у Львовѣ. Такѣ торговлѣ были въ Shenandoah, Plymouth, Olyphant и Shamokin. Головнымъ директоромъ (менаджеромъ) бувъ самъ о. Воляньскій а до заряду торговель філіяльныхъ спровадивъ вôнъ интеліґентныхъ, молодыхъ людей: Яновича, Сѣменовича, Копровского и Вислоцкого. Що тѣ торговлѣ не дописали, и що они пожерли велику силу гроша такъ приватныхъ людей, якъ и грошей зъ церковнои шенандорскои касы, тому абсолютно не бувъ виненъ о. Воляньскій, анѣ тѣ, що заряджали тими сторами — ту була вина завчаснои забавки въ business и тыхъ людей, що хотѣли въ ту забавку забавитись, не маючи до того вôдповѣдного пôдготовленя, и вашихъ роботникôвъ, що на ослѣпъ свои центы въ тѣ бизнесы клали.

Дръ Вол. Сѣменовичъ

Одно, що я бы смѣвъ о. Воляньскому закинути то те, що вôнъ майже цѣлыхъ 3 роки бувъ самъ, а не постаравъ ся о бôльше священикôвъ зъ Галичины до помочи, а якъ вже постаравъ ся бувъ о о. З. Ляховича, то вважавъ его за своего сотрудника на старокраєвый ладъ.

Стеф. Яновичъ

На мою гадку, треба вважати о. Воляньского першимъ робôтникомъ, енерґічнымъ, интеліґентнымъ и спосôбнымъ робôтникомъ на нивѣ руско американьскôй. А якъ хто богато робить, може зробити богато доброго тай и блудôвъ не остереже ся.

Треба бы ту згадати, якъ вôднеслись вже въ першихъ початкахъ церковнѣ католицкѣ власти до нашого першого священика.

О. Воляньскій бувъ чоловѣкъ жонатый, одже зовсѣмъ природно, що приѣхавъ до Shenandoah зъ женою. Такого чуда не бачили ще католики американьскѣ. Имъ не могло помѣститись, якъ може бути священикъ католицкій жонатый. Они церковнои исторiи не вчились, якъ взагалѣ они мало чого вчились. До тыхъ самыхъ ученыхъ, а може злобныхъ мудрагелѣвъ належавъ и айрішскій арцибіскупъ Патрикъ Раенъ въ Філядельфіи. Тому то архиепископови поѣхавъ представити ся о. Воляньскій — юрисдикцiи вôдъ него не жадавъ, бо мавъ еи вôдъ свого Митрополиты С. Сембратовича. Архиепископъ Раенъ довѣдавшись, що о. Воляньскій жонатый священикъ не тôлько не хтѣвъ его знати, але и наказавъ своимъ римо-католицкимъ священикамъ въ Shenandoah, польскому, литовскому и айрішскому, щобы его зъ амвоны выклили. И отъ се першій актъ любови и толеранцiи латиньского клеру взглядомъ нашого законного священика, взглядомъ нашого обряду, взглядомъ нашого народа. Цѣкавѣ можуть де-що бôльше прочитати про тѣ выпадки въ Календари »Союза« за рôкъ 1897, стор. 51.

Се бувъ першій початокъ, першій крокъ до пере-слѣдованя латиньскими властями церковными нашои церкви, обряду и нашого народу — але про те пôзнѣйше роскажемо.

О. И. Воляньскій оставъ помимо тыхъ пакостей въ Америцѣ и робивъ самъ свою роботу, ажь поки не приѣхавъ ему до помочи о. З. Ляховичъ, котрый не побувши анѣ року въ Америцѣ умеръ въ Wilkes-Barre, Pa.

Айрішѣ и другѣ нашѣ приятелѣ не спали. Они такъ довго интриґовали, поки Римъ не змусивъ митрополита галицкого Сил. Сембратовича, щобъ о. Воляньского вôдкликавъ. Въ роцѣ 1888 вôдъѣхавъ о. Воляньскій до Галичины, а его мѣсце въ Shenandoah, Pa. обнявъ о. Константинъ Андруховичъ. Выѣздъ о. Воляньского зъ Америки бувъ великимъ блудомъ, великимъ промахомъ, котрый опôсля вôдбивъ ся на нашихъ руско-американьскихъ вôдносинахъ и наробивъ стôлько лиха, що довгій часъ не могли Русины въ Америцѣ опамятати ся. — О. Воляньскій росночавъ роботу на вижшу скалю — богато формальностей при будовѣ церковь, богато неправильностей въ зарядѣ компанійными сторами не було полагодженыхъ — ту почату роботу мôгъ лишь самъ о. Воляньскій поладнати и то тяжкою роботою, котра вымагала часу кôлькохъ лѣтъ.

Участники першого мітинґу греко-католицкихъ священикôвъ въ Америцѣ
1) Гавр. Вислоцкій, 2) Е. Волкай, 3) И. Запотоцкій, 4) А. Дзубай, 5) Яцковичъ, 6) А. Товтъ, 7) Г. Грушка, 8) Т. Обушкевичъ.

Римъ выдае роспорядженє въ 1889 р., що нѣякій жонатый священикъ не може бути высланый до Америки. Въ р. 1891 дôстаемо роспорядженє, на пôдставѣ котрого, каждый священикъ гр. кат. обряду, выбираючись до Америки, мусить внести подане черезъ свôй Ординаріятъ до Риму — а звôдтамъ одержавши позволенє, мае одержати юрисдикцію вôдъ того лат. обряду епископа, въ котрого дiецезiи его парохія находить ся.

Богато важныхъ подѣй лучило ся въ часѣ вôдъ 1888 до 1894 р.

Я згану лишь коротко про нихъ. Всѣмъ звѣснѣ шенандорскѣ шкандалы. Доси не всѣ люде, котрѣ интересовали ся тыми шкандалами маютъ ясне поняте, хто бувъ тамъ тай зъ якихъ причинъ они повстали. Головною причиною бувъ вôдъѣздъ о. Воляньского — дальше не все тактовне а неразъ самовôльне поступованє декотрыхъ менажерôвъ компанійныхъ сторôвъ — ненависть тыхъ менажерôвъ до о. К. Андруховича — палка натура о. Андруховича — поворотъ о. Воляньского, котрый iure caduco хтѣвъ осѣсти на „своѣй" парохіи, прибутє о. Т. Обушкевича дня 6. юлія 1890, котрый въ ночи намагавъ ся обняти парохію и силою вручивъ суспензу о. Андруховичови. О. Обушк. будучи тогды въ Шамокинѣ душпастыремъ нанявъ въ Шенандоа галю и въ тôй гали вôдправлявъ Богослуженє, а въ кôнци и тôй великій блудъ вчинивъ о. Обушкевичъ, що на зôрбнѣ народа посвячовавъ другіи церковь въ Shenandoah, Pa. вразъ зъ о. К. Лавришиномъ, котрый вôдтакъ зъ ласки Ивана Смита осѣвъ на тôй парохiи и грошѣ нашого народа высылавъ на Мадярщину, щобы рускими грôшми спомагати дѣти въ школахъ мадярскихъ.

Въ тôмъ часѣ вôдъ сѣчня 1891 р. до кôнця грудня 1891 выдае о. Андруховичъ въ Шенандоа, Па. газетку »Руске Слово«. Ся газетка являе ся простымъ пашквілемъ — она друкована оборона интересôвъ о. Константина Андруховича.

Въ тôмъ часѣ приходить досыть споре число жонатыхъ священикôвъ зъ Угорщины, зъ котрыхъ згадаю постаршихъ: А. Дзубай, Евг. Волкай, К. Гуловичъ и другѣ. Въ тôмъ часѣ приходить до Америки о. Гр. Грушка. Въ роцѣ 1890, 27. октобра вôдбувъ ся першій зъѣздъ гр. кат. священикôвъ въ Wilkes-Barre, Pa., де зачеркнено статуты для »Соединенія гр. кат. Братствъ«, котре то товариство мало стануть крѣпкимъ муромъ противъ латинізацiи нашои церкви и противъ нападôвъ айрішскихъ бискупôвъ на нашу церковь. Въ тôмъ зъѣздѣ, крôмъ угорскихъ священикôвъ брали участь зъ галицкихъ: Өеофанъ Обушкевичъ и Григ. Грушка. (Читай А. Пр. Вѣстникъ № 19 „Еще нѣсколько откровенныхъ словъ"). »Соединеніе« заложено формально 1892 р. 14. лютого и невдовзѣ потôмъ почавъ выходити органъ того товариства »А. Р. Вѣстникъ«. Въ р. 1891 3. грудня вôдбуваютъ гр. кат. священики другій головнѣйшій зъѣздъ въ Hazleton, Pa., де бôльша часть ихъ загроженѣ въ своей еґзистенцiи, змушенѣ роспорядженємъ Риму, вертати зô своими женами на родину, загровили були Римови переходомъ на православіе, если Римъ того роспорядженя не вôдкличе. Анѣ Римъ не вôдкликавъ свого роспорядженя зъ дня 14. липня 1891, анѣ они не приняли православія, крôмъ одного зъ нихъ, бесперечно тодѣшного ихъ проводира о. Алексія Товта, котрый справдѣ перейшовъ на православіе зъ цѣлою громадою церковною въ Minneapolis, Minn., 25. марта 1891. Фактично принятый въ звязь православной дiецезiи въ Америцѣ за епископа Николая въ мѣсяци октобрѣ року 1892. — (Читай А. Пр. Вѣстникъ № 22, 1899.)

Надъ тою подѣею, котра опôсля мала свои наслѣдки, лихѣ и шкôдливѣ наслѣдки для розвою Амер. Руси треба бы троха довше задержатись.

Якѣ могли бути въ тотъ часъ причины до переходу на православіе загально, а якѣ причины спонукали о. Товта кинутись въ обятія тои зверхности, котрои вôнъ навѣть не знавъ?

Причины, котрѣ зневолили униіацкихъ священикôвъ на зборахъ въ Hazleton, Pa. 1891 р. 3. грудня повзяти ухвалу и выслати досыть остре меморандумъ до краєвыхъ епископôвъ и до Риму въ тôмъ дусѣ, що если наша церковь не буде въ Америцѣ на рôвнѣ трактована зъ римскою церквою — народъ готовъ перейти на православіе, були тѣ, що Propaganda de fide выдала роспорядженє, щобъ жонатѣ священики вертали до краю. А понеже бôльша часть тодѣшныхъ священикôвъ були жонатѣ (зъ Угорскои Руси), то загроженѣ въ своѣй еґзистенцiи, не маючи охоты вертати на свои голодôвки на Угорщинѣ, готовѣ були навѣть скочити на православіе, а не вернути домôвъ. Доляръ американьскій мае велику притягаючу силу. Роспорядженє Риму въ тôмъ дусѣ, щобъ каждый гр. к. священикъ пôдлягавъ епископови обряду латиньского не мало вплинуло на ихъ рѣшеню нѣякого впливу, бо якъ пôзнѣйше довѣдаемось вôдъ самѣ священики, котрѣ, якъ о. Товтъ кажемали въ Hazleton, Pa. lucida intervalla, не тôлько радо пôдчиняють ся особисто епископамъ айрішскимъ, але и добре громадскѣ: церкви и школы записують на власность тыхъ епископôвъ, себ-то на орґанізацію церковну римо-кат. дiецезiй. Дальше — родиннѣ зносины зъ Мадярщиною — охота опять на родину повернути, якъ тôлько припрацьовались кôльканайцять тысячокъ — а може найголовнѣйше те, що бôльша часть гр. кат. священикôвъ се зъ переконаня мадярскѣ патрiоты, що они публично заявили въ часописяхъ (читай Свободу ч. 49, 1899), чулись зовсѣмъ чужими помѣжь православными Росіянами.

Пôсля повысше сказаного, угорскѣ священики не мали и не маютъ етичныхъ причинъ переходити на православіе. Не маютъ теперь причины, бо они пôддались пôдъ опѣку айрішскимъ епископамъ — стараютъ ся бути льояльными и ту въ Америцѣ своимъ мнимымъ властямъ и Мадярамъ переказують, що не тôлько они, але и тѣ стада, котрѣ они стережуть суть самыми искреннѣйшими патрiотами.

Чому-жь о. Товтъ перейшовъ на православіе, вôнъ прецѣнь тыхъ своихъ братôвъ рôднѣйшій братъ, а навѣть декотрыхъ зъ нихъ професоръ. Въ патрiотизмѣ мадярскôмъ певно не мôгъ бы рôвнати ся зъ оо. Корниліемъ Лавришиномъ и Алекс. Дзубаемъ. Чому? Тому, що вôнъ найбôльше интеліґентный чоловѣкъ зъ нихъ всѣхъ, тому, що вôнъ трафивъ на такого потентата католицкои церкви, якъ архиепископъ Аерлендъ, котрый есть душею американизована латиньскои церкви, котра то система не терпить такихъ аномалій, якъ якась тамъ унія зъ еи усѣма дикими привилеґіями; тому, що о. Товтови нѣякъ було вертати на Мадярщину — отже, довѣдавши ся случайно про православного епископа въ San Francisco зъ амбіцiи и для свого власного спокою перейшовъ на православіе, такъ само

не толкуючи народови самои чистои правды, якъ не выясняли и не питали ся народа тй, що заключали унію зъ Римомъ. Отже ту амбіція грала головну ролю и та амбіція грае ролю въ роботѣ о. Товта и до нынѣ. Хто перечитае о. Товта власнй реляціи про его переходъ на православіе въ „А. Пр. Вѣстнику“ Ч. 20, 1899, переконаесь, що лишь амбіція, особистй уразы загнали его въ таборъ, ему рôвножь, якъ его товаришамъ чужій. Що той новый таборъ російско-православный бувъ и есть для о. Товта чужій, показуесь зъ того факту, що якъ прійшла квестія, хто мае обняти редакцію „А. Пр. Вѣстника“ — то хоть о. Товтъ, вôдзначеный чиномъ протоерея и двома ордерами пôшовъ въ кутъ, а редакція достáлась въ руки що-йно авансовавшому изъ псаломщика въ ереи о. Хотовицкому, котрый въ довгихъ статяхъ въ „А. Пр. Вѣстнику“ доказовавъ, що православнôй місіи въ Америцѣ зовсѣмъ не практично принимати священикôвъ зъ уніи, бо они испорчають св. Православіе и т. д. (читай: они не нашй люде).

Єсли колька громадъ церковныхъ нашихъ перейшло на православіе, вина лежить на нашихъ безурядицяхъ. А тй нашй безурядицѣ походять изъ-за на того неясного становиска церковного, изъ-за незгоды помѣжь священника и изъ-за темноты народу.

Въ роцѣ 1893, 15. вересня выходить въ Jersey City, N. J. перше число „Свободы“, котрои заложителемъ и редакторомъ бувъ о. Гр. Грушка, бувшій гр.-катол. священикъ въ Jersey City, опôсля православный священикъ въ Oldforge, Pa. и редакторъ аґітаційнои ґазетки „Свѣтъ“ а теперь уніятскій священикъ въ Галичинѣ. Въ роцѣ 1892 выдавъ о. Грушка одно число ґазетки „Новый Свѣтъ“, больше чиселъ не вышло. Редаґовавъ о. Грушка „Свободу“ вôдъ 15. вересня 1893 до 18. юлія 1895 р. Выдавъ въ роцѣ 1893 7 чиселъ, въ 1894 р. 46, а въ 1895 р. 18 — разомъ 82 чиселъ вышло зъ пôдъ редакціи о. Гр. Грушки. Вôдъ дня 18. юлія 1895 до 15. юнія 1896 р. выходила „Свобода“ въ Shamokin, Pa., вôдъ 2. липня 1896 перенесено редакцію до Mt. Carmel, Pa. опôсля до Олифанту а вкôнци до Scranton, Pa.

Несторъ Дмитрôвъ.

Русины и Литвины.

Для ювилейного числа „Свободы“ написавъ Любартъ Стеллі.*)

Мало є на широкôмъ свѣтѣ народôвъ, котрй бы жили въ такъ однаковыхъ обставинахъ, котрй бы мали тыхъ самыхъ ворогôвъ, та тй самй цѣли. Такими суть Русины и Литвины. Однаковй потребы, спôльнй цѣли и терпѣня найбôльше лучать рôжнй народы навѣть помимо рôжницъ, якй плывуть зъ походженя; спôльнй потребы, однаковй цѣли и умовины житя, въ якихъ находять ся, повинни ще дужше зближити Русинôвъ зъ Литвинами, а то тымъ больше, що ихъ лучить також до певнои мѣры минувшина.

Литва мае немалй заслуги такъ супроти Сходу якъ и Заходу цивилизованои Европы: Литва, боронячи себе, повстримала загоны хрестоносцѣвъ на Сходъ и тымъ самымъ ухоронила слабй та ще незорганізованй схôднй славяньскй народы вôдъ нападôвъ нѣмецкихъ рыцарѣвъ, а може навѣть и вôдъ зґерманізованя тыхже; зъ другои стороны повстримовала на Заходъ загоны татарскй, пôдъ котрыхъ ярмомъ стогнала Росія. И въ той спосôбъ ухоронила цивилизацію Заходу, если не вôдъ знищеня, то бодай вôдъ довголѣтного застою. Пôдъ опѣкою Литвы розвивалась свобôдно народность руска и еи цівілізація, котра деинде не булабъ могла розвиватись такъ свобôдно, божъ прецѣнь другй рускй краѣ знаходились тогдѣ пôдъ татарскимъ ярмомъ.

Немалй заслуги, особливо для Росіи, положили Русины: Кіевъ бувъ свого часу осередкомъ, звôдки ширилось свѣтло на Сходъ, де того свѣтла було мало и де оно не могло розвиватись самостôйно.

Польска управа анѣ Русинамъ анѣ Литвинамъ не принесла щастя пôдъ нѣякимъ взглядомъ. Польска господарка та релігійный фанатизмъ спровадили конець Польщѣ, а зъ нею сполученыхъ Русинôвъ та Литовцѣвъ вôддали пôдъ власть новыхъ панôвъ. Найбôльша часть обшарôвъ, якй замешкували Литовцѣ та Русины достала ся пôдъ власть Росіи, котра не знае жаднои свободы, нѣ особистои, нѣ національнои, нѣ економічнои, анѣ релігійнои; котра не узнае жаднои иншои культуры крôмъ своеи, московскои; котра при помочи банды шпіонôвъ стежить каждый крокъ, каждый рухъ сполученыхъ зъ нею чи добровôльно чи примусово народôвъ; Росія се мовъ змія, що кусае того, котрый еи выгрѣвавъ на своѣй груди.

Зъ ласки судьбы такъ Литовцѣ якъ и Русины достались пôдъ управу двохъ не найлѣпшихъ панôвъ, але не такъ само ихъ трактуючихъ; 3 міліоны Литвинôвъ и 25 міліонôвъ Русинôвъ несе тяжке ярмо царскихъ чиновникôвъ, котрй забороняють всяку народну працю, такъ Литвинамъ якъ и Русинамъ; 300.000 Литвинôвъ въ Прусахъ несе ярмо Нѣмцѣвъ, котрй хотя гнетуть другй народы, та все таки дають Литвинамъ бôльше свободы, не боронять бодай друковати ґазеты и книжки въ рôднôй мовѣ, та бôльше старають ся о економічнй потребы людности, якъ рядъ російскій. 4 міліоны галицкихъ Русинôвъ по давному мусять выслугуватись польскимъ панамъ, але тй не можуть такъ безвзглядно поступати и заказовати все, якъ се роблять правно и безправно царскй чиновники въ Росіи — хотя Поляки зовсѣмъ не бôльше вôдъ Москалѣвъ пѣклують ся економічными потребами Русинôвъ.

Не було въ 19-ôмъ, а тымъ менче нема въ 20-ôмъ вѣцѣ на цѣлôмъ свѣтѣ народу, котрому бы якій рядъ забороняувавъ читати ґазеты и книжки въ рôднôй бесѣдѣ, — до того однакожь посуваесь въ своимъ поступованю взглядомъ Литовцѣвъ та Русинôвъ рядъ російскій: 3 міліонамъ Литовцѣвъ російскихъ не вôльно не тôлько друковати нѣчого въ матернôй мовѣ, але и читати за границею выданыхъ книжокъ та часописей и то не для ихъ змѣсту, але для латиньскихъ буквъ, котрыхъ Литвины уживають въ письмѣ еще вôдъ заведеня Христіяньства т. е. вôдъ колька сотъ лѣтъ; 25 міліонамъ Русинôвъ въ Росіи не вôльно мати анѣ часописей, анѣ книжокъ наукововыхъ въ рускôй мовѣ задля языка, котрый царскій урядъ не узнае за языкъ; тôлько якъ бы зъ ласки вôдъ недавна призволено выдавати повѣсти та народнй пѣснѣ, якъ такожь и творы драматичнй.

Литвинамъ вôдъ 1865 р. не тôлько тыхъ же мати и читати не вôльно, але заборонено урядово строго молитвословы; 3 міліоны Литвинôвъ нерозумнымъ роспорядженемъ ряду російского позбавлено можности черпати умову поживу такъ конечну для кождого мыслячого сотворѣня! А прецѣнь справа буквъ, якъ и справа языка — то справы самои націи, справы домашнй, до котрыхъ жаденъ урядъ не мае права втручати свого носа; а однакожь втручае ся поганый російскій рядъ то въ справу буквъ въ литовскихъ письмахъ, то въ справу языка руского. Роспорядженя, котрыми збороняе ся литовскй та рускй друки не суть роспорядженями правными, а тôлько адміністраційными. Впровадити сй роспорядженя въ правный кодексъ встыдавъ ся навѣть такъ мало маючій встыду урядъ російскій, але власти поступають такъ, якъ бы они дѣйсно уважали ихъ правными, переслѣдуючи литовскй книжки безъ милосердя, зъ далеко бôльшою строгостію и рѣшучостію якъ розбôйникôвъ и злодѣѣвъ.

Жандармы, зъ прокураторомъ на чолѣ, ночами врывають ся до приватныхъ помешкань по селахъ и мѣстахъ, роблять ревізіи, и де тôлько знайдуть хочбы найневиннѣйшу литовску книжку, арештують читаючихъ, саджають до вязницѣ, де цѣлыми лѣтами тримають ихъ пôдъ слѣдствомъ, а вôдтакъ зсылають на Сибѣръ або до далекихъ ґуберній Росіи. За читане книжокъ сотки Литовцѣвъ сидять по темницяхъ, сотки заслано въ Сибиръ, позбавивши богато родинъ батькôвъ за то, за що деинде одержали бы похвалу та заохоту.

Въ цѣлôй Литвѣ нема теперь анѣ одного высшого наукового закладу. Славный свого часу університетъ въ Вильнѣ загорнувъ рядъ царскій; музеѣ та богату бібліотеку перенѣсъ до Росіи; стипендіи зô старыхъ записôвъ перенѣсъ до Петербурга та Москвы и обдѣлюе ними Москалѣвъ, хотя записы походять вôдъ Литвинôвъ, та для Литвинôвъ були призначенй. Що лише було доброго та пожиточного на Литвѣ, на що складавъ ся цѣлый рядъ поколѣнь, вывезено до Росіи на корысть чужинцѣвъ. Таке поступоване ряду російского на Литвѣ — то найбезчельнѣйшій рабунокъ.

Не инакше поступае рядъ російскій и зъ Русинами.

Жаденъ Литвинъ-католикъ на Литвѣ не може дôстати хочбы найнисшого уряду; учителѣ въ народныхъ школахъ всѣ Москалѣ нерозумѣючй бесѣды литовскихъ дѣтей. Литвинамъ утруднено набуване землѣ и для того обнижено вартôсть землѣ, щобы землю могли куповати Москалѣ по дешевôй цѣнѣ. Вправдѣ Русины, очивидно православнй, на Украинѣ могуть занимати уряды, але зъ того народъ не мае великои корысти, бо до урядôвъ дôстають ся найбôльше здеморалізованй одиницѣ, котрй свому народови бôльше школы, якъ корысти приносять (зъ малыми выимками).

Крôмъ борбы зъ російскимъ урядомъ, Литвины мусять еще боротись зъ польонізмомъ, бо Поляки на Литвѣ поступають зъ Литвинами такъ само, якъ въ Галичинѣ зъ Русинами; польонізовати Литвинôвъ помагае бôльшôсть священикôвъ зъ литовского роду. Полякôвъ Русины знають; они зъ Литвинами поступають такъ само, якъ зъ Русинами въ Галичинѣ. Въ борбѣ о права народнй Литвины часто видять Полякôвъ по сторонѣ російского уряду: если Литвинъ не хоче бути Полякомъ, а Поляки не могуть примусити, то волять, абы бувъ Москалемъ, якъ Литовцемъ. Такимъ приятелемъ братôвъ Литвинôвъ суть „шляхотнй“ Поляки; не лѣпшими приятелями они суть и для Русинôвъ.

Богато Русинôвъ та Литвинôвъ выеміґрувало до Америки, думаючи знайти ту бôльше свободы и лѣпшй житевй умовины. Чи знайшли се, чого шукали? Народнои працѣ рядъ ту не тамуе, але еміґранты суть зовсѣмъ зависимй вôдъ капіталістôвъ — працьодавцѣвъ, котрй ихъ зызыскують, якъ тôлько могуть. Крôмъ того свободу народнои працѣ повстримують власнй-жь сыны выслугуючись чужинцямъ: Литвины мають священикôвъ, котрй выслугують ся ирляндскимъ епископамъ на шкоду власныхъ братôвъ: Русины, крôмъ біскупскихъ слугъ мають ще прихильникôвъ царя и его місіонарôвъ. Якъ одни, такъ другй шкодять и повстримують свобôдну, вôдъ ихъ цензуры незалежну народну працю якъ Литвинôвъ, такъ и Русинôвъ.

Въ рядахъ литовскихъ священикôвъ въ Америцѣ суть такй, котрй не встыдають ся ходити по фабрикахъ, и жадати вôдъ фабрикантôвъ выдаленя собѣ особисто неприхильныхъ робôтникôвъ. Певна рѣчь, що мѣжь Русинами, такихъ поганцѣвъ нема. Є ту въ Америцѣ досыть заможныхъ литовскихъ священикôвъ, котрыхъ маетки обчисляють на сотки тысячѣвъ долярôвъ, але зато нема анѣ однои литовскои школы, котра бы на то имя заслугувала. Очивидно, служба чужимъ приносить бôльшй зыски, якъ служба свому народови. Свѣтскй люде не могуть ще мыслити о закладаню литовскихъ школъ, бо ихъ матеріяльне положене не може рôвнати ся зъ положенемъ духовеньства. Однакъ маемо надѣю, що и пôдъ симъ взглядомъ стосунки змѣняють ся; обовязкомъ кождого Литвина и Русина, люблячого свôй народъ, єть старатись увôльнити свôй народъ вôдъ зависимости вôдъ власныхъ дѣтей, котрй выслугують ся чужинцямъ зô шкодою для власного народу.

Перша руска независима Консисторія въ Канадѣ.

Якъ звѣстно, въ Канадѣ почала орґанізуватись минувшого року независима церковь. На чолѣ сеи церкви стоить Консисторія, котрои членôвъ выбирають на оденъ рôкъ. Повысшій образокъ представляе членôвъ першои Консисторіи.

Листъ изъ Старого краю

Факты говорять.

Що при выборахъ въ Галичинѣ урядники роблять, що лишь самй хотять, — се рѣчь кождому знана, бо де жь инакше хлопъ выбравъ бы на свого заступника дѣдича, свого вôдвѣчного ворога, котрого панщизнянй буки вôнъ тямить и доси. Але добре, коли вôдъ часу до часу выходять на верхъ явнй доказы тои „роботы“, бо они свѣдчать, що закиды противъ галицькихъ урядôвъ не безпôдставнй. Сими днями появивъ ся знову одинъ такій документъ. Въ львôвськихъ соціяльно - демократичныхъ ґазетахъ („Воля“ и „Głos Robotniczy“) появила ся вôдбитка двохъ листôвъ, якй вôдносять ся до часу выборôвъ до парляменту въ 1900 р.

Першій листъ писавъ староста зô Збаража Телиховській, а другій зъ припорученя старосты окружный инспекторъ шкôльный зô Збаража Гартлебъ — до одного учителя въ збаражскôмъ повѣтѣ зъ просьбою, а властиво зъ приказомъ (бо всякій знае, що учитель мусить сповнити кожду „просьбу“ старосты чи инспектора, бо инакше побачивъ бы, що значить „не розумѣти ся на чемности“!), абы постаравъ ся, щобы выборы въ його селѣ выпали якъ найлѣпше, тай щобы вôнъ самъ зôставъ выборцемъ. Староста въ своимъ листѣ наказуе такожь, абы нѣкому не говорити про речинець правыборôвъ, бо се вже „въ своимъ часѣ“ оголосить вôйтъ, тай обѣцюе звернути выдатки, потрѣбнй „на почастунокъ“.

Отъ якъ поступае правительство, котре въ теоріи мае бути нѣбы слугою народа, зъ народомъ. И такъ усе буде, доки буде якенебудь правительство, яканебудь власть, бо власть псуе й найлѣпшого чоловѣка а наклонюе його робити найнечеснѣйшй рѣчи, абы лише удержати ся при власти.

Страйкъ на Угорщинѣ.

Передъ двома тыжнями рознесли ґазеты незвычайну вѣсть: зелѣзничй урядники и слуги на Угорщинѣ, не могучи дождати ся полѣпшеня свого нужденного положеня, застрайковали. Правительство зразу остовпѣло. Бачило вже страйки робôтникôвъ и хлопôвъ, якй заливало людською кровю и гатило людськими трупами, але страйкъ урядникôвъ побачило въ перве. Зелѣзницѣ перестали курсувати, рôжнй купцѣ потратили на тôмъ великй сумы, въ мѣстахъ, куды довозили поживу зъ иньшихъ околиць, зачалась дорожнеча. Правительство старало ся помочи собѣ страйколомами, якй якй на жаль усюды знайдуть ся, але се не богато помагало. Тымчасомъ опозиційнй послы уймили ся за страйкарями, почали перти правительство до згоды. Була хвиля, въ котрôй правительство давало вже деякй уступства. Коли страйкарѣ не були приготованй на остаточнôсть, то могли вôдъ бѣды теперь погодити ся. Але вони не погодили ся, а навѣть поставили

*) Колька статей того самого автора було свого часу друкованыхъ въ галицкôмъ „Народѣ“.

мѣжь услôвя згоды таку нерозумну рѣчь, абы черезъ 24 годинъ стара зелѣзнича Дирекція была усунена, що прецѣнь зовсѣмъ неможливе. Але правительство лише удавало, що годить ся, а тымчасомъ старало ся у короны, абы мати въ тôй справѣ свобôдну руку. И ґр. Тіса, президентъ угорскихъ міністрôвъ дôпнявъ, чого хотѣвъ. За дозволомъ цѣсаря соймъ замкнено, а позбувши ся зъ карку опозиційныхъ пословъ, розгулявъ ся по своему. Цѣлый страйковый комітетъ арештували, всѣхъ страйкарѣвъ, якѝ належать до вôйська, покликали до службы, таборь страйкарѣвъ, якій розложивъ ся въ Будапештѣ надъ Дунаемъ, розôгнала поліція и вôйско. Такимъ чиномъ страйкъ зломано, страйкарѣ повернули до службы, а правительство удае теперь великодушнôсть и оголошуе, що покарае лише „провôдникôвъ“.

Рôвночасно зô страйкомъ зелѣзничимъ або заразъ повыбухали въ иньшихъ околицяхъ Угорщины хлопськѝ та робôтничѝ розрухи, котрѝ правительство сейчасъ здушило кулями, а одному вахмайстрови жандармеріи, що згинувъ пôдчасъ розрухôвъ, надôславъ ґр. Тіса посмертный вѣнець зъ написомъ: „Погибшому лицарською смертію“...

Страйкъ зелѣзничихъ урядникôвъ е доказомъ, що таки масовѝ страйки могли бы принести страйкарямъ велику користь, коли-бъ лише они вмѣли добре держати ся. Передовсѣмъ повинна бути така орґанізація, абы до такого страйку прилучали ся й иньшѝ робôтники, то правительство мало бы бôльшій страхъ. Тутъ на прикладъ добре было бы, якъ бы були застрайкували також урядники почтъ, телеґрафôвъ и телефонôвъ. По друге страйкарѣ, знаючи, що нѣяке правительство анѣ загаломъ нѣякій роботодавець легко не уступае, повиннѝ або годити ся на дрôбнѝ користи, або бути приготоваными на все и старати ся ворога зовсѣмъ знищити. Такъ на прикладъ тутъ, коли не хотѣли на що-будь годити ся, повиннѝ були попсувати всѣ машины, шины, мосты, абы правительство не могло зовсѣмъ пустити въ рухъ зелѣзниць. А прійде поліція, вôйско, боронити ся (способы на се суть!) до послѣдного! „Або добути або дома не бути!“ Або побѣдити або вмерти! А мы певнѝ, що така боротьба заохотила бы иньшихъ робôтникôвъ и легко могло бы прийти до такои бурѣ, яка змела бы саме правительство и весь теперѣшный порядокъ.

Мадярщене Русинôвъ.

Коли вже мова про Угорщину, то згадаемо кôлькома словами, якъ то Мядяре опѣкують ся Русинами. Въ 1894 р. було мѣжь Угорськими Русинами 195 шкôлъ руськихъ, а 244 „мадярсько-руськихъ, а властиво мадярськихъ. Въ 1901 р. руськихъ шкôлъ було вже лишь 70, а за те мадярськихъ ажь 325. Въ рр. 1891—1895 зъ руськихъ дѣтей въ шкôльнôмъ вѣцѣ ходило до школы 66·20 пр., а въ 1901 р. лише вже 63.33 пр. А й зъ тыхъ дѣтей, що ходять до школы, нема для Русинôвъ великои потѣхи, бо майже всѣ вони мадярщать ся. И такъ въ середныхъ школахъ признае ся до рускости вже лишь коло 100 ученикôвъ.

Однымъ словомъ, мадярщене Русинôвъ иде на передъ, а тамошнѝ москвофілы, недаючи народови нѣчого живого, ще помагають сему...

4. Мая, 1903. М. Л.

Дещо про штунду.

Штунда се евангельска секта, котра почалась въ Херсоньскôй ґуберніи на Украинѣ вôдъ 1845 року. Теперь штунда вельми розширена. Нема майже ґуберніи анѣ уѣзда у цѣлôй Росіи де бы штундисты не мали своихъ братствъ. Якъ взяти парохіяльнѝ часописи вôдъ 1863 р. по нынѣ, то всѣ они переповненѝ статями за штунду та якъ противъ неѣ боротись.

Заходить питане, що се таке штунда?

Слова штунда, штундистъ, пôшли вôдъ Нѣмцѣвъ Лютеранôвъ. Въ 18 вѣцѣ еміґрували до Росіи Нѣмцѣ зъ Нѣмеччины, котрыхъ переслѣдувала за ихъ переконаня лютераньска церква. Вони збирались въ приватныхъ домахъ и читали Євангеліе, спѣвали духовнѝ пѣсни та молились. Збирались вони въ недѣлю два разы о означеныхъ годинахъ и черезъ се Лютераны прозвали ихъ „штунде брідеъ“*) — годиннѝ братя. Прозвали ихъ тому, бо не любили ихъ за те, що они не ходили до ихъ церковь нѣ не хотѣли признавати ихъ пасторôвъ а збирались самѝ у приватныхъ домахъ. Тѝ штундисты провадили добре, христіяньске жите и нашѝ Русины радо ходили до нихъ на роботу.

Коли за царя Александра II знесено крѣпацтво, то народъ ставъ ходити на заробôтки куды хотѣвъ. Декотрѝ попали въ наймиты до штундистôвъ якъ Иванъ Рябошапка, Михайло Ратушный, Иванъ Капустянъ, Трифонъ Хлистунъ и другѝ. Всѣ они були неписьменнѝ. Нѣмцѣ, якъ розумнѝ люде, стали учити ихъ письма и кликали на свои молитовнѝ зборы. И Русины стали ходити на ихнѝ зборы а научившись письма, стали и собѣ читати Святе Письмо, яке продавало Англійске Библійне Товариство. Але скоро они зачали Письмо Святе читати, сейчасъ переконали ся, що православна церква не робить того, що наказуе Святе Письмо. Тогды покинули вони своихъ панôвъ и кождый пôшовъ у свое село проповѣдувати Євангеліе. Рускій народъ почавъ вѣрити ихъ проповѣдямъ и почалась борба. Православне духовеньство вооружило ся и зачало сильно переслѣдовати тихъ хто проповѣдовавъ и тихъ, хто зъ ними сходивъ ся и ихъ слухавъ. Такъ на прикладъ, говоривъ менѣ самъ Ив. Рябошапка, що вôнъ просидѣвъ въ вязници въ рôжныхъ часахъ 18 лѣтъ и 9 мѣсяцѣвъ та пройшовъ 16 вязниць. Такъ менѣ говоривъ и М. Ратушный, що вôнъ просидѣвъ бôльше якъ 16 лѣтъ въ рôжнѝ часы въ вязници, кромѣ домашнього арешту по 2 и 3 роки, що не смѣвъ нѣкуды выѣздити зъ дому. А скôлько поплатили штрофу (каръ), то они не хотять того всего говорити. Тай люде намовленѝ вôдъ попôвъ часто робили на нихъ напады та дали имъ имя штундôвъ. Духовеньство-жь представило Синодови, що тѝ люде соціялісты та шкôдливѝ для церкви та державы и Синодъ признавъ штунду за шкôдливу секту та просивъ правительство, щобы ужило всѣхъ способôвъ для знищеня штунды.

Штундисты взагалѣ народъ честный, тверезый и трудоливый. Вони залюбки читають Святе Письмо. Зôбравшись въ недѣлю у якôй хатѣ читають Євангеліе, спѣвають духовнѝ пѣснѣ та молять ся Богу черезъ ходатайство Исуса Христа. Недѣлѣ твердо святкують и дуже помагають собѣ морально и матеріяльно. Коли урядъ дôставъ вôдъ Синоду приказъ переслѣдовати штундистôвъ, то правительство дало православнымъ священикамъ право приходити на ихъ зборы, арештувати ихъ и вôддавати до суду, якъ то було въ мѣстахъ Николаевѣ, Кіевѣ, Єлисаветградѣ, Херсонѣ, Одесѣ и другихъ. А що робилось по селахъ, то и казати страшно. Часто засуджували ихъ на кару, хлопа на 25 рублѣвъ, жѣнку на 25 рублѣвъ, а дѣтей повысше 7 лѣтъ на 15 рублѣвъ. А проповѣдникôвъ засилали на заточеніе, на Кавказъ, въ сибѣрскѝ области.

Минувшого року 18 марта и 17 Грудня судъ въ Симферополю засудивъ штундистôвъ за молитвеннѝ зборы на 25 рублѣвъ кары кождого а чія була хата того на 50 рублѣвъ. Въ Ялинѣ (на Кримѣ) 17 Серпня минувшого року засудивъ судя много штундистôвъ хлопôвъ и жѣнокъ на кару 10 рублѣвъ кождого за те, що збирали ся разомъ, читали Євангеліе и спѣвали духовнѝ псальмы.

Такъ терплять люде за идею и за Євангеліе.

Та все те, що я тутъ написавъ, се лишь одна тысячна часть усѣхъ тихъ переслѣдовань та мукъ, якѝ мусять переносити штундисты у „святôй“ Росіи.

К. И.

*) Штунде—година; брудеръ—братъ.

„Народный Фондъ“ росте дальше!

Beaver Meadows, Pa. Андр. Савка зôбравъ на тикеты $5.00.

Lethbridge, Alta, Canada Д. Соляничь за марки $3.75.

Bloomfield, N. J. Анна Вислоцка зôбрала $2.25, Феврона Пыть тикетъ 50 цнт.

П. Алекс. Курила зôбравъ: Elmira Heights, N. Y. на тикеты $4.42.

Elmira, N. Y. на весѣлю Ф. Руцкого $2.76.

Elmira, N. Y. на крест. у К. Мовчана $3.37.

Elmira, N. Y. на весѣлю у Илька Тарбая $5.25.

Sayre, Pa. Алекс. Курила зôбравъ $3.90.

Sagon, Pa. Ив. Лазовскій на крест. у Ф. Дубнака $3.60.

St. Louis, Mo. о. Йос. Чаплиньскій жертвувавъ $2.00.

Elizabeth, N. J. Русины, жертву $2.00.

Jersey City, N. J. о. Н. Пôдгорецкій $5.00.

Ramey, Pa. о. П. Понятишинъ жертву $5.00.

Scranton, Pa. Ив. Арданъ за марки $10.56.

Ansonia, Conn. о. Ал. Улицкій, марки $1.00.

New York. Штольцедберґъ Й. $5.40.

Newark, N. J. Ал. Качановскій, марки $1.00.

КАЛЕНДАРЬ.

Май.

26	Ч.	Гликерій
27	П.	Исидоръ (Отд. Возн.)
28	С.	Субота усопшихъ
29	Н.	Сош. св. Духа
30	П.	Сош. св. Д. и Пр. св. Тр.
31	В.	Теодотъ
1	С.	Червень. Патрикій

НОВИНКИ.

— ВЪ Sagon, Pa. бузько надлетѣвъ на хату ч. Фед. Дубнака и принѣсъ маленького Петра и Євку. На крестинахъ гостѣ забавляли ся красно а по краснôй промовѣ Ив. Лазовского зложили на „Народный Фондъ“ слѣдуючѝ жертвы: Ив. Лазовскій, Фед. Дубнакъ, Фед. Шеремета по 50 ц.; І. Дитко, С. Федакъ, А. Худикъ, Ф. Федакъ, Мих. Девакъ, Ф. Пупчикъ, П. Котанчикъ по 25 ц.; В. Гойдичь и А. Хамула по 15 ц., Т. Оросъ 5 ц. Честь и подяка родичамъ, и всѣмъ жертвователямъ, що зрозумѣли, що свои дѣти и своя сорочка перша, а замѣсть пôдпирати чужѝ народности пôдпирають свою впередъ.

— Въ Elmira Heights, N. J. також Русины зрозумѣли, що наша молодѣжь потребуе сейчасъ помочи и высшои науки. За старанемъ п. Алекс. Курилы, зложили на „Народный Фондъ“ по 50 ц. На тикеты: Орина Курила, А. Курила, Марія Мовчанъ, Дмитро Мовчанъ, Ив. Панила, Марія Юрчакъ, Анна Кій, Марія Коцина 42 ц.

— Въ Sayre, Pa. жертвовали по 1.00 дол. Якôвъ Стойкусъ и Стеф. Яцко; по 50 ц. Д. Новакъ, Ст. Стець и Ант. Лучейка; по 10 ц. (за книжки о вѣчу), А. Лучейка, В. Ротко, С. Яцко и о. В. Гривнакъ.

— Въ Elmira, N. Y. на весѣлю у Фил. Руцкого зôбравъ А. Курила 2.76; на крест. у Куз. Мовчана 3.37, на весѣлю у Илька Тарбая 5.00; Василь Тенорович 0.25. Честь и слава п. Ал. Курилѣ и всѣмъ жертвователямъ на Нар. Фондъ въ Elmira и Sayre!

Просимо и другѝ нашѝ рускѝ кольоніи памятати о Нар. Фондѣ.

— ВСѢ майнеры округа Канелбурі, въ державѣ Индіяна застрайкували, позаякъ властителѣ майнôвъ хотѣли зменшити имъ платню. Мѣжь страйкерами слѣдна примѣрна солідарнôсть тожъ е надѣя, що выграють.

— РУСИНА Северина Андрейчина убило въ майнахъ зв. Бартъ коло Донори, Па, Покôйный походивъ зъ Климкôвки, горлицкого повѣта (Галичина) и осиротивъ жену та дѣти, котрѝ лишили ся въ старôмъ краю. Погибъ въ той спосôбъ, що пôдчасъ працѣ въ копальни впавъ на него величезный камѣнь и убивъ на мѣсци.

— ОДЕНЪ зъ американьскихъ дослѣдникôвъ суспôльного житя, якійсь Джьорджъ Ютонъ, обчисливъ, що вôдъ 1891. до 1903. року, себто въ протягу 13 лѣтъ, було въ Сп. Державахъ 77 тысячь 597 самоубійствъ. Число самоубійствъ росте дуже швидко. Въ 1891 роцѣ було ихъ 3.531, въ 1892 р. 3.860, въ 1893 р. 4.436, въ 1894 р. 4.912, въ 1895 р. 5.759, въ 1896 р. 6,530, а въ 1897—6.600. Слѣдуючого року число самоубійствъ зменшило ся 680, а въ 1899 р. выносило лише 5.340. За те въ 1900 роцѣ пôдскочило до 6.755 и постôйно росте зъ кождымъ рокомъ. Въ 1901 р. начислено 7.245 самоубійствъ, въ 1902 р. 8.132 а минулого року ажь 8597.

Найбôльше людей вôдбирае собѣ жите по причинѣ матеріяльнои руины и тяжкихъ недугъ.

— ГРÔЗНА експльозія лучила ся оногды въ копальняхъ „Биоч Муді Колъ Ко“. недалеко Карбондейлъ Ил. Експльодували ґазы разомъ изъ 6 бочками пороху наслѣдкомъ чого цѣла копальня була знищена. Зъ людей погибло при тôмъ 5 майнерôвъ, а 25 осталопокалѣченыхъ и попареныхъ.

— ЗАРЯДЪ зелѣзницѣ „Ірі“ велѣвъ арештувати 100 хлопцѣвъ зъ Музикъ и Олдфорджъ, Па. за розличнѝ пакости, спричиненѝ ними на зелѣзничôмъ шляху. Варантъ на арештоване выдавъ олдерменъ Мілеръ.

— СМЕРТЬ въ огни найшло 11 осôбъ въ селѣ Бабай нѣтраньского комітату на Угорщинѣ. Огонь повставъ около 1-ои годины въ ночи, коли всѣ спали, и въ однôй хвили обнявъ 9 господарствъ. Заспанѝ жителѣ не вспѣли втѣкати. Пожарна сторожа вспѣла выратувати 20 осôбъ, та 11 погибло въ огни заки надоспѣла помôчь. Нещаснѝ жертвы згорѣли на угликъ.

— СТРАШНЫЙ пожаръ навѣстивъ дня 3 с. м. галицке село Убиню въ камѣнецкôмъ повѣтѣ. Згорѣло цѣле село зъ выимкою двора, церкви и кôлькохъ загородъ. Ратунокъ бувъ прямо неможливый, бо надъ околицею скаженѣла буря и въ мить перекидала огонь зъ мѣсця на мѣсце. Зъ сусѣдныхъ сѣлъ прибуло 13 сикавокъ, але тодѣ горѣло вже цѣле село.

Того самого дня згорѣло въ Богданôвцѣ золочôвского повѣта 37 господарствъ разомъ зъ припасами збôжа и господарскими знарядами. Шкода выносить около 40 тысячь коронъ.

— УБИВАВЪ жѣнки задля посагу! Недавно розôйшла ся въ Лондонѣ чутка про рядъ страшныхъ злочинôвъ, котрыхъ довершивъ якійсь Адальбертъ Ґросменъ. Живъ вôнъ зъ молодою, гарною жѣнкою та 7-лѣтнымъ хлопчикомъ, якого полишила ему перша жѣнка, убиравъ ся старанно и уходивъ за богату людину. Нагло его сусѣды дôзнали ся, що вôнъ укрывае на подвôрю якусь таемну скриню, зъ котрои добували ся поганѝ выпары. Хотяй Ґросманъ пояснявъ, що скриня мѣстить въ собѣ рыбы та мясо, повѣдомили про се поліцію. Коли слѣдчѝ агенты добули ся до помешканя, Ґросманъ вырвавъ ся на хвилю зъ ихъ рукъ и пôдрѣзавши собѣ горло, упавъ безъ житя. Переведене слѣдство выкрило страшну історію. Передовсѣмъ показало ся, що въ скрини, закопанôй на подвôрю, находило ся тѣло женщины. Дальше выкрило слѣдство, що Ґросманъ оженивъ ся вôсѣмъ разôвъ. Перша жѣнка померла въ 1897 р., полишаючи дитину, въ падолистѣ слѣдуючого року оженивъ ся вдруге, а въ грудни того самого року ставъ передъ вôвтаремъ втрете. Обжалованый о двоженьство вôдсидѣвъ два роки у вязници, а вôдтакъ управлявъ дальше свое ремесло, женячи ся та здобуваючи собѣ посаги. Пôдъ прибранымъ назвищемъ оженивъ ся четвертый разъ. Пятою жѣнкою була якась місъ Тампсонъ, а коли та выѣхала до недужои матери и по кôлькохъ дняхъ повернула домôвъ, застала вже якусь велику скриню на подвôрю. Той чоловѣчокъ за такъ короткій часъ вспѣвъ оженити ся вже шестый разъ и замордувавъ до 24 годинъ нову жѣнку. Єи то трупа найдено на подвôрю. Потôмъ Ґросманъ бувъ жонатый ще двѣчи, а все справивъ ся такъ зручно, що ся пята жѣнка нѣчого не догадувала ся. Злочинець мавъ кôлька помешканъ и тамъ заманюючи жѣнки при помочи анонсôвъ въ часописяхъ, рабувахъ ихъ и кидавъ на поталу судьбы.

— КОЛО Турину въ Италіи засыпала лявина 100 робôтникôвъ, зъ котрыхъ лише 25. уратовано.

— Въ селѣ Гиринчу Земплиньского комітату також скаженѣвъ великій пожаръ Въ огни найшло смерть 2 особы и 50 коней.

— КОПАЛЬНЯ зелѣза въ Ребпликъ, коло Маркетъ, Міч. горять вôдъ кôлькохъ днѣвъ. Кôлькадесять робôтникôвъ находить ся въ копальни и годѣ ихъ вратувати.

— ТРЕТІЙ величезный мôстъ, якій сполучить мѣсто Ню-Йоркъ зъ Бруклиномъ розпôчне ся будувати въ липни с. р. через Истъ Ріверъ. Будова потреває черезъ 5 лѣтъ и буде стояти 12 міліонôвъ долярôвъ. Черезъ новый мôстъ пôде 8 зелѣзничихъ шляхôвъ.

— СЕРЕДЪ села Шайо-Газа абауйскои столицѣ, на Угорщинѣ, найдено оногды два бездушнi трупы жандармôвъ, котрыхъ хтось застрѣливъ въ ночи. Заряджено строге слѣдство, але убійникôвъ не выслѣджено доси.

— ЗЕЛѢЗНІ фабрики фирмы „Пенсильвенія Р. Р. Ко." въ Алтунѣ и Джолієте, Па. замкнено на необмеженый часъ, наслѣдкомъ чого втратило працю около 2000 людей.

— ЯКЪ звѣсно на мѣсце Макарова призначено адміраломъ російскои фльоты на Сходѣ Скридлова, адмірала чорноморскои фльоты. Адміралъ Скридловъ жонатый зъ жидôвкою.

— АРЕШТУВАВЪ австрійского престолонаслѣдника! Зъ Берлина телеграфують до американьскихъ дневникôвъ, що агентъ тайнои полиціи арештувавъ минулого тижня въ Гамбургу австрійского архикнязя и престолонаслѣдника Франца Фердинанда въ хвили, коли той сѣдавъ на корабель, щобы вôдъѣхати до Анґліи. Арештоване мало наступити черезъ похибку. Архикнязь ѣхавъ перебраный по цивільному и пôдъ прибранымъ назвищемъ, а поліційный агентъ взявъ его за кого иншого. Арештованого ажъ тодѣ увôльнено, коли австрійскій амбасадоръ ствердивъ, що вôнъ є дѣйсно австрійскимъ престолонаслѣдникомъ.

Що чувати въ свѣтѣ.

ГОЛОСНУ справу анґлійского анархіста Торнера рѣшивъ оногды найвысшій судъ Сп. Державъ (супрімъ кортъ) въ его некористь. Якъ звѣсно, Торнеръ приѣхавъ зъ Анґліи до Сп. Державъ, але еміґраційнi власти въ Ню-Йорку увязнили его и заявили, що буде назадъ вôдôсланый до Анґліи. Се дало починъ до численныхъ протестôвъ. Соціялисты и прочі поступовi елементы розпочали сильну аґітацію и порушили небо и пекло абы його увôльнити. Справа оперла ся вкôнци о найвысшій судъ у Вашинґтонѣ, але и тутъ одобрено поведене еміґраційныхъ властей. Судія Фолеръ завырокувавъ дня 17 с. м. що еміґраційнi власти здѣлали все якъ слѣдъ, а ихъ поведене годить ся вповнѣ зъ новымъ еміґраційнымъ закономъ, котрый бувъ ухваленый на послѣднôй сесіи конгресу. Въ мотивахъ выроку сказано мѣжъ иншими, що кождый народъ и край має право обмежати напливъ чужинцѣвъ и недопускати до себе елементôвъ перевороту. Є се самооборона передъ небезпекою, яку несуть намъ непожаданi пришельцѣ.

Зъ нагоды оповѣщеня сего рѣшеня пише одна изъ робôтничихъ часописей: „Вôдъ теперь починає ся нова доба для Сп. Державъ. Свобôдна земленька Вашинґтона перестала бути приютомъ для покривдженыхъ цѣлого свѣта. Верховодячі круги можуть охрестити именемъ анархіста кождого ненаручного собѣ еміґранта и выдалити его або вôддати въ руки гонителѣвъ. Зле — тяжкі часы!"

ҐУБЕРНАТОРЪ Оделъ вôдкинувъ и заветувавъ билъ, якій ухваливъ соймъ державы Ню-Йоркъ, вôддаючи водопадъ Ніяґары на выключну власнôсть товариства „Ніяґара, Лакпортъ & Онтеріо Паверъ Ко." Товариство мало заплатити краєви за водопадъ и вживати его силы до гоненя моторôвъ въ фабрикахъ, котрѣ хотѣло побудовати въ охрестности водопаду.—„Бизнесъ" не пôшовъ одначе. Ґубернаторъ оправдує свою вôдмову тымъ, що мовлявъ, спогането-бы уроче мѣсце и найкрасшій водопадъ въ свѣтѣ, на що цѣлый народъ не годить ся.

Симъ разомъ ґубернаторъ сказавъ правду и зробивъ, якъ слѣдъ.

ПЕРШИМЪ ґубернаторомъ панамскои шийки, що вже перейшла на власнôсть Сп. Державъ, именовано ґенерала-майора Дейвіса. Ново-именованый ґубернаторъ приѣхавъ минулого тижня до Колюнъ и обнявъ свôй урядъ.

НА ФИЛИПИНАХЪ все еще лучають ся бунты, гомонять выстрѣлы и тече людска кровь. Въ краю Морôвъ, на островѣ Мінденео, напала ватага збунтованыхъ туземцѣвъ на вôддѣлъ американьского вôйска и вырѣзала его до ноги. Стало ся се дня 8 с. м. Теперь, якъ рапортує генералъ Вудъ, Американцѣ хочуть покарати збунтоване племя и высилають въ глубину краю вôйскову експедицію. 450 вояковъ пôдъ приказами самого ген. Вуда вже вырушило на поле борбы, а вдруге стôльки вырушить небаромъ, щобы огнемъ и мечемъ привчити неслухняныхъ. И такъ вѣчно на Филипинахъ. Бунты, заворушеня та проливъ крови безъ кôнця и мѣры.

БРАЗИЛІЯ и Перу вгодили ся оногды на мирове поладнане граничного спору, наслѣдкомъ чого застановлено дальшій проливъ крови и вôдкликано воюючі арміи изъ спôрнои територіи. Цѣлу справу вôддано позавчера въ руки мирового суду.

ВЕЛИКЕ невдоволене запанувало въ Австріи по причинѣ оповѣщеня буджету на цѣли арміи и маринарки. Побôльшено его до небувалои доси сумы 51 міліонôвъ 791 тысячъ 200 долярôвъ! Безталанні жителѣ Австріи будуть приневоленi вôдняти собѣ вôдъ губы послѣдный кусень чорного хлѣба, скинути послѣдну сорочку, абы нагодувати мілітарного молоха. А той молохъ нѣколи не може наѣсти ся и вже довѣвъ австрійскі народы до жебрачои торбы. Теперь прямо доведе ихъ до могилы або... до революціи.

Цѣсарь Францъ Йосифъ I. мавъ дня 16 с. м. промову до спôльныхъ делеґацій въ Будапештѣ и такъ мѣжъ иншимъ выразивъ ся що до справъ:—„Теперѣшна вôйна на далекômъ Сходѣ приневолює насъ взяти пôдъ розвагу потребы и недостачѣ нашои арміи. Знаєте певно, мои панове, ту пословицю, котра каже:—„хочешь мати миръ, то приготовляй ся до вôйны". — Ось вамъ вôзъ и перевôзъ! Мри зъ голоду, а на вôйско давай, бо австрійске правительство бôльшу уваґу звертає на армію, чимъ на безмежну нужду своихъ горожанъ. Най лихо бере нарôдъ, кобы армія здорова!..

ПЕТЕРБУРСКІЙ дописователь нѣмецкого дневника „Breslau Zeitung" доносить, що дня 10 с. м. пôдчасъ перегляду вôйскъ у Петербурзѣ, хотѣли убити царя Николая II. Того дня арештовано якусь панну Мерешевску, котра въ пôдозрѣлый спосôбъ намагалася наблизити ся до царя. При ревизіи найдено у неи динамітову бомбу, отже ясно, чого хотѣла вôдъ царя.

Опôсля выявило ся, що арештована є дочкою професора Мерешевского, ходила на оденъ зъ петербурскихъ университетôвъ и була мабуть нігілісткою. Ходить чутка, що еѣ повѣшено у вязници безъ суду.

ДО американьскихъ дневникôвъ телеґрафують зъ Вѣдня, що минулого тыжня прийшло въ російскômъ мѣстѣ Одесѣ до грôзныхъ заворушень. Величезна товпа студентôвъ и робôтникôвъ демонструвала улицями, а дальше напала на дômъ посадника мѣста. Прикликане вôйско заатакувало ворохобникôвъ, але тѣ почали боронитись. Въ борбѣ, яка при тômъ повстала погибло 30 робôтникôвъ и 15 студентôвъ. Ворохобники убили 5 вояковъ и 15 покалѣчили.

ВÔРМЕНЕ знову бунтують ся. Зъ Царограду надоспѣла телеграфічна звѣстка, що у вôрменьскômъ дистриктѣ Мутъ звели оногды повстанцѣ велику битву зъ турецкимъ вôйскомъ. Битва була дуже завзята, бо по обохъ сторонахъ погибло около 300 людей.

Въ дистриктѣ Дясунъ, въ Малôй Азіи, мали повстанцѣ знищити 17 сѣлъ.

Вôйна на далекômъ Сходѣ.

Японцѣ понесли минулого тыжня на мори дуже тяжкі втраты. Адміралъ Тоґо надôславъ до Токіо слѣдуючій рапортъ: „Комендантъ Дево звѣщає менѣ, що дня 15 с. м. пôдчасъ густои мраки зъударили ся коло Портъ Артура нашi кружляки „Йошіно" и „Касуґа" зъ фатальными, наслѣдками. „Йошіно" потонувъ сейчасъ по зъудареню; зъ его осады уратовано лишь 90 людей. Того самого дня нашъ панцирникъ „Гачусе" наѣхавъ на російску міну и вылетѣвъ у воздухъ". Дальше говорить адм. Тоґо, що катастрофа лучила ся около 1-ои годины по полудни. „Панцирникъ „Гачусе" захищавъ высаджуване вôйска и находивъ ся 10 миль вôдъ Льотошанъ, коли ударивъ объ пливаючу міну, пôдкинену Росіянами. Вôнъ цôфнувъ ся и давъ сиґналъ о помôчь, але въ тômъ наѣхавъ на другу міну и потонувъ въ протягу кôлькохъ минутъ. Триста людей зъ его осады вратували нашi торпедники, а 441 погибло".

„Въ тômъ самômъ часѣ наблизила ся російска фльотиля, зложена зъ 16 торпедовыхъ суденъ, щобы заатакувати насъ. Нашi кружляки вôдперли еѣ одначе и приневолили до утеки".

До сего рапорту годить ся добавити, що знищеный панцирникъ „Гачусе" зачисляв ся до найбôльшихъ военныхъ кораблѣвъ въ свѣтѣ и бувъ найлѣпшимъ панцирникомъ японьскои фльоты. Збудованый пôсля найновѣйшихъ вымогôвъ, въ Анґліи, спущеный на воду 1900 року, мавъ 15 тысячъ тонъ поему, 400 стôпъ довжины, 76 зъ половиною ширины и силу 16 тысячъ 300 коней. Его уоружене складало ся зъ чотирохъ 12-цалевыхъ гарматъ, 20-охъ 12-фунтовыхъ, 8-охъ 3-фунтовыхъ и 4-охъ 2 и пôвъ фунтовыхъ. Кромѣ того бувъ заосмотреный въ 4 торпедовi руры и дуже сильно опанцереный. Пливъ изъ швидкостію 19.11 узлôвъ на годину, а его осада числила 741 люда.

Кружлякъ „Йошіно" мавъ 4 тысячѣ 180 тонъ поему, 350 стôпъ довжины, 46 и пôвъ ширины, 17 глубины и машины о силѣ 15 тыс. коней. Его уоружене складало ся зъ 4-охъ 6-цалевыхъ, 8-охъ 47-цалевыхъ и 13-ехъ 3-цалевыхъ гарматъ. Пливъ изъ швидкостію 23 узлôвъ на годину, а его залога числила 300 людей, зъ котрыхъ лишь 90 уратовано. Разомъ зъ обома кораблями погибло около 700 морякôвъ.

Кромѣ того стверджено урядово, що въ заливѣ Керъ, коло порту Дальнього потонувъ японьскій кружлякъ Міако и торпедове судно, ч. 48. Оба кораблѣ були знищенi російскими мінами. Зъ російскихъ и хиньскихъ жерелъ доносять, що того самого дня наѣхавъ на російску міну и потонувъ коло Портъ Артура япан. панцирникъ „Фуджі" и кружлякъ „Асама", але Японцѣ держать сесе въ тайнѣ.

Бачимо зъ того, що японьскi втраты є дуже болючі. Два панцирники и два кружляки се велика шкода. Наколибъ теперь прибула на Сходъ балтійска фльота, такъ Росія мала бы рѣшучу перевагу надъ Японцами. Бѣда лише въ тômъ, що балтійска фльота, абы доплисти на Сходъ, мусѣла бы кôлька разôвъ набирати угля по дорозѣ, а ту нѣгде его не достане. Росія не має на тôй дорозѣ углявыхъ стацій, а Анґлія и другі невтральнi державы також не заосмотрять еѣ въ угле. По тôй причинѣ Росія не буде мати спромоги выслати балтійску фльоту на поле борбы. Вправдѣ намагає ся она вынайти другу точку выходу, та не знати, чи ей вдасть ся штука. Именно ходить чутка, що всѣ котлы балтійскои фльоты переробляють ся теперь въ той спосôбъ, абы можь въ нихъ палити нафтою. Нафта, яко опалъ, забирає на корабли значно менше мѣсця, чимъ вуголь, а російска фльота, опалювана нафтою може доплисти на мѣсце призначеня. Годить ся одначе запримѣти, що се лише чутка отже годѣ на нѣй полягати.

На сухопути

не лучило ся послѣдними днями нѣчо важного анѣ цѣкавого. Рухи ворожихъ армій покриті глубокою тайною и прямо годѣ сказати про нихъ щось певного. Звѣсно лише, що до рѣшаючои битвы не прійшло доси и мабуть не прійде до сеѣ мѣсяця, бо Росіяне старанно уникають ей. Всѣ писали и говорили, що битва мусить бути зведена сими днями въ окрестности Ляо-Янґъ, що ворожі вôйска стоять вже тамъ напротивъ себе, що битва вже почала ся и т. д. и т. д. Тымъ часомъ показує ся, що не богато въ тômъ правды. Пôсля найновѣйшихъ вѣстей, російске вôйско лишає укрѣпленый таборъ коло Ляо-Янґъ и цофає ся въ напрямѣ Гарбіна, отже не хоче приняти битвы въ тômъ мѣсци. Рѣчь очивидна що ґенералъ Куропаткинъ не має ще достаточного числа вôйска и не уважає Ляо-Янґъ за добрый теренъ до рѣшаючои битвы. Найбôльшій рухъ слѣдный на пôвостровѣ Ляотунъ, де Японцѣ высаджують чимразъ бôльше вôйска и наближають ся до Портъ Артура вôдъ стороны сушѣ. Ту приходить также найбôльше до частыхъ битвъ мѣжъ ворожими вôйсками, въ котрыхъ минулого тыжня мало полягчи около 300 люда. Самі Японцѣ втратили поверхъ 200 людей. Російске вôйско боронить ся якъ може, цофаючись до Портъ Артура, а Японцѣ окружають его зъ усѣхъ сторôнъ и стискають зелѣзнымъ перстенемъ. Ще кôлька днѣвъ, а почуємо про очайдушный нападъ Японцѣвъ на Портъ Артуръ вôдъ стороны сушѣ и моря.

Телеґрамы.

Петербугъ, 19. мая. Царь здеґрадувавъ ґенерала Засулича, котрого побороли Японцѣ надъ рѣкою Ялу. На его мѣсце именовано ґенералъ - лайтнанта ґрафа Келера, дотеперѣшного ґубернатора Екатеринославскои ґуберніи. Ґрафъ Келеръ вôдзначивъ ся въ російско-турецкôй вôйнѣ и має бути спосôбнымъ стратеґікомъ.

Тіенъ Тсенъ, 20 мая. Російска армія въ силѣ 70 тысячъ жовнѣрѣвъ маширує на пôдмогу загроженому Портови Артура.

Вей-Гай-Вей, 20 мая. — На пôвостровѣ Ляотунъ высаджено вчера нову японьску армію, що числить 45 батальонôвъ пѣхоты и артилерію.

Сасебо, 21. мая. — Разомъ зъ панцирникомъ „Гачусе" погибъ також принцъ Фушімі, братъ японьского цѣсаря. Принцъ Фушімі служивъ на тômъ корабли въ рандзѣ лайтнанта, командира.

Владивостокъ, 22. мая. — Приѣхавъ ту адміралъ Скридловъ, новый комендатъ російскои флоты на Сходѣ и вывѣсивъ свôй прапоръ на кружляку „Росія". Адміралъ не мôгъ вже дôстати ся до Портъ Артура, бо Японцѣ облягають его зъ усѣхъ сторôнъ.

Петербургъ, 22. мая. — Сюда доносять зъ приватныхъ жерелъ, що російскій кружлякъ „Богатирь" наѣхавъ на скалы и розбивъ ся коло Владивостока.

Токіо, 23 мая. — Минулои пятницѣ бомбардували Японцѣ Портъ Артуръ вôдъ стороны моря. Адміралъ Тоґо рапортує, що пôдчасъ бомбардаціи бувъ ушкодженый російскими стрѣлами японьскій антиторпедникъ „Акатсука", при чômъ погибъ оденъ офіцѣръ и 24 морякôвъ.

Кронштадтъ, 23. мая. Потонувъ ту наслѣдкомъ експльозіи новозбудованый російскій панцирникъ „Орелъ", котрый мавъ вôдплысти на далекій Сходъ. Зъ людей погибло при тômъ 10 морякôвъ. Ходить чутка, що се є дѣло японьскихъ шпеґунôвъ.

Чі-фу, 24. мая. Портъ Артуръ бувъ вчера атакованый Японцями вôдъ стороны сушѣ и моря, але були вôдперті російскою залогою. Въ борбѣ полягло 15 тысячъ Японцѣвъ и 3 тысячѣ Росіянъ. Ся вѣсть не потверджена доси урядово.

Шанґ-Гай, 24. мая. Всѣ ушкодженi російскі кораблѣ въ Портъ Артурѣ вже направленi и готовi до борбы.

Сеулъ, 25. мая. Японцѣ мобілізують третю армію.

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель } о. М. СТЕФАНОВИЧЬ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь } С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.
Головный касіеръ } АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель.....М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.
Заст. секретаря ....Вас. Гришко SCRANTON, PA.
Заст. касіера..................И. лова EXCELSIOR, PA.

Радни:

М. Турокъ................Priceburg, Pa.
Мих. Пачута.............Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ........... Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь............McKeesport, Pa.
Андрей Добошь.......... .Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ...............Yonkers, N. Y.

Ихъ заступники:

Ал. Горбаль, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комісія:

о. Н. Пôдгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.
К. Кирчôвъ, 140 Essex Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

За 70 центôвъ на мѣсяць Союзъ платить 600 долярôвъ посмертного за мужа, а 300 долярôвъ за жену и другі запомоги въ разѣ инныхъ нещасныхъ выпадкôвъ.

Въ Союзѣ можете убеспечити ваші дѣти за танші грошѣ якъ где инде а посмертнѣ за нихъ достанете больше якъ деинде.

ОГОЛОШЕНЄ.

ВП. П. СЕКРЕТАРѢ СОЮЗА!

Прошу разъ на все собѣ запамятати, що грошѣ належачі до Р. Н. Союза выписуе ся на имя: Alex Sharshon, treas., Shamokin, Pa., а не на мое имя, тôлько тѣ моні ордеры и чеки выписанѣ на имя Alex Sharshon засылайте просто до мене а я самъ вôдошлю до касіера.

Пригадую § 9 статутôвъ „Союза“, на пôдставѣ котрого члены приступаючѣ до „Союза“ а маючѣ высше 40 лѣтъ мають до трохъ мѣсяцѣвъ по вступленю предложити менѣ метрику урожденя.

ПОСМЕРТНІ ВѢСТИ.

✝

Дня 17. Мая умеръ въ Syracuse, N. Y. МАКСИМЪ ФЕШОВЕЦЬ. Походивъ зъ Смôльника, повѣтъ Лѣско, Галичина. Мавъ лѣтъ 25, належавъ до брат. св. АА. Пет. и Павла въ Сиракюзъ, вôддѣлъ Союза 39; до Союза належавъ вôдъ 12. Октобра 1902 и бувъ касіеромъ братскимъ. Позоставивъ тутъ въ Сиракюзъ молоду жену, бо лише 6 мѣсяцѣвъ якъ ся побрали. Похоронъ вôдбувъ ся дуже величаво на саме Вознесеня. Такого руского похорону въ Сиракюзъ ще не було.

Андрей Варинъ.

АЛЕКСІЙ ЦЬОЛКА, сынъ Ивана и Розаліи, лѣтъ 3, членъ Р. Н. Союза вôд. 68 въ Ansonia, Conn., померъ 23. Апрѣля 1904.

Вѣчная память!

Ч. 280. КВІТЪ $400.00

на чотыриста долярôвъ, котрі пôдписаный отримавъ яко посмертну запомогу по Теодорѣ Шляхтичь зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Фльоринка, дня 30 Апрѣля 1904.

Иванъ Прислопскій.
Григоръ Цесля, свѣдокъ.

Ч. 287. КВІТЪ $91.00

на девятьдесять одинъ долярôвъ, котрі мѣсцевый урядъ Р. Н. Союза, вôддѣлъ 35, отримавъ яко часть посмертнои запомоги по Николаю Сидорякъ за кошта похорону зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Whitney, Pa. дня 13 Апрѣля, 1904.

Иванъ Сопчишакъ, предс.
Петро Завада, секретарь.
Свѣдки { Спиридъ Горощакъ, Теодоръ Куриликъ.

Ч. 289. КВІТЪ $441.60

на чотыриста сорокъ одинъ долярôвъ 60 центôвъ, котрі п. Анна Петрикъ отримала яко посмертну запомогу по мужу Осифѣ зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Матьсова, дня 6 Мая, 1904.

Анна Петрикъ.
Свѣдки { Сенько Иванъ, Пергачъ Петро, пôдписавъ Игорь Бурикъ.

Ч. 301. КВІТЪ $600.00

на шестьсотъ долярôвъ, котрі п. Ядвѣга Лепихъ отримала яко посмертну запомогу по мужу Михайлѣ зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Jessup, Pa. дня 7 Мая, 1904.

Ядвѣга Лепихъ.
Свѣдки { о. Н. Струтинскій, Стефанъ Гавриликъ.
Демко Хованець, предсѣд.,
Иванъ Сенько, секретарь.

Ч. 303. КВІТЪ $400.00

на чотыриста долярôвъ, котрі п. Павло Прешлякъ отримавъ яко посмертну запомогу по братѣ Михайлѣ зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Pittsburg, Pa. дня 9 Мая, 1904.

Павло Прешлякъ.
Свѣдки { Изидоръ Костюкъ, Стефанъ Борейко.
Теодоръ Кульчицкій, предс.
Алекс. Журавъ, секретарь.

Рухъ въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

ПОВѢДОМЛЯЮ

всѣхъ членôвъ бр. Пресв. Богород. вôддѣлъ Союза 49 въ Powhatan, W. Va., щобы прийшли на мітінґъ дня 22 Мая. Хто не прийде на мітінґъ заплатить 50 центôвъ кары.

А. Сасъ, предсѣдатель,
Иос. Дудицкій, секретарь.

ПÔВРÔЧНЫЙ МІТИНҐЪ

бр. св. Йоана Хрестителя вôддѣлъ Союза 62. въ Monessen, Pa. вôдбуде ся 12 Юнія. На мітінґу будуть прочитанѣ доходы и розходы за послѣдныхъ 6 мѣсяцѣвъ. Въ мѣсяцю Юнію и Юлію приймемо новыхъ членôвъ безъ вступного. Члена Ал. Мачечка взываю, щобы на сей мітінґъ зголосивъ ся, бо инакше буде зъ братства вымазаный. — А. Горощакъ, предсѣд.

ПОВѢДОМЛЯЮ,

що до братства св. Йоана Хрестителя въ McKeesport, Pa. буде принимати ся въ Маю и Червню вступъ тôлько за 50 ц. Сли хочешь кождый Русине забеспечити ся на дальшу будучность, то приходи и впиши ся для добра свого.

Т. Каськôвъ, секретарь.

ПÔВРÔЧНЫЙ МІТИНҐЪ

братства Успенія Пресв. Богород. въ Allegheny Pa., вôддѣлъ 56 Р. Н. Союза, вôдбуде ся дня 12 Юнія. Кождый членъ мае ставити ся въ гали о годинѣ первой по полудни. Котрый членъ не прийде на мітінґъ заплатить 50 центôвъ кары, а урядникъ $1.00. Буде ся принимати новыхъ членôвъ безъ вступного. Рôвножъ буде ся робити рахунки зъ пôвъ року и буде ся радити о дуже важныхъ справахъ. Кождый членъ мае выровнати свôй довгъ, бо хто довженъ за три мѣсяцѣ а не заплатить, стратить право до запомоги и буде зъ братства вымазаный. Хто не належить до братства, нехай прийде а мы его радо приймемо и буде забеспеченый, бо якъ самй знаете, що о нещастѣ не трудно.

Урядъ братства:
Петро Герлякъ, предсѣдат.,
Павло Гера, касіеръ,
М. Турковскій, секретарь,
Box 237, McKees Rocks, Pa.

ПÔВРÔЧНЫЙ МІТИНҐЪ

бр. св. О. Николая, вôддѣлъ 104 Р. Н. Союза, въ Perth Amboy, N. J. вôдбуде ся дня 5-го Юнія о 2-ôй пополудни. Хто не явить ся на мітінґъ заплатить $1.00 кары. На мітінґу приймемо новыхъ членôвъ за знижене вступне.

Микола Вавричакъ, предс.,
Кузма Шкуратъ, секретарь.

ПОВѢДОМЛЯЮ

всѣхъ членôвъ нашого братства св. Андрея въ Бреславъ, Па., вôддѣлъ 30, що пôврôчный мітінґъ вôдбуде ся дня 26-го Юнія о 2-ôй годинѣ пополудни. На мітінґу буде прочитане справоздане касове за послѣдныхъ шесть мѣсяцѣвъ. Будемо такожь принимати новыхъ членôвъ до братства за $1.50 вступного а до Р. Н. Союза пôсля статутôвъ; будуть и другі важні справы до полагодженя. Тожь напоминаю всѣхъ Братôвъ, щобы ся появили на той мітінґъ и выровнали свôй довгъ; котрый членъ не появить безъ важнои на тое причины, заплатить кару 50 центôвъ; а котрый бы членъ не явивъ ся въ пянôмъ станѣ и робивъ баламуту буде строго караный.

Панько Леньо, секретарь.

— ВÔДДѢЛЪ Р. Н. Союза ч. 78 въ Майнерсвилъ, Па. напоминае своихъ членôвъ, щобы ся позходили на слѣдуючій мітінґъ, котрый вôдбуде ся дня 19-го Юнія 1904 въ церковной гали. Хто не прийде на мітінґъ зъ тихъ що не роблять, заплатить 50 центôвъ кары. Хто не бувъ на мітінґу 15-го Мая и теперь не прийде, того имя подамо до публичнои вѣдомости. Тихъ, котрі мешкають по другихъ плейсахъ напоминае ся, щобы выплатили свôй довгъ, бо инакше будуть зъ братства вымазанѣ.

Васко Крамарь, предсѣдат.,
Гр. Беньо, секретарь.

БЕЗЪ ВСТУПНОГО

до братства св. Володимира вôддѣлъ Союза 108 въ Нюйорку (д. м.) приймае ся новыхъ членôвъ въ маю!

Платить ся 25 ц. мѣсячно; зголошувати ся належить до предсѣдателя Андрей Вовкъ, 224 East 3. Str. (top floor) New York City. Хто ще не належить нехай вступае!

Мітінґи вôдбуваютъ ся передъ першимъ въ суботу кождого мѣсяця въ гали Блащиньского. No 414 East 5. Str. New York City.

Андрей Вовкъ, предсѣд.
Антонъ Шеремета, секр.
Якимъ Гошко, кас.

ПОВѢДОМЛЯЕМО

членôвъ бр. св. Володимира въ Ню Йорку, вôддѣлъ Р. Н. Союза 108, що дня 28-го Мая 1904 о пôвъ до осьмои вечеръ вôдбуде ся першій головный мітінґъ нашого братства въ гали Блащиньского No 414 E. 5th St. На сей мітінґъ мае кождый членъ явитись. Лишь на тôмъ мітінґу приймемо новыхъ членôвъ безъ вступного. Мѣсячне тôлько 25 центôвъ.

А. Вовкъ, предсѣдатель,
А. Шеремета, секретарь,
Якимъ Гошко, касіеръ.

ПОВАЖАНІ СЕКРЕТАРѢ СОЮЗА!

Всѣ непроданѣ календарѣ Союза просимо звернути до кôнця Червня 1904 Редакціи »Свободы«.

ПЕРШІЙ БАЛЬ

на доходъ сестричного братства св. Єлены въ Ansonia, Conn. вôдбуде ся дня 30 Мая 1904 въ нѣмецкôй гали на Maple Str. въ Ansonia, Conn. Баль заповѣдае ся величавый. Музыка буде знаменита зъ Ню Йорку. Пиво, перекуски добрâнѣ. Хто щирый Русинъ, хто хоче добре забавитись — прибувайте! Вступъ 25 центôвъ. Початокъ о годинѣ 1 зъ полудня.

Олена Борошовичь, предс.,
Марія Собинъ, секрет.

ПОВѢДОМЛЯЮ

членôвъ братства св. Йоана Хрестителя, вôддѣлъ Союза 25 въ Trauger, Pa., що дня 28 Мая 1904 братство Гекляньске устроюе великій баль, на котрый запрошуе вôд. Союза 25 изъ Trauger, Pa., проте котрый членъ не появить ся буде платити кару одного доляра.

Алекс. Семаницкій, предс.,
П. Дзибанъ, касіеръ,
М. Ющакъ, секретарь.

БАЛЬ!

Дня 30-го мая с. р. вôдбуде ся въ Бофало на Black Rock-у при ул. Amherst ч. 432, въ гали Марцѣнковского о год. $6\frac{1}{2}$ вечеромъ баль на доходъ церкви въ новооснованôй парохіи.

Вступъ вôдъ особы 25 ц. Женщинамъ вступъ вольный. КОМІТЕТЪ.

ВЕЛИКІЙ БАЛЬ

устрое братство св. Йоана Хрестителя въ McKeesport, Pa., въ Понедѣлокъ Сошествія Св. Духа и Пр. Тройцѣ дня 30 Мая 1904, въ нѣмецкôй гали на White St. Початокъ о год. 7 вечеромъ. Доходъ на руску калицку церковь въ Микіспортъ. Запрашаемо всѣхъ чесныхъ Русинôвъ и Русинокъ зъ Микіспорту и околицѣ. Вступъ для мущинъ 50 ц., для женщинъ тôлько 25 ц. Музыка дуже добра.

П. Фринцко, предсѣдатель,
Т. Каськôвъ, секретарь.

— ДНЯ 30-го Мая (Decoration Day) вôдбуде ся парохіяльный баль на доходъ рускои церкви въ Jacks Spinners Hall, Cohoes, N.Y. Запрашаемо всѣхъ Русинôвъ, котрыхъ интересуе церковь. Музыка знаменита; початокъ о годинѣ 1-ôй пополудни.

Даміянъ Мерена,
предсѣдатель Комітету.

— ПОВѢДОМЛЯЮ всѣхъ интересованыхъ, що моя теперѣшна адреса така:

Rev. V. Hryvnak,
308 Marcellus Str.,
SYRACUSE, N. Y.

КОСТЬ КИРЧÔВЪ, членъ Контр. комісіи „Союза“, Джерзи Сити, Н. Дж.

ПОДЯКА.

Отсимъ складаемо подяку о. Ив. Константиновичеви зъ Шамокинъ, Па., що зволивъ вôдвидѣти насъ и принѣсъ намъ духовну потѣху. Якъ звѣсно заложили мы тутъ въ Yorkville, О. братство св. О. Николая тожь при тôй нагодѣ взываемо всѣхъ тутешныхъ и околичныхъ Русинôвъ, щобы вступали въ члены нашого братства. Мітінґи вôдбуваютъ ся всегда въ Недѣлю по 20-мъ кождого мѣсяця.

П. Курєчка,
секр. бр. св. О. Ник.

Ґде есть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу ґазету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене напередъ.

ДЕ ЄСТЬ?

Иванъ Постъ, родомъ зъ села Тыньôвки, Кієвскои ґуберніи. Живъ въ Бруклинѣ, опôсля въ Вилбуртонъ. Хто бы знавъ де вôнъ є зволить донести на адресу:

Harry Landa,
Dogden, N. D.

НОВИНКИ.

— ЗЪ ПРИЧИНЫ приготовленѣ до ювилейного числа »Свободы« спôзнились мы зъ вôдповѣдями на деякі листы и высылкою замовленыхъ книжокъ.

Ред. „Свободы“.

— ВСѢХЪ Русинôвъ, Словакôвъ, и Полякôвъ — взагалѣ всѣхъ Славянъ просить ся прийти на мітінґъ дня 5. Юнія 1904 до галѣ пôдъ гр. кат. церковю въ Northampton, Pa. — въ цѣли заложеня клюбу политичного. КОМІТЕТЪ.

— ХТО хоче достати докладні информаціи дотично руско-англійскихъ учителѣвъ въ Канадѣ зволить написати до Mr. Theo. Wachna, Secretary—Treasurer Rural Municipality, Stuartburn, Man., Canada, або на адресу: Canadian Farmer, Box 82, Winnipeg, Man., Canada.

— ИЗЪ Щирця (въ Галичинѣ) пропавъ безъ вѣсти податковый екзекуторъ Ляврецкій, спроневѣривши около 8000 коронъ, які стягнувъ зъ народа. Розумѣе ся, що „цѣсарске“ не пропаде, бо нещасный народъ буде приневоленый платити по разъ другій здефраудовану суму, якъ се вже неразъ лучало ся въ Галичинѣ.

— СТАНИСЛАВÔВСКІЙ „Соколъ“ въ Галичинѣ задумуе будовати для себе хату.

— БУДУТЬ роздавати добру землю! Президентъ Рузвелтъ пôдписавъ минулого тыжня прокламацію, которою оповѣщено, що дня 8. серпня с. р. буде роздѣльованыхъ 416 тысячь акрôвъ плодородной землѣ индіяньскои резервація Rosebud въ Савтъ Дакотѣ. Землю будуть роздавати даромъ. По информаціи треба писати до правительственно бюра въ Bonsteel, S. D. Хто хоче, може пукати.

— ТУРЕЧЧИНА хоче такожь военной фльоты. Въ американьскихъ варстатахъ будовы военныхъ кораблѣвъ замовило турецке правительство два кружляки и одень панцирникъ. Кораблѣ будуть называти ся: „Есмеральда“ „Хасебуко“ и „Капітанъ Пратъ“, а мають бути побудованѣ до 2-охъ лѣтъ.

— КОЛО Мукденъ въ Манджуріи розбивъ ся оногды особовый поѣздъ при чôмъ погибло 30 особъ. Были се переважно Росіяне, котрі утѣкали зъ Ню-Чванґъ, Ляо-Янґъ и прочихъ мѣстъ, загроженыхъ вôйною.

— РОБОТА на Whitney, Pa. иде повною силою. Хлопôвъ бракуе до роботы. За хлопами ходять кождого дня. Кождый хто тутъ прійде достане роботу до майнôвъ або до коксу.

П. Завада.

Вже вышла

друга книжочка выдавництва им. Бончевского »Слово« п. з. „Америка“. Книжочка ся обнимае 32 сторôнъ друку и мѣстить въ собѣ збôрку руско-американьскихъ вѣршѣвъ. Коштуе 15 центôвъ.

Сли хочете бути сталымъ передплатникомъ мѣсячныхъ книжочокъ „Слово“ то вытнѣть сю карточку, вложѣть еи до коверты зъ моніордеромъ на $1.50 и зашлѣть до: Rev. St. Makar, Box 13, Mt. Carmel, Pa.

Посылаю $1·50 яко пренумерату на просвѣтні книжочки „Слово“.

Имя и прозвище: ....

Докладный адресъ: ....

Всячина.

СВѢТЪ ВЪ ЧИСЛАХЪ.

— Александрійска бібліотека належала въ старинѣ до найбогатшихъ. Въ 47. роцѣ передъ рождествомъ Христа було у нѣй 400 тысячь книгъ.

— Въ часѣ вôдъ 1849 до 1898 року прôграли жителѣ Галичины на льотеріи 54 міліонôвъ коронъ, себъто поверхъ 11 міліонôвъ долярôвъ.

— Въ Японіи е 4567 почтовыхъ бюръ и 57 тысячь 650 почтовыхъ урядникôвъ. Въ 1902 роцѣ надано на японьскихъ почтахъ 205 міліонôвъ почтовыхъ картокъ.

— Въ 1902 роцѣ убито въ Индіяхъ 13 тысячь 311 тигрôвъ, 4413 леопардôвъ, 1858 медведѣвъ, 2373 вовкôвъ и 705 гіенъ.

— Державный довгъ Росіи, выносить 7 міліярдôвъ рублѣвъ.

— Въ цѣлôй Галичинѣ було минулого року 1345 рускихъ читалень.

— Мѣжь Русинами, котрѝ живуть въ Австро-Угорщинѣ, е 2 міліоны 98 тысячь 584 неписьменныхъ.

— Въ 1888 роцѣ выпито въ цѣлыхъ Сп. Державахъ за 973 міліонôвъ 589 тысячь 80 долярôвъ пива, а вже въ 1903 роцѣ выпили его ажь за 1242 міліонôвъ 943 тысячь 118 долярôвъ.

— Найбôльшій дзвôнъ на свѣтѣ находить ся въ Москвѣ и важить 420 тысячь фунтôвъ.

— Тона чистого золота коштуе теперь 602 тысячѣ 800 долярôвъ.

— Рыбалки зъ канадійского мѣста Ст. Джансъ, Н. Ф. зловили въ 1903 роцѣ 6275 тонъ рыбы, вартости 449 тысячь 92 долярôвъ.

— На всѣхъ університетахъ у Франціи е теперь около 30 тысячь 450 студентôвъ.

— Статистика нещасливыхъ случаѣвъ выказуе, що минулого року погибло на зелѣзницяхъ въ Анґліи 1242 осôбъ, а 18 тысячь 557 вôднесло калѣцтво.

ЦѢННЍ ПРИКМЕТЫ РИЖУ.

Рижь е головнымъ средствомъ поживы для 750 міліонôвъ людей, однымъ зъ найдавнѣйшихъ родôвъ збôжа, яке управляли въ старинномъ Єгиптѣ, Индіяхъ, Китаю и т. д. Въ самôмъ лише Цейльонѣ и въ Индіяхъ управляють его поверхъ сто родôвъ. Рижь, се прямо божій даръ, легкій до травленя, поживный и дешевый, займае перше мѣсце мѣжь средствами нашои поживы. Ученѝ, лѣкарѣ и дослѣдники вôдкрывають у нѣмъ чимразъ бôльше добрыхъ прикметъ. Такъ пр. докторъ Ґраемъ выказуе, що зернятко рижу мае въ собѣ всѣ складники, якѝ пôддержують нашь орґанізмъ.

Для дѣтей и людей, котрѝ богато сидять е рижь о много лѣпшою и хосеннѣйшою ѣдою, чимъ найлѣпше мясо.

ГÔРКЕ ЖИТЄ.

До часописи „Русь" такъ пишуть про житє въ Портѣ Артура: „Темна нôчь Морскѝ туманы ще збôльшують темряву. Російскѝ торпедовцѣ вôдбувають варту. Горло Порту Артура не мае жадного захисту передъ вѣтрами; майже що днини бушуе буря. На дворѣ студѣнь; бувають неразъ такѝ морозы, що вода морскихъ филь, трискаючи высоко въ гору, ледомъ паде людямъ на лице. Филѣ заливають судна; на чердакахъ лежать криги леду. Нѣхто не спить. Погашено свѣтла, щобы неприятель не примѣтивъ торпедовця. Кожде судно звôльна суне ся по мори на повѣренôмъ его сторожи просторѣ. Офіцѝры стоять на чердацѣ, пильно глядячи въ темряву ночи, чи не зближае ся де вороже судно, пôдкрадаючись до пристани зъ погашеными свѣтлами. Часомъ пересуне ся по водѣ електричне свѣтло, кинене зъ рефлектора; але на темнôмъ плесѣ моря не видно нѣчого бôльше крôмъ бѣлыхъ хребтôвъ филь. Наразъ вôдкрыто ворога. Зъ валôвъ крѣпости, сповитои темрявою, загудѣли першѝ выстрѣлы; блисло у воздусѣ; свищуть бомбы, несучи смерть и знищене всему, що подибають на дорозѣ. Але, якъ сильный неприятель и де скривають ся его силы, сего нѣхто не знае. Туманъ ночи покрывае все; бій кипить, але на слѣпо, и длятого безъ успѣху. Скоро свѣтъ Японцѣ щезають. День минае яко-тако спокôйно; скоро змеркне ся, знов надходить тревога, а часъ сходить поволи на томлячôмъ выжидуваню. Такъ живуть російскѝ моряки въ Портѣ Артура вôдъ д. 26. сѣчня. Прожили вже 120 такихъ ночей, — 120 ночей, що рвали всѣ нервы и не дали на хвилю здрѣмати ся, бо кождои хвилѣ можна було ждати битвы".

ПІЯНЬСТВО.

Алькоголізмъ есть одною изъ найстрашнѣйшихъ язвъ людскости, що разъ бôльше еѣ обхоплюе и що разъ бôльше еи нѣвечить. Ось въ Анґліи, якъ се выказуе Чарльзъ Смитъ въ рôчнику анґлійскои лѣґи тверезости на 1904 р. — змагае ся піяньство изъ дня на день та доходить вже до такихъ розмѣрôвъ, що заходить конечна потреба обмежити продажь алькоголічныхъ напоѣвъ. Ось въ 1858 р. выпито въ Анґліи алькоголічныхъ напоѣвъ за 97,221.000 фунт. стер. а въ 1902 р. пôдскочило те число ажь на 179,504.000 фунтôвъ стер. За піятику покарано тамъ въ 1888 р. 85.972 людей, а 1901 року число покараныхъ мало що не потроило, ся, бо выносило 210.429. Вразъ изъ питемъ пôдупавъ духовый та фізичный станъ Анґлійцѣвъ. Число божевôльныхъ, яке выносило 1857 р. 27.693 зросло 1902 р. на 113.964. Самоубійствъ було въ 1858 р. 1.275 а 1901—3.122. — Отъ и видно наглядно, якъ шкôдливый алькоголь для людей. Та его консумція не зменьшить ся швидше, доки протиалькоголічна акція не доведе до того, що и найширшѝ верствы людскости не дôйдуть до повного розумѣня шкôдливости алькоголю. Саме обмежене продажи алькоголю поможе тутъ не богато, доказомъ чого хочбы Сполученѝ Державы. У деякихъ тутешныхъ державахъ не дôстанешь алькоголю у недѣлѣ нѣ на лѣкъ, хиба въ аптицѣ на рецепту — та піяки и тутъ дають собѣ раду. Въ субогу заосмотрюють ся фляхами „виски" и святкують цѣлу недѣлю при чарцѣ, запиваючи ся на смерть.

JOHN J. CAMPTON

Католицкій похоронникъ.

Вынаймае тано керичѣ — ту и на околицю. —

410 WEBSTER STR., - SHAMOKIN PA.

ГАВРІИЛЪ МАЛИНЯКЪ

WHOLESALE

Cor. Franklin & Spruzheim Sts. SHAMOKIN, PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого ґатунку.

Братя! замовляйте у свого!

РУСКІЙ КРАВЕЦЬ

Въ Шамокінѣ, Па. мешкае рускій кравець

ПЕТРО КУЗМИЧЬ

425 N. Shamokin str.

Робить вôнъ всѣлякі убраня мужескі складно и дешево.

Хто у него замовить убране, нѣколи того не пожалуе.

СЕМАНЪ МИТРЕНКО

готельничій

на River st., OLYPHANT, Pa.

Хочешь выпити гарненько?
Запытай ся де Митренко;
Готель, виску, пиво мае,
Повні склянки доливае.
Є цигара, є и галя
На мітинги, на забавы:
Тамъ посидишь, погуляешь,
Вчуешь неодно цѣкаве, —
А що выпешь, то знай брате,
Пôде дальше, якъ у пяты!

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ

Д. ГОЛОДА

38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Кождый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ достане найздоровшій и найтаншій напитки всякого рода и пораду, де найлучше купити шифкарту.

Dr. F. J. Meek,

(МИКОЛАЙЧИК.)

СПЕЦИЯЛІСТ СЛАБОСТЕЙ ЖІНОЧИХ, ДИТЯЧИХ І ВЕНЕРИЧНИХ.

Жени при породі дізнають особлившої опіки.

Офіс: 227 N. Shamokin Str. SHAMOKIN, PA. | Телефон Nr. 1673

Юліянъ Копистяньскій

(Julian Kopyscianski)

424 Shamokin Str., ШАМОКІНЪ, ПА.

Перворядный салюнъ рускій. — Найлѣпшій напитки можна ту дôстати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого ґатунку, горѣвки досконалі, цигара дуже добрі.

Спѣшѣть Братя Русины до свого братчика Юлька!

Выробляе братскі машлѣ, шапки, ôдзнаки, хоругвы, уніформы.

Цѣнникъ и пробы высылае даромъ.

Можете писати до насъ по руски, словеньски або польски.

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA

Друкарня „Свободы"

ВЫКОНУЕ:

ТИКЕТЫ, на пікніки, балѣ, выграванки, представленя,
ПАПЕРЫ листовѣ,
КОВЕРТЫ для братствъ и поодинокихъ людей.
СТАТУТЫ братскі,
КНИГИ параф. и братскі,
КНИЖКИ колекторскі, братскі и т. п.,
ПЛЯКАТЫ,
ЦИРКУЛЯРЯ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскі

!!!СТАРАННО, ТАНО И НА ЧАСЪ!!!

АДРЕСЪ: **SVOBODA**, BOX 353, SCRANTON, PA.

ИВАНЪ ГЛОВА

JOHN GLOVA (POSTMASTER)

— въ —

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякій потрѣбнй рѣчѣ до житя, якъ также можна купити убраня майнерскі и звычайні.

Посылае также грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

Продае шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСÔБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштуе сего пива, то иншого вже не хоче пити.	Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,

LAGER BEER BREWERY,

435 to 455 N. 7-th Str.

SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333. NIGHT CALL 4854.

ПЕРША РУСКА БУЧЕРНЯ ВЪ SCRANTON, PA.

Михайла М. Югаса

314 THIRD STREET

Хочешь купить добре мясо,
Шинку чи смачныхъ ковбасъ,
Не трать брате грошей й часу,
Лишь пытай ся, де бучеръ Югасъ.

Вôнъ всѣляке мясо мае,
Зъ людьми красно розмовляе
И порускн, по словеньски,
По анґлицки и по польски.

Зъ него Русинъ, бучеръ славный,
Къ добрôй справѣ всегда справный,
За рускій народъ крѣпко стоить,
Вражды людской ся не боить.

Тожь Русинамъ треба знати,
Що єго тре пôдпирати;
Красно зважить, въ папѣръ запакуе,
Бучерня чиста, ажь ся серце радуе.

Мы, Руснаки не жалуємо,
Вôдъ Югаса все мясо купувати будемо,
Бо вôнъ у Scranton найлѣпше мясо мае,
О тôмъ кожда дитина навѣть добре знае:

Тожь милй братя, нѣкуда ся не волочѣть,
До найлѣпшои бучернѣ до Югаса ходѣтъ
Добре, тано, справедливо
Чисто, смачно и уцтиво!

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co Ld.

— въ —

SHAMOKIN, PA., 327 Shamokin st.

Найбольшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побольшеный, украшеный и на ново урядженый. Новый домъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумні Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $5,500.00 Заряджують нимъ:

Н. Габура, М. Колодѣй.

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и наймоднѣйшій сторъ зъ убранями. Купите добре „шифкарту" и скоро а безпечно пôшле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ мае ще найпараднѣйшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погоститеся, якъ въ рôднои бабки на весѣлю.

SOCIALISM is the coming issue in politics; You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of **Socialism and Farmers.** No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers, 56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Ежедневно

Проф. Д-ръ Е. С. Коллинсъ получае новіи и новіи письма, въ котрыхъ дякують ему паціенты за лѣки, и ихъ удивителную силу.

Виліченa з' матицевої хороби.

Илона Карман,
240 Ashburton Avenue,
YONKERS,
N. Y.

Виліченний з' застарілої хороби желудка.

Я був хорий на желудок від року 1878, т. е. 25 літ; уживав различних лікарств і удавався до многих лікарів і аптикарів, однак ніодин не міг мені помочи. Проте звернувся о поміч до п. професора Колінса, а він прислав мені лікарства, від котрих виздоровів в протягу одного місяця. Затім раджу кождому, хто лишь терпить на яку не будь хоробу, щоби удався лічити до него, позаяк він ему напевно поможе. **Бартоль Янчек.**

P. O. Box 46, HACKETT, PA.

Вилічений

Осип Бутян,
з загального ослабленя завороту и нечистої крови. *McDonald W. Va.*

Профессоръ Д-ръ Е. К. КОЛЛИНСЪ

Талантливый и любимый русскій Врачъ.

Что именно свидѣтельствуетъ за правдивую основу до тыхъ дарованій и успѣху въ леченіи, которые тотъ славный мудрецъ осягаетъ?

Лишь только то, что онъ цѣлое свое житье посвятилъ практикѣ, распространенію и улагороденію своего знанія и отличія.

Въ книгахъ учился теоріи, а при больныхъ—практики. Стосуясь во всѣхъ недугахъ своими знаніями, отъискалъ слѣдовательно секретъ, который теперь даетъ ему можность излечить совершенно различные недуги.

И не поодиночнія части тѣла должны лечиться а напротивъ и ихъ властвующіе органы, что эти части совокупляютъ—якъ нервы и проч.

Этого рода открытія, даютъ ему возможность послѣдовательного и певного излеченія.

Каждая хоть бы головная **часть тѣла** не есть властвующею сама по себѣ въ организмѣ и съ этого уже можно судить, что во первыхъ надо прибѣгать къ исцѣленію относительныхъ органовъ, что подъ вліяніемъ которыхъ находится часть или членъ тѣла.

Когда сердце, легкое, утроба или нервы хворы, тогда и властвующіе органы не здоровы. Обыкновенно лучается, что найболѣе людей заболѣваютъ на желудокъ, изъ чего вытворяются послѣ разныя и грозныя недуги.

Профессоръ Коллинсъ

узналъ уже давно о томъ и не одному принесъ радость и счастье въ русской семьи. Его знаменитыя лѣкарства и певно дѣйствующій родъ курации увѣряють всѣхъ въ успѣхахъ. Д-ръ КОЛЛИНСЪ трудился на этомъ поприщи врачебномъ **20** лѣтъ и не обманулъ себя. Желаемую цѣль осягнулъ и теперь тѣшится плодами труда.

Тысячи русскихъ будутъ благодарны до окончанія жизни, которыхъ онъ своимъ практичнымъ леченіемъ избавилъ отъ мукъ и возвратилъ ему здоровье. Между ними были и такіе, которыхъ инные врачи уже за невылѣчимыхъ узнали и своей помощи отказались.

На многихъ блѣдныхъ лицахъ отеръ слезы мукъ своими знаніями и практикой.

Своимъ практичнымъ леченіемъ усмиряетъ совершенно боль костей, ревматизмъ, корчъ и т. п. терпѣнія.

(Nephritis) недуги нырокъ и изъ тѣхъ вытворяющихся недуги лечитъ знаменито въ короткомъ времени.

Недуги утробы и крови не только тамуетъ, но тоже на всегда ницитъ при томъ зародышь, источникъ заболѣваній: вздыманіе, желтачку, кожаные вреды, боль головы и проч.

При курации кашлю обезпечиваетъ передъ развитіемъ другой недугн легкихъ.

Секретныя половыя недуги мужчинъ и женщинъ лѣчитъ внимательно, певно и безповоротно.

И когда кому ли только что нибудь недостаетъ или уже боленъ, пусть сейчасъ обратится до Профессора Д-ра Е. К. КОЛЛИНСА, а получитъ въ отвѣтъ добрый совѣтъ—каждый паціентъ изъ какой-нибудь націи. Адрессъ:

PROFESSOR Dr. E. C. COLLINS,

NEW YORK MEDICAL INSTITUTE,

140 W. 34th Street, New York, N. Y.